

Møte onsdag den 17. februar kl. 10President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 53):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 11)
2. Referat

Presidenten: Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger det søknad om sykepermisjon for representanten Haakon *Blankenborg* fra og med torsdag 18. februar og inntil videre.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Vararepresentanten, *Gry Larsen*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden. – Det anses vedtatt.

Den vararepresentanten som i dag er inne for Torstein Rudihagen, blir vararepresentant for Haakon *Blankenborg*, mens *Gry Larsen* blir vararepresentant for Torstein Rudihagen. *Gry Larsen* foreslås innvalgt i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Torstein Rudihagen. – Det anses vedtatt.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg foreslår Bjarne Håkon Hanssen og Asmund Kristoffersen.

Presidenten: Bjarne Håkon Hanssen og Asmund Kristoffersen er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Bjarne Håkon Hanssen og Asmund Kristoffersen anses enstemmig valgt som settepresidenter for dagens møte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Gudmund Restad
- statsråd Dag Jostein Fjærvoll
- statsråd Marit Arnstad
- statsråd Hilde Frafjord Johnson

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representantene som i tillegg til de forhåndsannmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hill-Marta Solberg.

Hill-Marta Solberg (A): Mitt spørsmål går til finansminister Restad.

Statistisk sentralbyrå mener ledigheten vil øke i år, Norges Bank spår økende ledighet, og Arbeidsdirektoratet har lenge sagt det samme. I går la OECD fram sin landrapport om Norge, og den varslet økende ledighet.

Vi møtes daglig med tall for nedbemanning innen verftsindustrien og annen oljerelatert virksomhet. Statssekretær Skjørestad holdt i går fast på Regjeringens anslag om ingen økning i ledigheten i år.

Mitt spørsmål blir: Holder finansminister Restad og Regjeringen, som eneste instans, fortsatt fast på at ledigheten ikke vil øke i 1999, eller er Regjeringen nå villig til å endre sine prognoser?

Statsråd Gudmund Restad: For snart fem måneder siden la Regjeringen i nasjonalbudsjettet fram sine vurderinger av utviklingen i sysselsetting og arbeidsledighet i 1999. Det var på det tidspunktet betydelig usikkerhet om utviklingen i verdensøkonomien etter stor uro bl. a. i Asia og i Russland. Oljeprisene var lave – nær halvert i løpet av et års tid. I en slik situasjon må nødvendigvis anslag og prognoser for bl. a. sysselsetting og ledighet bli beheftet med betydelig usikkerhet, noe Regjeringen også klart gav uttrykk for i nasjonalbudsjettet. Med henvisning til den nevnte usikkerheten anslo Regjeringen en gjennomsnittlig ledighet for 1998 på 3,3 pst. og for 1999 på 3,2 pst. Nå viser det seg at gjennomsnittlig ledighet kom ned på 3,2 pst. allerede i 1998, fordi vi hadde en betydelig lavere ledighet enn forutsatt mot slutten av året.

Mange har spådd, som Hill-Marta Solberg nå pekte på, sterkt økende ledighet allerede nå på nyåret, bl.a. har Arbeidsdirektoratet sagt at man allerede i januar/februar vil få høyere ledighet enn for ett år siden. Men dette har ikke slått til. Hittil i år har den registrerte ledigheten ligget mellom 7 000 og 8 000 lavere enn på tilsvarende tidspunkt i 1998. De siste ledighetstallene, som offentliggjøres i dag, viser at man har nå 61 900 ledige, 2,7 pst. av arbeidsstyrken, noe som er 6 900 færre ledige enn for ett år siden.

Usikkerheten er imidlertid fortsatt stor, og man må derfor på ingen måte se bort fra at det kan bli en økende ledighet gjennom året. Særlig er utviklingen innen oljerelatert næringsliv bekymringsfull, og forklaringen her er selvfølgelig først og fremst de lave oljeprisene som vi nå har hatt over lengre tid.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg takker for svaret, men jeg oppfatter det da slik at finansministeren og Regjeringen ikke er villig i dag til å si at de vil justere sine prognoser – de holder fast på sine prognoser, men understreker usikkerheten.

Arbeiderpartiets bekymring er at Regjeringen overser den faren som de fleste – for ikke å si alle – andre instanser peker på: faren for økende ledighet. Veldig få har antydning av økende ledighet i januar/februar, men det statsbudsjettet vi har vedtatt, gjelder for hele året, og vår bekymring er jo at Regjeringen kommer bakpå, slik den gjorde når det gjaldt verftsstøtten, da den kom til Stortinget to måneder for sent og foreslo en økning i den.

Mitt spørsmål til finansministeren blir: Er ikke finansministeren bekymret for at Regjeringen også i denne saken kan komme bakpå og kan komme for seint med sine tiltak for å møte økende ledighet mot slutten av året? Spesielt gjelder dette innsatsen gjennom arbeidsmarksetaten.

Statsråd Gudmund Restad: Som jeg sa i mitt første svar, er det fortsatt stor usikkerhet. Men de foreløpige statistiske opplysningene viser ikke at vi har den ledighetsøkningen som mange har spådd skulle inntreffe allerede nå. Jeg var inne på i mitt forrige svar at vi har usikkerhet innen oljerelaterte næringer, stort sett forklart med de lave oljeprisene. Derfor må man kunne regne med at det blir en større ledighet der enn vi forutsatte i nasjonalbudsjettet. Av den grunn har Regjeringen som en forberedelse til eventuelle tiltak nå tatt initiativ til et møte med bransjen, og et slikt møte vil finne sted ganske omgående – hvis mulig vil det skje allerede til neste uke.

Og så minner jeg om det som Hill-Marta Solberg også nå sa, at vi allerede har truffet tiltak når det gjelder verftsneringen – man økte verftsstøtten fra 7 til 9 pst. Det viktigste etter min oppfatning for å avverge økt ledighet er likevel at man får et særlig moderat lønnsoppgjør, helst et nulloppgjør, og at man får renten ned i samsvar med forutsetningene i nasjonalbudsjettet – ned mot europeisk nivå i løpet av året. Men Regjeringen følger utviklingen nøye.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Børge Brende.

Børge Brende (H): Oljeprisfallet har nok en gang synliggjort norsk økonomis sårbarhet og tydeliggjort behovet for fortsatt vekst i konkurranseutsatt sektor for å hindre økende ledighet. Men hva som er Regjeringens strategi for å hindre dette, er det store problemer med å få tak i. Vekstmulighetene fremover i Norge er jo først og fremst knyttet til verksted- og teknologiindustrien. 11,4 pst. av vår eksport er knyttet til dette området, mens vi ser at man i Sverige eksporterer ca. 50 pst. innenfor teknologi- og verkstedindustrien.

OECD kom med en rapport i går, hvor man sa at det skal mye til for å forsvare det høye norske levestandardnivået. Man anbefalte at man måtte begynne å kutte i subsidiene for å sikre arbeidsplasser, og det stod også i rapporten at det norske velferdssystemet var overmodent og lite kostnadseffektivt. Hvilken strategi har Regjeringen for å møte dette, utover det å bli sittende?

Statsråd Gudmund Restad: Som jeg nå sa i mitt oppfølgingssvar til Hill-Marta Solberg, er Regjeringens fremste strategi å sørge for at vi får rentene ned mot europeisk nivå i løpet av året, slik det er forutsatt i nasjonalbudsjettet. Det vil være det beste bidraget til å avverge en sterkt økende ledighet. Hvorvidt det lykkes, er jo avhengig av flere faktorer, bl.a. oljeprisene, som også Børge Brende var inne på. De er en hemsko og et problem når det gjelder å få rentene ned mot europeisk nivå så raskt som vi håper.

Ellers opplyste jeg jo om det møtet som nå er berammet – dvs. det er ikke berammet, vi har ikke funnet tidspunktet ennå. Men det vil bli holdt et møte med oljeæringen antakelig i kommende uke for å høre deres synspunkter og deres problemstillinger, for så å forberede mulige tiltak. Det vil Regjeringen da, om nødvendig, komme tilbake til Stortinget med, f.eks. i revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten: Nytt oppfølgingsspørsmål – Trond Giske.

Trond Giske (A): Jeg konstaterer at det forliket som sentrumsregjeringen gjorde med Høyre og Fremskrittspartiet, ledet til en rekke tiltak og vedtak som kan redusere sysselsettingen. Man foreslo og vedtok en konjunkturavgift, man vedtok å kutte i verftsstøtten, man kuttet i kommuneøkonomien, man kuttet i sykehjemsutbyggingstakten, man kuttet i ledighetstiltakene, og man fjernet ungdomsgarantien. Nå har Regjeringen, sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, snudd i et par av disse sakene: i konjunkturavgiften og når det gjelder verftsstøtten.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden nå også ta initiativ til å snu i de andre sakene som reduserer sysselsettingen og kan øke arbeidsledigheten i det forliket man inngikk med Høyre og Fremskrittspartiet – det gjelder kommuneøkonomien, det gjelder tiltaksnivået, det gjelder hjelp til dem som trenger det aller mest i ledighetskoen – og til å bygge ut sykehjemmene i det tempoet som det var lagt opp til i Stortinget?

Statsråd Gudmund Restad: Det var bred enighet i Stortinget i fjor høst om at det var behov for et stramt budsjett, også Arbeiderpartiet var enig i det. Arbeiderpartiet kritiserte sågar Regjeringen og regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet for at opplegget til slutt ikke ble så stramt som det burde ha vært. Og hvis man skulle ha fyrt på mer med utgifter, slik det nå anbefales av spøreren, ville jo budsjettet blitt mindre stramt, og mulighetene for å skape tillit til norsk økonomi og få rentene ned igjen, ville blitt tilsvarende redusert. Så mitt svar er fortsatt det samme: Det viktigste med budsjettet var å legge til rette for en reduksjon av rentene ned mot europeisk nivå i løpet av 1999, og det har vi fortsatt forhåpninger om skal skje. Det vil være det beste bidraget for å hindre økt ledighet.

Presidenten: Nytt oppfølgingsspørsmål – Øystein Djupedal.

Øystein Djupedal (SV): Dette spørsmålet har vært tatt opp en rekke ganger med finansministeren, og jeg synes det er underlig at han fremdeles synes å bagatellisere spørsmålet om økende arbeidsledighet. Og Skjørestad sa i går at han ikke tror på de prognosene OECD nå legger fram, som er tilsvarende prognosene fra alle andre kvalifiserte som har uttalt seg om spørsmålet. Han legger altså skylden på oljeprisen, og maner til et moderat lønnsoppgjør. La meg da få lov til å spørre helt konkret om lønnsoppgjøret. De store arbeidstakerorganisasjonene har jo sagt at oppjøret i år skal dreie seg om etter- og videreutdanning. Signalene fra Regjeringen har i så måte vært veldig uklare. Betyr dette at Restad i Stortingets spørretime er villig til å si at staten er villig til å gå tungt inn for å få til en etter- og videreutdanningsreform for å få til et moderat oppgjør, og på den måten, etter Restads prognoser, bidra til at arbeidsledigheten ikke skal stige? Så langt har altså signalene fra Regjeringen vært meget uklare på det punktet, og så langt er det altså helt andre enn Regjeringen selv som får skylden for den økte ledigheten.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg vil avvise at Regjeringen eller undertegnede har bagatellisert muligheten for en økt ledighet. Tvert imot har jeg ved hver eneste anledning når dette har vært tatt opp – og det er riktig at det har vært nokså mange runder på dette siden budsjettet ble vedtatt – understreket den usikkerhet som faktisk er til stede, ikke minst internasjonalt, og det er faktorer som Regjeringen har liten innflytelse på.

Men det som er avgjørende innenlands, er først og fremst lønnsoppgjøret, og det må bli moderat. Som jeg sa i mitt første svar: Det bør bli et tilnærmet nulloppgjør, for at vi igjen skal komme ned på et kostnadsnivå som ligger på linje med våre konkurrenter. Det er opplagt det viktigste for å avverge en økt ledighet.

Når OECD-rapporten er mer pessimistisk enn det Regjeringen har vært, skyldes det at OECD-rapporten bygger på andre lønnsutviklingsforutsetninger. Mens Regjeringen har lagt til grunn at man skal få en lønnsvekst på 5 pst. i år, mener OECD at den vil bli på 6,6 pst. De har altså ikke den tiltro som vi har til partene i arbeidslivet om at de får til et moderat oppgjør.

Presidenten: Per-Kristian Foss – til oppfølgings-spørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Jeg konstaterer at finansministeren på spørsmål fra Børge Brende ikke har noe svar på de langsiktige utfordringene som OECD-rapporten reiser, utover det å vise til et møte med verftsindustrien som er berammet neste uke. Men det var ikke den type utfordringer OECD-rapporten tok opp. Jeg er derimot enig med finansministeren når han understreker at på kort sikt er det veldig viktig med et moderat lønnsoppgjør.

Men OECD-rapporten understreker like sterkt et annet forhold, nemlig behovet for et fortsatt stramt finanspolitisk opplegg. Og mitt spørsmål til finansministeren vil være: Vil han sørge for at alle de økte utgifter som al-

lerede er varslet for 1999, vil bli dekket inn, slik at vi også etter revidert budsjett i vår i Stortinget vil kunne stå igjen med et like stramt budsjett for annet halvår som for første halvår – som for øvrig var et budsjett der også Høyre og Fremskrittspartiet medvirket?

Statsråd Gudmund Restad: Det er helt klart Regjeringens intensjon å gjennomføre det budsjettet som ble vedtatt i høst, med den stramhet som der lå inne. Hvorvidt det lykkes, må vi vurdere når vi kommer litt lenger ut i året. Vi skal ikke legge skjul på at det har kommet en del ubehagelige opplysninger om økte utgifter, f.eks. innen folketrygden, som ikke lett lar seg dekke inn innenfor de reserver man har inne. Men Regjeringens intensjon om å gjennomføre opplegget som forutsatt, er fortsatt et faktum.

Presidenten: Ranveig Frøiland – til oppfølgings-spørsmål.

Ranveig Frøiland (A): Vi kan konstatere så langt etter svarene fra finansministeren at han er samtd i at det er stor uvisse, men det einaste svaret er altså eit møte som enno ikkje er tillyst, men tenkt halde. Det er for dårleg, må eg med skam å melda vedgå, når ein ser alle dei som har uttalt seg om arbeidsløysa og korleis den vil auka i det halvåret som no kjem, at ein ikkje har funne noko anna svar enn eit møte med oljeindustrien.

Kva er det som gjer at Regjeringa er så mykje meir optimistisk enn alle andre – både Noregs Bank, som spør auka arbeidsløysa, OECD, som det har vore peika på, og Arbeidsdirektoratet? Alle desse sier at det blir auka arbeidsløysa. Då må ein gå inn med tiltak. Og det er då vi spør: Er Regjeringa villig til å endra prognosane og koma inn med tiltak i tide slik at dei kan verka, og ikkje slik som med verftsstøtta, som kom to månader for seint?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg vil avvise at det eneste svaret vi har, er et møte. Det møtet blir tatt med sikte på å få førstehånds opplysninger om hvilke utfordringer spesielt oljenæringen står overfor, og så vil vi som sagt komme tilbake til Stortinget f.eks. i revidert nasjonalbudsjett med forslag til tiltak.

Men for å gjenta det for n-te gang, er det fortsatt min oppfatning at det viktigste bidraget for å avverge økt ledighet er at vi får rentene ned. Og hvis man nå skulle begynne å fyre på veldig sterkt med økte offentlige utgifter, tror jeg ikke at rentene ville gå så raskt ned som de ellers ville gjøre. Jeg tror ikke det er mulig å få både i pose og sekk. Man må ha litt is i magen og ikke få panikk fordi om man ser muligheten og faren for økt ledighet. Fremdeles er det slik at vi har en betydelig lavere ledighet i dag enn vi hadde for akkurat ett år siden. Man har ikke fått oppfylt de dystre spådommer om en klart økt ledighet allerede i begynnelsen av 1999.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Hans J. Røsjorde (Frp): Jeg har følgende spørsmål til forsvarsministeren.

Bevilgningene til Forsvaret har relativt sett gått ned gjennom de siste årene, og den enighet som var til stede om at utenlandsoperasjoner skulle finansieres i tillegg til forsvarsbudsjettet, synes ikke å ha fått flertall i den praktiske gjennomføringen. Det tyder da på at vi kan risikere en kraftig reduksjon i Forsvarets struktur i årene som kommer.

Forsvarsministeren har stilt spørsmål ved dimensjonene på dagens ledelsesapparat, og ifølge Dagens Næringsliv i går mener stabssjefen at de kuttene som man er blitt pålagt å ta, og som kan forventes i fremtiden, vil ikke kunne gjøres. Er statsråden enig med stabssjefen i Forsvarets overkommando?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: La meg først si at forsvarsbudsjettet for fjoråret, for det året vi nettopp har gjennomlevd, er av en slik størrelsesorden at det er et av de største i den senere tid.

Når det så gjelder utenlandsoperasjoner, som er nevnt, forutsetter også Regjeringen at det som var føringen i langtidsmeldingen, skal gjennomføres fra andre halvår. Det forliket som er gjort med Høyre og Fremskrittspartiet for inneværende budsjettår, vil bli fulgt opp.

Så til hovedspørsmålet: Er statsråden enig i det utspillet som stod omtalt i avisen i går? Statsråden er ikke enig. Statsråden er innstilt på å gå gjennom hele Forsvaret, alle de ulike ledd i Forsvaret, fra Forsvarsdepartementet via Forsvarets overkommando til de ulike forsvarsgrenene, og dimensjonere dette i forhold til hverandre. Det vil ta tid, det vil være utfordringer, men det er nødvendig.

Hans J. Røsjorde (Frp): Jeg er glad for det svaret statsråden har gitt også når det gjelder den innledende del av spørsmålet knyttet til budsjettforliket med Høyre og Fremskrittspartiet. Det som imidlertid er et tankekor, er at Stortinget har vedtatt et innsparingsmål også for Forsvarets øverste ledelse, og det er etter min mening åpenbart et misforhold mellom ledelsens størrelse og det som etter hvert skal ledes. Mitt spørsmål blir da: Hvilket initiativ vil statsråden ta for at Stortingets vedtak settes ut i livet?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Initiativ er allerede tatt. Vi er fra Forsvarsdepartementets side som det ansvarlige departement i gang med å gjennomgå Forsvarets øverste ledelse. Det er naturlig at dette skjer i nært samarbeid med Forsvarets overkommando. Det er også viktig at vi får et riktig forhold mellom dem som leder, og dem som skal ledes. Det betyr at vi står foran rimelig store utfordringer i årene fremover. Men det statsråden ikke kan bekrefte i dag, er at jeg kan lande på en spesiell prosent i reduksjon, eller at spesielle navngitte stillinger vil bli omorganisert, men vi ser på hele ledelsesapparatet i sammenheng.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Grethe Fossli.

Grethe Fossli (A): Det var flere som sperret øynene opp da de leste Dagens Næringsliv i går.

Jeg har lyst til å følge opp i forhold til Røsjordes spørsmål, fordi statsråden sa at gjennomgangen ville skje i nært samarbeid med Forsvarets overkommando. Mitt spørsmål er: Hvordan er dialogen med de ansattes organisasjoner, og hvordan vil samarbeidet der være? Omorganisering og personellreduksjoner er ingen enkel sak.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Det er helt riktig. Dette er en utfordrende sak, og det er en sak som vil ta rimelig lang tid. Jeg kan bare nevne at når det gjelder den omorganiseringen som er foreslått på sjøforsvarssiden, og som nå ligger i Stortinget, har det tatt ca. tre og et halvt år å komme fram dit er i dag. Det betyr med andre ord at utfordringen er enda større på det området vi nå drøfter. De aktuelle arbeidstakerorganisasjonene vil bli tatt med i føringene, men til slutt er det nok nødvendig å ta en oppsummering og en konklusjon som det tilhører den politiske ledelse å gjøre. Men før det gjøres, vil de som rimeligvis skal høres, bli hørt.

Presidenten: Bjørn Hernæs – til oppfølgingsspørsmål.

Bjørn Hernæs (H): Jeg forstod nå at statsråden er informert om de tankene som har vært gjort i Forsvarets overkommando. Og det er jo bra. Det er bare den hake ved det at Stortinget har lagt en bemanningsreduksjon til grunn for sine bevilgninger. Det er vel og bra at statsråden er informert, det er også vel og bra at de ansattes organisasjoner vil bli informert, men mitt spørsmål blir: På hvilken måte har statsråden tenkt å trekke Stortinget med i denne prosessen? Så vidt jeg kan forstå, er mye av det vi har vedtatt vedrørende rasjonaliseringen i Forsvaret, nettopp avhengig av den bemanningsreduksjonen som hittil, i hvert fall ut fra min kjennskap, har vært lagt til grunn for den planleggingen som skjer.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Stortinget vil selvfølgelig få seg denne saken forelagt i hele sin bredde når vi kommer til det punktet da Stortinget skal fatte de nødvendige beslutninger. Det jeg imidlertid må erkjenne og understreke, er at den målsettingen som ble fastlagt for bemanningsreduksjon i Forsvaret for noen år siden, i løpet av den siste tiårsperioden ikke har vært mulig å oppfylle helt ut. Det betyr med andre ord at vi vil se nøye på sammenhengen mellom de mål vi nå setter oss, og de mulighetene vi har til å oppfylle målene. I den sammenheng erkjenner jeg selvfølgelig at i forhold til det som ble antydnet fra Stortingets side for noen år siden, er vi ikke i mål ennå. Vi har ikke greid den bemanningsreduksjonen på driftssiden, og jeg må nok i dag innrømme at den målsettingen som da ble fastlagt, var veldig ambisiøs.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Mitt spørsmål går til finansministeren.

Jeg vil gjerne følge opp det temaet som jeg var inne på i en tidligere spørreunde. Mitt anliggende er: Hvordan kan vi føre en økonomisk politikk som gjør at vi kan få rentenivået ned igjen til der det var før denne regjering tiltrådte? Finansministeren svarte meget ullent på mitt spørsmål om Regjeringen makter å holde en stram finanspolitikk året ut. Det er særlig urovekkende fra en regjering som har tømt nesten hele ymseposten, og som har understreket at man derfor må være særlig varsom med tilleggsbevilgninger i inneværende år, altså i 1999. Når finansministeren nå opplyste at det kommer nye og uventede utgifter innen folketrygden, er det et meget alvorlig varsel om at Regjeringen ikke makter å holde stramheten i budsjettet, og derfor heller ikke kan love en rentenedgang som tidligere forespeilet.

Statsråd Gudmund Restad: Ja, det får bli Per-Kristian Foss' vurdering at svaret var ullent. Men jeg sa jo ganske tydelig fra om at Regjeringens klare intensjon er å gjennomføre det stramme budsjettet som vi fikk vedtatt i høst. Så pekte jeg på at vi har en del utfordringer som ikke gjør dette enkelt, men intensjonen er fortsatt til stede. At vi antakelig i løpet av året får en økning på bort imot en halv milliard kroner i utgifter over folketrygden i forhold til det som var lagt til grunn i fjor høst, gjør det ikke enkelt å få gjennomføre budsjettet, og at den innsatsstyrte finansieringen av sykehussektoren også viser seg å være så vellykket at det vil dra av gårde med noen hundre millioner kroner mer, gjør det ikke enklere med en nokså tynn ymsepost.

Men som jeg sa: Intensjonen er å gjennomføre budsjettet så stramt som det ble vedtatt, nettopp fordi hovedhensikten med budsjettet var å legge til rette for en reduksjon av rentene, en gradvis reduksjon ned mot europeisk nivå i løpet av året. Det er, som jeg sa flere ganger i forrige spørreunde, det viktigste for denne regjeringen å oppnå.

Per-Kristian Foss (H): Det holder ikke med en god intensjon når man skal styre finanspolitikken. Da må man rett og slett ha vilje og være fast og bestemt på at det skal gjennomføres. Det er mulig. Norsk økonomi er solid nok til at man kan holde et stramt finanspolitisk opplegg iallfall i løpet av ett år.

Det er klart at det gir en meget dårlig signaleffekt at en regjering allerede starter med første tilleggsbevilgning – riktignok ikke foreslått av den selv, men gjennom sine regjeringspartier – til Stortinget midt i januar i budsjettåret. Da gir man signal til andre departementer om at her er det mulig å prøve seg og også å nå igjennom. Jeg tenker på fraktutjevningsbevilgningen på 47,5 mill. kr – ikke i seg selv store beløpet, men det har signaleffekt til mange.

Mitt spørsmål er da: Hvordan tror finansministeren at det vil påvirke lønnsoppgjøret når han nå står og sier at han ikke kan garantere stramheten i det finanspolitiske opplegget for 1999, og dermed har understøttet dem som er bekymret for at rentenivået ikke vil gå ned? Det er jo en forutsetning for et moderat lønnsoppgjør at ikke folk

fortsatt skal tape store summer av tillegget fra i fjor og overhendet i år via økte renteutgifter.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg føler ikke det er mulig å gi større garantier enn det jeg har gjort om at man skal gjennomføre et stramt budsjettopplegg. Det er bl.a. også avhengig av hvor sterkt press det blir her i Stortinget for å komme med tiltak, som det gjerne heter, for å motvirke ledighetsøkningen. Det vil i tilfelle gjøre det enda vanskeligere å gjennomføre et stramt budsjett. Men jeg håper at partene i arbeidslivet ser skriften på veggen, at det nær sagt uavhengig av hvordan rentene utvikler seg, er nødvendig at man får et svært moderat lønnsoppgjør til våren. Og det har jeg for så vidt gode forhåpninger om. Jeg synes at signalene som er kommet bl.a. fra LO, varsler at man vil få et moderat oppgjør til våren. Får man ikke et moderat oppgjør til våren, er det i hvert fall ganske sikkert at rentene ikke vil gå raskt ned og vi får antakelig en høyere prisstigning enn vi ellers ville hatt. Da blir utfordringene når det gjelder sysselsetting og ledighetsøkningen, enda større enn med et moderat oppgjør.

Så igjen – et moderat oppgjør er det under enhver omstendighet nødvendig å få til til våren.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Hill-Marta Solberg.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg må si at det er ganske oppsiktsvekkende det vi hører fra finansministeren i dag. Det er vel knapt mulig å finne et tilsvarende eksempel – finansministeren står i Stortinget i midten av februar og antyder at det økonomiske opplegget for 1999 ikke holder, stramheten i budsjettet vil ikke kunne holdes, og han mer eller mindre bebuder i dag faktisk en budsjettsprek.

Jeg synes det er ganske alvorlig, og mitt spørsmål til finansministeren er: Er det mulig for finansministeren å se for seg hvordan dette vil påvirke situasjonen framover når det er slik at man fra Regjeringen i dag bebuder budsjettsprek på trygdebudsjettet og helsebudsjettet og ikke har noen anvisninger på hvordan Regjeringen skal håndtere den situasjonen?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg må nok si at jeg synes viljen til å forstå det som blir sagt, er nokså liten og viljen til å tolke det på en annen måte enn det som er blitt sagt, ganske betydelig. Og jeg synes det er litt spesielt når det kommer fra Arbeiderpartiet, som nettopp i forrige runde hadde en representant som stod og listet opp en hel del områder hvor det var behov for ytterligere bevilgninger. Det vil i så fall ikke gjøre det lettere å gjennomføre det stramme budsjettopplegget som vi har fått vedtatt. Men igjen, det er Regjeringens klare intensjon å gjennomføre det stramme budsjettet som er vedtatt for 1999.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Tore Nordtun (A): Jeg har et spørsmål til statsråd Marit Arnstad.

Situasjonen innen oljeindustrien er alarmerende etter de opplysningene vi nå får om sterk nedbemanning, reduksjoner etc. Framtiden synes ikke så lys.

Nå er jeg klar over at Regjeringen ikke ensidig har ansvaret for oljeprisene, som er en stor del av årsaken til dette. Men jeg er klar over Regjeringens holdning til oljeutbyggingen i Nordsjøen og aktiviteten der, og i særdeleshet Senterpartiet, som har gått inn for lavere aktivitet.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kan Regjeringen nå love at den ikke vil gjenta sine tidligere forslag når det gjelder rammebetingelser for oljeindustrien, nemlig økte CO₂-avgifter og økt skatt for denne industrien, og en forenklet saksbehandling ved utbyggingsprosjekter? Med andre ord: Kan vi forvente at Regjeringen nå tar initiativ når det gjelder rammebetingelser for denne industrien, slik at vi kan ha sysselsetting på et høyere nivå?

Statsråd Marit Arnstad: Jeg er enig med representanten Nordtun i at vi står overfor en bekymringsfull situasjon når det gjelder oljeindustrien og oljerelatert virksomhet, og kanskje særlig verksted – og leverandøriindustrien.

Jeg er også enig med representanten Nordtun i at det er først og fremst en lav oljepris som med fullt alvor slår inn over den norske oljevirksomheten. Det viser bl.a. hvor avhengig vi er av situasjonen på oljemarkedet og situasjonen i den internasjonale oljeindustrien.

Regjeringen er innstilt på å prøve å redusere ulempene og de negative virkningene av den vanskelige perioden vi er midt oppe i. Det finnes ikke noe enkelt svar, tror jeg, eller noe fasitsvar på hvordan det kan gjøres. Jeg tror det er nødvendig med fleksibilitet i forhold til enkeltavgjørelser. Det har Regjeringen vist bl.a. gjennom den avgjørelsen vi tok i går om å nedsette tariffene på Ula-feltet, som vil sikre de 80 arbeidsplassene knyttet til virksomheten på Ula.

Det er også nødvendig med en dialog med industrien omkring hvilke tiltak de ser for seg som nødvendig både på kortere og lengre sikt. Regjeringen vil komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett og drøfte med Stortinget hvilke videre tiltak som er nødvendige.

Tore Nordtun (A): Jeg takker for svaret. Men mitt spørsmål gikk konkret ut på hvilke tiltak Regjeringen nå ser for seg framover. Vi var jo klar over at oljeprisene var lave og kanskje ville bli enda lavere allerede da statsbudsjettet var til behandling i høst. Men Regjeringen stod da knallhardt både på CO₂-avgiftene og konjunkturavgiften osv., ja, den stilte til og med kabinettsspørsmål på dette.

Igen er spørsmålet til statsråden: Kan man nå forvente at man vil gå dypere inn i rammebetingelsene for denne industrien, slik at langsiktigheten og forutsigbarheten blir større, og at man også kan se for seg at man ønsker en høy aktivitet på norsk sokkel for å sikre ikke bare inntekter, men også sysselsetting?

Statsråd Marit Arnstad: La meg først få lov å si at jeg tror det er et åpent spørsmål om noen i løpet av 1998

egentlig forstod hvor vedvarende den lave oljeprisen skulle bli. Jeg tenker ikke minst på at vi også i 1998 hadde debatten omkring muligheten for å bidra til produktionsregulering, som fikk en svært kjølig mottakelse i starten nettopp fordi man kanskje ikke så alvoret i situasjonen. Når det er sagt, tror jeg vi har en felles oppgave, de politiske partiene imellom, i tiden framover i å se på hvilke tiltak som kan iverksettes for å komme igjennom den vanskelige perioden norsk oljeindustri nå er inne i.

Jeg tror for min del ikke at det er noe mål å komme tilbake til det høye og pressede aktivitetsnivået vi hadde i 1998, som på mange måter førte til en oppdriving av kostnadene knyttet til virksomheten på sokkelen. Men jeg tror det er viktig at myndighetene bidrar til å legge til rette for et fornuftig aktivitetsnivå. I den situasjonen man nå er i, vil det også bety at man er villig til å iverksette tiltak for å fremme nye utbygginger. Jeg vil særlig peke på gassfelt og gassiden som viktig i den sammenheng.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Hallgeir H. Langeland.

Hallgeir H. Langeland (SV): Kaasen-utvalet la nettopp fram si innstilling i Stavanger, og det var overskridingar på ca. 30 milliardar kr. Det svarar til 700 000 kr pr. time i døgnet i fem år. Dette er enorme pengesummar. Min påstand er at noko av grunnen til desse overskridingane er skattesystemet vårt. Det er jo ikkje tvil om at dette er profesjonelle oljeselskap, som dermed bevisst legg fram investeringsprognosar som er altfor låge, for så i neste omgang å trekka det av på skatten.

Mitt spørsmål til ministeren er derfor: Har ho tenkt å sjå på denne problemstillinga i det vidare arbeidet? Og: Det er jo Arbeidarpartiet, Høgre og Framstegspartiet som har drive opp tempoet i Nordsjøen. Korleis ser statsråden for seg at ein kan få betre styring med aktiviteten, som nå er låg på grunn av marknadssituasjonen?

Statsråd Marit Arnstad: Jeg synes at de resultatene og den utredning som Kaasen-utvalget har lagt fram, er interessante, fordi det pekes på en del muligheter for å kunne oppnå en bedre og mer forutsigbar planlegging når det gjelder utvikling av de enkelte felt. Forutsigbarhet er jo noe som de fleste partier er opptatt av når det gjelder oljevirksomheten.

Kaasen-utvalget peker bl.a. på som én årsak at man har hatt et oppdrevet aktivitetsnivå. Det er også en av årsakene til at jeg sier at det ikke nødvendigvis er noe mål å komme tilbake til det aktivitetsnivået vi hadde i 1998, fordi det i seg sjøl var kostnadsdrivende. Men samtidig må man kunne legge seg på et fornuftig aktivitetsnivå.

Når det gjelder de øvrige forslagene fra Kaasen-utvalget, vil jeg nok si at det er vanskelig å peke på ett enkelt tiltak som det tiltaket som ville ha forandret situasjonen. Det er et sett av forhold som man bør se nærmere på, enten det gjelder myndighetsbehandling, operatørens planlegging i tidligere faser eller skatte- og avgiftsregimet.

Presidenten: Ranveig Frøiland – til oppfølgingsspørsmål.

Ranveig Frøiland (A): Eg går tilbake igjen til hovudspørsmålet og sysselsetjinga i oljesektoren.

I dag hørde vi at 400 menneske i Saga må seiast opp. Det var særst mørke tal for Hydro sin situasjon i går. Og dei utanlandske oljeselskapa som fusjonerer, kjem nok til å seia opp mange. Dette forsterkar det som vi diskuterte tidlegare, at sysselsetjingssituasjonen kan verta svært vanskeleg utover året.

Då er spørsmålet kva slags rammevilkår denne industrien skal få. Det er ikkje nok med eit møte med oljeindustrien, det er iallfall heilt sikkert, det må vera tiltak som verkar. Og når vi veit at statsministeren stilte kabinettsspørsmål på auka CO₂-avgift i fjor sommar, då òg oljeprisen var låg, ønskjer ein sjølvsagt ikkje slike tiltak igjen.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Føler ho at ho har kontroll med situasjonen når det gjeld arbeidsløyse og dei langsiktige rammevilkåra? Er det tidsnok å venta til revidert?

Statsråd Marit Arnstad: Først må jeg si at i en situasjon der man ser at råoljelagrene er overfylt, at etterspørselssvikten i Asia er meget sterk, og at oljeprisen er på 10 dollar, skulle jeg gjerne ha sett noen som sier at de føler at de har kontroll over situasjonen. Det tror jeg verken politiske myndigheter eller industrien sjøl kan si. For det er klart at vi er avhengig av internasjonale konjunkturer innenfor oljemarkedet, som påvirker oss i større eller mindre grad.

Det vi kan prøve å gjøre, er å dempe de negative virkningene knyttet til den vanskelige situasjonen som vi står overfor. Og som jeg har prøvd å redegjøre for i tidligere svar, er Regjeringen opptatt av det. Vi er opptatt av å utvise fleksibilitet i forhold til enkeltspørsmål. Jeg nevnte det som nå har dukket opp i forbindelse med Ula-feltet og de 80 arbeidsplassene som er knyttet til det.

Jeg tror at en dialog med industrien er ytterst viktig, og det handler sjølvsagt ikke om et enkelt møte. Jeg syns egentlig det er synd at man prøver å bagatellisere denne dialogen, for det er klart at det ikke er snakk om bare et møte. Det er snakk om å prøve å få en dialog med industrien for å få på bordet hvilke tiltak det er de ønsker at vi skal iverksette for å kunne komme oss gjennom denne bølgedalen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne stille statsråd Restad et spørsmål.

Statsrådene Arnstad og Restad har gjentatte ganger nå måttet svare for den passivitet som Regjeringen har. I en situasjon der det meste er utrygt – og det har man rett i – må en regjering være offensiv og ikke passiv i forhold til å møte situasjonen.

Statsbudsjettet ble strammet inn altfor mye – det sier Siv Jensen i dagens tabloidaviser. Og når Siv Jensen sier

det, skulle man kanskje også tenke i Finansdepartementet, for innstramningen har faktisk bidratt til at en del aktivitet som ellers ville ha vært der, reduseres. Det gjelder barnehagene, det gjelder bygg- og anleggsbransjen, det gjelder i kommunene og ikke minst de store ringvirkningene det får.

Så stilte jeg i stad statsråd Restad spørsmål om lønnsoppgjøret og hvilken innretning departementet ønsker å ha på det. Derfor er det viktig å avklare særlig to forhold. Det ene er Regjeringens forhold til etter- og videreutdanningsreformen, som Restad ikke svarte på i stad, og det andre er hvordan statsråden skal sikre at lederlønningene blir moderat, sånn at man gir et signal til vanlige arbeidsfolk om at det skal være et moderat oppgjør.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg tror ikke at man skal ha Siv Jensen som sannhetsvitne for om budsjettet var for stramt eller passe stramt. Det var i hvert fall slik at også Fremskrittspartiet stilte opp i en avtale med regjeringspartiene i høst om et budsjett som ble slik det ble.

Internasjonale observatører og analytikere er ikke enig i at budsjettet ble for stramt – tvert imot. Rapporten som vi nylig har fått fra IMF, og rapporten vi fikk fra OECD, som ble presentert i går, sier at budsjettet som er tilpasset den økonomiske situasjonen landet nå befinner seg i. Jeg vil ikke akseptere at det budsjettet som ble vedtatt, var for stramt. Jeg tror tvert imot at det var nødvendig for å gjenopprette tilliten til norsk økonomi og legge forholdene til rette for rentene skulle komme ned mot europeisk nivå. Selv om det ikke er den eneste faktoren som påvirker – oljeprisen er åpenbart av enda større betydning – er det ikke tvil om at også et statsbudsjett tilpasset de økonomiske utfordringene er viktig for å skape tillit og få renten ned.

Lønnsoppgjøret har jeg sagt hva jeg mener om. Det må bli moderat, og innretningen får jeg overlate til partene. Men det bør bli et meget moderat oppgjør, helst i nærheten av et nullopptjøl. I den forbindelse, for å bidra til et moderat lønnsopptjøl, har Regjeringen for lengst signalisert at vi vil bidra til å få en etter- og videreutdanningsreform på skinnene. Det er tema for et utvalg hvor også partene i arbeidslivet er med, som nå er i arbeid, og som har frist ut denne måneden til å legge fram sin innstilling overfor Regjeringen. Så vi har en god dialog, bl.a. i spørsmålet om hvordan man skal få etter- og videreutdanningsreformen på skinnene så snart som mulig.

Øystein Djupedal (SV): Jeg er tilfreds med at statsråden så klart sier fra om at han ønsker å bidra til en etter- og videreutdanningsreform, for det vil være kimen til vekst i neste runde og vil selvfølgelig også kunne bidra til et moderat oppgjør.

I diskusjonen om budsjettet har vært for stramt eller ikke vil statsråden og jeg sannsynligvis være uenige. Når jeg trekker fram representanten Jensen, er det ikke fordi hun egentlig er et sannhetsvitne, men for å vise at stramhet i budsjett betyr arbeidsløshet. Det henger nøye sammen. Og det betyr at når man strammer for mye inn,

får det nødvendigvis konsekvenser for aktiviteten i et samfunn.

La meg bare få lov til å utfordre statsråden: Hvis statsråden fremdeles bagatelliserer at arbeidsledigheten kommer til å stige, men den likevel stiger utover våren og fram mot lønnsoppgjøret, betyr det at statsråden er villig til å iverksette nye tiltak, som han nå gjorde med verftsstøtten? Vil man da komme med nye tiltak innenfor boligbyggingen, vil man komme med nye tiltak for å sikre barnehageutbyggingen, vil man komme med nye tiltak for kommuneøkonomien, som vil få positive ringvirkninger, og – ikke minst – vil statsråden også sørge for at det kommer tiltak som sikrer jevn utbygging i ...

Presidenten: Taletiden er omme.

Statsråd Gudmund Restad: Det er ikke mulig å svare på alle de stilte spørsmålene i løpet av ett minutt.

Jeg vil peke på at de største utfordringene og hvor man ser for seg en større ledighetsøkning enn vi så for oss for fire-fem måneder siden da vi la fram nasjonalbudsjettet, er – som jeg nå har vært inne på i flere runder – innenfor oljerelatert virksomhet. Utsiktene der er ikke først og fremst forårsaket av statsbudsjettet, men av at vi har fått en varig meget lav oljepris.

Så har statsministeren og jeg ikke bagatellisert faren for ledighet gjentatte ganger. Jeg må igjen tilbakevise at vi har gjort det. Vi har sagt at vi vil vurdere situasjonen kontinuerlig og komme tilbake til Stortinget med forslag hvis vi anser det som nødvendig. Men igjen: Det aller viktigste er å få rentene ned. Jeg håper at også Djupedal kan være enig i at det er det som bidrar best og mest til at man kan opprettholde sysselsettingen og hindre en økning i ledigheten.

Presidenten: Det blir til oppfølgingsspørsmål – Karin Andersen.

Karin Andersen (SV): Den omtalte rapporten fra OECD slo ikke bare fast at stramheten i budsjettet var viktig, men den påstod at en økning i ledigheten ville være sunt for norsk økonomi. Jeg ønsker finansministerens syn på det, og om det er i tråd med Regjeringas mening at det hadde vært bra.

Det er slik at Regjeringa nå ved flere anledninger har signalisert at den er rede til å sette i gang en beredskapsplan hvis ledigheten øker. Det har SV tatt på alvor. Regjeringa har også signalisert veldig sterkt at den ønsker en politikk som minsker forskjellene i landet. Et av de områdene som det jobbes med nå, er boligområdet. Vi vet det betyr en stor forskjell for folk om man har eller ikke har bolig. Fra Regjeringa kom det for to dager siden et brev som viser til at det er behov for opptil 5 000 boliger ekstra pr. år. Ser finansministeren at en økt satsing på boligbygging er et godt virkemiddel hvis arbeidsledigheten nå skulle øke?

Statsråd Gudmund Restad: For det første er det ikke Regjeringens politikk å gå for økt ledighet. Der er vi

uenig i de uttalelsene som kom fra OECD. Men OECD har selv pekt på en del forhold som de vurderer annerledes enn oss, og som gjør at man kan få en økt ledighet. Jeg var inne på i et tidligere svar at de forutsetter at partene i arbeidslivet ikke makter å få til en avtale om et moderat oppgjør til våren. Det ligger et overheng her på om lag 3,3 pst., og det gjør at skal man få et moderat oppgjør, så er det ikke plass til ytterligere tillegg av betydning. Men OECD-rapporten legger til grunn at man får en lønnsøkning på 6,6 pst. i inneværende år – det vil altså si en enda større lønnsvekst enn vi hadde som følge av lønnsoppgjøret i fjor. Jeg håper at det ikke slår til. I så fall tror jeg man vil opprettholde en høy sysselsetting og avverge en ledighetsøkning. (Presidenten klubber)

Når det gjelder forskjellene, har jeg ikke tid til å si noe annet enn at Regjeringen vil legge fram en melding om det spørsmålet, hvor mange tiltak blir vurdert.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Øyvind Vaksdal (Frp): Mitt spørsmål går til olje- og energiministeren.

De lave oljeprisene vi har hatt over en tid, har skapt store problemer for oljeindustrien. Planlagte utbyggingsprosjekter er blitt ulønnsomme, og vi ser at dette fører til utbyggings- og investeringstørke på sokkelen. Vi hører hver eneste dag gjennom pressen at oljeselskaper og leverandørselskaper varsler permitteringer og oppsigelser, som flere andre har vært inne på her i dag, og de verste spådommer sier at så mye som 30 000 arbeidsplasser kan gå tapt. Det er mye som tyder på at vi må leve med lave oljepriser over en tid, og det gjør ikke fremtiden særlig lystelig for oljebransjen.

Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Har Regjeringen nå skjönt alvorret i situasjonen, og hva vil statsråden konkret gjøre for å endre på rammebetingelsene for oljesektoren, slik at bransjen kan overleve denne krisen?

Statsråd Marit Arnstad: Som jeg redegjorde for i et tidligere svar, er Regjeringen bekymret for situasjonen. Vi vil følge den løpende, vi vil utvise fleksibilitet i forhold til enkeltspørsmål, vi vil nå iverksette en dialog med industrien for å få på bordet de tiltak som den mener er nødvendig for å få mer aktivitet og også for å få bedre vilkår, særlig innen verksted- og leverandørindustrien. Så vil vi komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett og drøfte mulige tiltak med Stortinget. Det er for tidlig for meg nå å forskuttere hvilke konkrete tiltak det kan være snakk om.

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg synes var positivt, men lite konkret.

Oljesektoren er kanskje fremfor noen annen sektor avhengig av langsiktige og forutsigbare rammebetingelser. Siden Regjeringen tiltrådte, har vi dessverre fått en del forslag som bryter med dette. Jeg nevner investeringsuttsettelse, produksjonsbegrensning, økning i CO₂-avgiften, skatteøkning og reduksjon av rammen for forenklet behandling av prosjekter. Nå har heldigvis flere av disse

forslagene blitt stoppet i Stortinget. Dette har likevel i tillegg til de lave oljeprisene svekket norsk sokkels konkurranseposisjon og attraktivitet. Spørsmålet blir derfor: Kan vi nå stole på at Regjeringen ikke kommer med flere slike utspill, og vil Regjeringen også vurdere å gjennomgå skattereglene på sokkelen i den kritiske situasjonen for bransjen?

Statsråd Marit Arnstad: La meg først få lov til å gjenta at det er for tidlig å forskuttere konkrete tiltak før vi har hatt den dialogen vi skal ha med industrien, og før en legger fram revidert nasjonalbudsjett. Jeg beklager at representanten synes at svaret var lite konkret, men slik må det være i forhold til at vi følger det jeg vil kalle en normal måte å gjøre ting på.

Så peker representanten på enkelte tiltak som ble foreslått i 1998, for det første produksjonsreguleringen. Problemet er jo en lav oljepris. Etter min mening har den produksjonsreguleringen som også Norge har bidratt til, vært med på å prøve å stabilisere prisen og hindre at den iallfall har falt lavere enn det nivået den i dag ligger på. Jeg tror at det norske bidraget der har vært viktig.

Når det gjelder investeringsutsettelsene, er det min oppfatning at de faktisk bidrar til at leverandørindustrien har mer å gjøre i 1999 enn den ellers ville ha hatt. Investeringsutsettelsene har altså hatt en positiv virkning i forhold til aktiviteten i 1999, fordi en del av oppdragene og virksomheten ellers ville ha kommet i 1998, da verkstedene hadde fulle oppdragsbøker.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Jan Tore Sanner.

Jan Tore Sanner (H): Selv om mye kan se mørkt ut for norsk olje- og gassindustri, er det også klare lyspunkter. Aftenposten hadde en artikkel på mandag hvor man bl.a. skrev: «Gassmarkedet eksploderer». Denne viste til at mellom 30 og 40 pst. av Europas elproduksjon vil være gass innen år 2015. Her ligger Norges mulighet. Min bekymring er imidlertid at Regjeringen viser manglende evne til å utnytte den muligheten til å gjøre Norge til en ledende gassnasjon i europeisk sammenheng. Så langt har man vært mer opptatt av å konservere eksisterende strukturer – strukturer som få tror vil overleve i det lange løp. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilken strategi har Regjeringen for å styrke Norges posisjon som en ledende gassnasjon i Europa?

Statsråd Marit Arnstad: La meg først få lov til å si at jeg er enig med representanten Sanner i at sjøl om vi nå er inne i en vanskelig periode, har Norge på lang sikt som oljenasjon, og kanskje særlig som gassnasjon, en god del å bidra med. Vi har muligheter som det vil være positivt å utnytte både i forhold til verdiskaping og sysselsetting. Regjeringen er opptatt av vår framtid som gassnasjon. Det berører Regjeringens arbeid på en rekke felter, bl.a. i forhold til det vedtatte gassdirektivet, som EU nå har til behandling. Det påvirker også vårt forhold til de land der vi allerede har inngått langsiktige kontrak-

ter om levering av gass til langt ut i neste århundre – som vil gi store inntekter til den norske stat og bidra til verdiskaping her hjemme – og det påvirker også våre initiativ i forhold til muligheten til et utvidet og forsterket samarbeid med østersjølandene, særlig innenfor gass, men også elektrisitet.

Presidenten: Neste oppfølgingsspørsmål – Gunnar Halvorsen.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg tror det er viktig å understreke, som statsråden gjør, at mulighetene er store i Norge når det gjelder olje- og gassektoren. En så i går at tilitsmenn for Hydro snakker om å få til et tettere samarbeid i norske oljeselskaper, og det skjer også i utenlandske selskaper over en lav sko. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vurderer man det å opprettholde de tre norske oljemiljøene i Norge?

Statsråd Marit Arnstad: Regjeringens utgangspunkt er at det er en fordel dersom det er mulig å opprettholde de tre norske oljemiljøene i Norge, både fordi de representerer noe verdifullt på hvert sitt sett ved at Statoil er et heleid statlig selskap, Hydro er delvis statlig eid, mens Saga representerer det private innslaget av de norske oljeselskapene. Selskapene har på hver sin måte bidratt positivt når det gjelder teknologiutvikling og verdiskaping.

Ellers vil jeg si at det vi nå ser av strukturelle endringer i oljebransjen, er ganske omfattende. Men jeg synes det er viktig når vi diskuterer tiltak i forhold til oljeindustrien, at vi skiller mellom de mer kortsiktige tiltakene for å bedre konjunktursituasjonen og det mer langsiktige, hvor vi tar oss bedre tid til en mer grundig drøfting av de strukturelle spørsmålene som måtte oppstå.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marit Nybakk (A): Jeg har et spørsmål til utviklingsministeren. Hun la på mandag fram en strategi for støtte til næringsutvikling i sør. La meg først understreke at jeg synes det er prisverdig at denne planen nå legges fram, og at det er mye bra i denne planen. Vi har også ventet på den en stund. Men det er ikke til å legge skjul på at det har vært uro omkring statsrådets forhold til næringslivets deltakelse i norsk bistand til utviklingslandene. Mens planen går inn for at norske bedrifter kan få støtte til etablering og rådgivning i u-land, vil statsråden på den annen side ikke bruke subsidierte bistandsordninger for å stimulere norsk eksport til u-land – bare som et eksempel. Hun vil heller legge varebistand ut på internasjonalt anbud og begrunner det med norske bedrifters overprising. Mitt spørsmål er: Når har Stortingets flertall gitt klarsignal til avvikling eller ytterligere nedbygging av eksisterende næringslivsordninger?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg må korrigere representanten Marit Nybakk på to punkter. Det ene er at

hun ikke har fått med seg den videre historien i dialogen med næringslivet, som er at NHO og næringslivets representanter nå støtter veldig sterkt opp om den strategien vi presenterte, og er veldig fornøyd med at de nå kommer i inngrep med strategien og med landprogrammer og næringsutviklingsprogrammer som vil være en del av den.

For det andre har det ikke vært signalisert at vi ikke skal bruke subsidierte ordninger lenger. Det som står i strategien, er akkurat den samme ordlyd som står i vedlegg 3 i bistandsbudsjettet, i budsjettet for Utenriksdepartementets område, hvor det signaliseres en nedtrapping av blandede kreditter. Og vi viser i næringsutviklingsstrategien til Innst. S. nr. 229 for 1995-1996, der St.meld. nr. 19 for 1995-1996 ble behandlet, hvor Stortinget var veldig klart i sine beskjeder til regjeringen – som da var fra Arbeiderpartiet – både når det gjaldt anbudsordningen, og når det gjaldt blandede kreditter. Dette flertallet ligger fortsatt fast, med de nyanseringer som ligger i den siste budsjettinnstillingen, som vi da også følger opp i næringsutviklingsstrategien.

Marit Nybakk (A): Det er prisverdig at statsråden nå har tatt næringslivets organisasjoner med på råd, når hun har utviklet en næringslivsstrategi. Men jeg må likevel få lov til å problematisere dette noe, fordi statsrådets stadig tilbakevendende forslag om å avbinde nærmest for enhver pris kan få en del rare utslag. Blant annet betyr det at konkrete norske bedrifter mister kontrakter i utviklingsland. Kontraktene går da ikke til lokale produsenter, men til flernasjonale konserner – f.eks. ABB. I budsjettinnstillingen og også i debatten om budsjettet for inneværende år var vi veldig opptatt av at næringslivsordningene, som jo ble kuttet av flertallet i Stortinget, måtte gjenopprettes neste år, minst på det nivået det var året før. Jeg vil oppfordre så sterkt jeg kan til at denne næringslivsplanen på en eller annen måte blir lagt fram for Stortinget, eventuelt i forbindelse med en bebudet bistandsredegjørelse.

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg kan ikke huske at representanter fra Arbeiderpartiet sa at bevilgningene på denne posten skulle gjenopprettes på det nivået de var før. Tvert imot sa utenrikskomiteens leder, Haakon Blankenborg, veldig klart at han støttet Regjeringens opprinnelige forslag. Han syntes at man med kutt i nye 20 mill. kr, som skjedde i forbindelse med budsjettforhandlingene i Stortinget, gikk noe for langt, men avventet da en nærmere redegjørelse fra statsrådets side. Det ba han om skulle skje i en utviklingspolitisk redegjørelse, noe jeg bekreftet ville skje.

Det som også Arbeiderpartiets representanter bekreftet, var at man sto fast ved den innstillingen som ble lagt fram i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 19 for 1995-1996, nemlig Innst. S. nr. 229. Så de prinsipielle holdninger ligger fast. Men vi skal selvfølgelig komme tilbake med en nærmere redegjørelse for strategien i forbindelse med en utviklingspolitisk redegjørelse.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Kjell Engebretsen.

Kjell Engebretsen (A): Statsråden har vært svært opptatt av avbinding når det gjelder vår bistand. Det er sikkert bra på svært mange måter, men det kan også ha en del utslag som bl.a. de representanten Nybakk nettopp tok opp.

Når varebistand legges ut på anbud, er anbudssystemet i seg selv slik at det vil gi de største produsentene på det internasjonale markedet den fordelten at de vinner fram. Kan det tenkes at et annet samarbeidsforhold mellom norsk næringsliv og næringslivet i sør også kunne være en vei å gå? Ser statsråden visse betenkeligheter med systematisk å legge dette ut på anbud?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg viser igjen til det Arbeiderpartiets representanter sa i Innst. S. nr. 229 for 1995-1996, hvor man var veldig opptatt av at disse oppdragene skulle ut på anbud, men ønsket at de regionale og lokale leveransene skulle få forrang.

Dette forsøker vi å følge opp så godt vi kan, og det skjer på to måter. Den ene er at vi sammen med en rekke land i OECD – det er kun et fåtall land som nå bremser utviklingen – arbeider innefor OECD for full avbinding av all bistand til MUL-landene, altså de minst utviklede landene. Der deltar Norge sammen med andre pådriverland, og vi vil følge denne utviklingen nøye – altså følge opp det vi sier – sammen med andre pådriverland. For det andre sier vi også at det vi ønsker i næringsutviklingsstrategien, er joint ventures og partnerskap mellom norske bedrifter og bedrifter i sør. Det betyr at dersom det kan bidra til at leveransene kommer bedrifter i sør til gode, vil det være en veldig klar fordel, og det vil gi arbeidsplasser i sør, istedenfor at man f.eks. risikerer en overprising, noe som ligger i de ordningene som har vært til nå.

Presidenten: Siri Frost Sterri – til oppfølgingsspørsmål.

Siri Frost Sterri (H): Jeg er svært tilfreds med at statsråden nå varsler at hun vil komme med en redegjørelse for Stortinget, også når det gjelder den planen hun har presentert tidligere i denne uken. Det tror også vi fra Høyres side er svært viktig.

Jeg merker meg at statsråden forsøker å gi inntrykk av at hun hele tiden handler i samsvar med hva Stortingets flertall har uttrykt. Jeg finner da grunn til å minne om at senest ved budsjettbehandlingen for inneværende år understreket flertallet, Høyre og Arbeiderpartiet, at ensidige tiltak fra norsk side når det gjelder omlegging av næringsstøtten, vil gi uheldige utslag. Jeg finner grunn til å påpeke det i forhold til det statsråden nå tidligere har sagt i denne saken. Det er vel og bra at næringslivet signaliserer vilje til å drøfte dette videre, og har mottatt det positivt, men jeg vil gjerne understreke den advarselen som er kommet fra flertallet i Stortinget.

Statsråd Hilde Frøkjær Johnson: Vi viser da også nettopp til både Innst. S nr. 229 til St. meld. nr. 19 og budsjettinnstillingen i næringsutviklingsstrategien. Selvsagt vil dette bli fulgt opp. Men måten vi følger det opp på, og det vi signaliserer, er at vi ikke skal gå alene. Tvert imot understrekes det i strategien at dette ikke er noe Norge gjør ensidig, men noe vi gjør sammen med OECD-landene, ikke minst andre pådriverland i OECD. Det er slik vi vil gjennomføre dette. Norge er ikke enestående her, tvert imot er vi på et felles lag når det gjelder det å arbeide for avbinding av norsk bistand.

La meg også nevne at det fins konkrete eksempler på at dette dreier seg om å bruke utviklingshjelp mest mulig effektivt og få mest mulig hjelp for hver krone. Det fins flere eksempler på at varene man har kjøpt gjennom blandede kreditter, har vært 100 pst. dyrere – altså dobbelt så dyre – som det man kunne fått ved å bruke konkurranse i økt grad.

Det undrer meg kanskje litt at Høyre her ikke er så opptatt av internasjonal konkurranse, som de ellers anfører som svært viktig i alle andre sammenhenger, men legger seg på en noe mer proteksjonistisk linje.

Presidenten: Vi er nå litt på overtid. Det skyldes at klokken har vært for sene. Nå er de rettet opp, og presidenten registrerer da at vi har brukt litt lengre tid enn vi burde ha gjort. Men Jan Tore Sanner er annonsert, og han skal naturligvis få stille sitt spørsmål.

Jan Tore Sanner (H): Takk, president!

Mitt spørsmål går til statsråd Arnstad.

Et viktig element i debatten om å bringe norsk olje- og gasspolitikk over i en ny fase, er spørsmålet om en delprivatisering av Statoil. Så langt har statsråden avvist en diskusjon om delprivatisering av Statoils kjernevirksomhet. Statsministeren gav imidlertid nye og positive signaler i Stortinget sist torsdag. Da ble det fra statsministerens side åpnet for et mer omfattende oljepolitisk kompromiss, som også må omfatte en diskusjon om delprivatisering av Statoil. Jeg forstod statsministeren dit hen at det da ikke ble stilt noe ultimativt krav om at kjernevirksomheten skal bli holdt utenfor. Mitt spørsmål til statsråd Arnstad er om hun er enig i at det er behov for et nytt oljepolitisk kompromiss, hvor man kan diskutere alle sider ved Statoil, også en delprivatisering av kjernevirksomheten.

Statsråd Marit Arnstad: Det er riktig at det er Regjeringens holdning at kjerneområdene i Statoils virksomhet bør være heleid statlig. Det gjelder først og fremst produksjon av olje og gass, og transport av det samme.

Så ser vi at det vokser fram en debatt omkring den framtidige strukturen i Statoil og Statoils virksomhet. Det er en debatt som Regjeringen er åpen for å delta i. Vi er åpne for å drøfte disse problemstillingene med andre partier. Det er en drøfting som er en stor og viktig sak ikke bare for selskapet Statoil, men for hele den norske petroleumsforvaltningen. Det gjør at en i en slik debatt bør ta

seg god tid. Dette bør behandles på en skikkelig og grundig måte. En bør også for ethvert standpunkt som måtte inntas, søke et bredt politisk forlik om det. Det betyr ikke at en har forskuttert hvilket innhold et slikt forlik vil ha, men en konstaterer at ethvert forlik i den type spørsmål bør basere seg på et bredt politisk grunnlag i Stortinget.

Jan Tore Sanner (H): La meg si at jeg er enig i at man bør ta seg tid, om enn ikke altfor lang tid, i denne saken, og at det vil være en styrke om man får til et bredt politisk kompromiss om oljepolitikken også for fremtiden. Nå synes jeg kanskje at statsråden gir litt ulike signaler. På den ene siden sies det at kjernevirksomheten bør være statlig. Samtidig sies det at man er åpen for å drøfte. Betyr det at man stiller et krav om at kjernevirksomheten skal være statlig, eller kan jeg tolke statsråd Arnstad dit hen at hun nå også åpner for å drøfte hvorvidt kjernevirksomheten til Statoil bør kunne delprivatiseres?

Statsråd Marit Arnstad: Nå er det slik at enhver drøfting må ha et utgangspunkt. Man må ha et ståsted når man drøfter noe. Regjeringens ståsted i dag er at Statoils kjerneområder bør være heleid statlig. Vi ser at det vokser fram en debatt omkring det. Det kommer sikkert til å komme argumenter både for og mot en annen type organisering av Statoil. Det er en debatt Regjeringen er innstilt på å delta i, og vi er innstilt på å være med på å drøfte spørsmålet. Jeg tror at det er en del viktige og uavklarte sider ved det spørsmålet. Kanskje særlig gjelder det hvordan man i framtiden kan tenke seg å organisere statens direkte økonomiske engasjement, SDØE, som jo er tre ganger så stort som selskapet Statoil. Hvordan staten skal organisere det i årene framover, er en meget viktig del av denne saken – pluss at det selvsagt i realiteten dreier seg om hele den norske petroleumsforvaltningen.

Presidenten: Da er den muntlige spørretimen omme. Vi går videre til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: På grunn av det høye antall spørsmål som skal besvares, finner presidenten å måtte meddele at hun med hjemmel i forretningsordenens § 53 nr. 3 siste ledd har bestemt at det kun vil bli gitt anledning til ett tilleggs spørsmål etter at hovedspørsmålet er besvart. Dette anses nødvendig for at dagens kart kan bli ferdigbehandlet innenfor den reglementsmessige tid for formiddagens møte.

Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Ågot Valle til barne- og familieministeren, vil bli besvart av helseministeren

som rette vedkommende. Etter anmodning fra helseministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart foran spørsmål 36, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 8, fra representanten Erik Solheim til utenriksministeren, utsettes til neste spørretime, da utenriksministeren er bortreist.

Spørsmål 13, fra representanten Leif Lund til kommunal- og arbeidsministeren, vil bli besvart av fiskeriministerens på vegne av kommunal- og regionalministeren, som er bortreist.

Spørsmål 14, fra representanten Torbjørn Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av sosialministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 15, fra representanten Ågot Valle til kommunal- og regionalministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmålene 19 – 21, fra henholdsvis representantene Inger Lise Husøy, Bjørn Hernæs og Jan Petter Rasmussen til justisministeren, vil bli besvart av kirke-, utdannings- og forskningsministeren på vegne av justisministeren, som har sykdomsforfall.

Spørsmål 26, fra representanten Grete Knudsen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli besvart av fiskeriministerens som rette vedkommende. Etter anmodning fra fiskeriministerens blir dette spørsmål flyttet og besvart etter spørsmål 12, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 34, fra representanten Marit Tingelstad til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 1

Erik Solheim (SV): Jeg skal få stille dette spørsmålet til statsministeren:

«Statsministeren reiser om få dager på besøk til Midtøsten. Etter undertegnelsen av Oslo-avtalen i 1993 har Israel annektert stadig større deler av Vestbredden og Jerusalem gjennom nye bosettinger.

På hvilken måte vil statsministeren under oppholdet i Israel ta opp de mange israelske bruddene på Oslo-avtalen?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Fredsprosessen i Midtøsten er fortsatt inne i en vanskelig fase. Partenes manglende gjennomføring av «The Wye Memorandum», det israelske valget og Kong Husseins bortgang er alle forhold som spiller inn, og som kompliserer arbeidet fram mot en varig fred. Den norske regjeringens budskap de siste månedene har vært at fredsavtalene ligger fast og må iverksettes.

Som Erik Solheim er kjent med, bygger fredsprosessen på Sikkerhetsrådets resolusjoner 242 av 1967 og 338 av 1973. Fra norsk side anerkjenner man ikke Israels annektering av Øst-Jerusalem, og vi er bekymret over de pågående israelske bosettingsaktiviteter i de palestinske områder.

Når det gjelder Jerusalem, skal byens fremtidige status avgjøres under sluttstatusforhandlingene mellom Israel og PLO. I mellomtiden bør partene avstå fra å foreta

handlinger som vil kunne legge føringer på det endelige forhandlingsresultat.

Regjeringen ser derfor med uro på nye, israelske bosettinger i Øst-Jerusalem. Etter vår oppfatning strider bosettingsaktiviteten mot intensjonen i Oslo-avtalene.

Norge har ved en rekke anledninger gjort vår holdning kjent for israelske myndigheter og vil fortsette å ta opp saken i våre bilaterale kontakter. FNs generalforsamling har behandlet spørsmålet om Jerusalem ved flere anledninger. Tirsdag den 9. februar i år vedtok FNs spesialsesjon om Jerusalem en resolusjon som fordømmer israelsk bosetting.

Min reise til regionen i neste uke vil være en god anledning for meg til å gjøre det norske synet på enkelte vanskelige spørsmål klart. Det vil jeg gjøre i møter med både israelske og palestinske myndigheter.

B j a r n e H å k o n H a n s s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Erik Solheim (SV): Jeg skal få takke statsministeren for svaret, som er positivt. Den klare uro som uttrykkes fra norsk side over den israelske politikken med – som det heter på engelsk – «creating facts on the ground», er bra, og jeg er glad for at statsministeren vil ta opp dette under sitt besøk i Israel.

Det er også andre sider ved israelsk politikk som det er all grunn til å være bekymret over. La meg nevne et par av dem. En ting som burde ligge statsministeren på hjertet, er kristnes og andre religionsutøveres arbeidsbetingelser i Israel. Som kjent er Israel sammen med Pakistan de eneste stater i hele verden som er dannet på basis av en religion, og det er all grunn til bekymring for andre religioners arbeidsbetingelser i Israel. Jeg vil spørre statsministeren om det er et tema han vil ta opp.

Et annet tema er de mange politiske fangene Israel har, hvorav en del ikke engang får de mest elementære internasjonale rettigheter, som retten til å møte Røde Kors, få lov til å gi meldinger til sin familie, møte Amnesty International e.l. La meg nevne ett eksempel: Mustapha Dirani, som ble kidnappet i Sør-Libanon for fire år siden, og som vel ennå ikke har fått lov til å gi et livstegn fra seg gjennom noen av disse kanalene.

Er dette temaer som vil bli tatt opp under statsministerens besøk?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, når det gjelder religionsfriheten i Israel, har jeg selv som statsminister engasjert meg direkte og sterkt i den saken. Det har, som sikkert Solheim kjenner til, foreligget forslag i Knesset til en antievangeliseringslov, som ville innsnevre muligheten for fri religionsutøvelse i Israel for andre religioner enn jødedommen. Dette tok jeg opp muntlig med statsminister Netanyahu da han var i Oslo. Jeg fulgte det opp med – jeg tror det var – to brev. Så langt har denne loven ikke blitt vedtatt, og mulighetene for at den ikke blir vedtatt, er økende. Etter hva jeg har skjönt, har den norske statsministers engasjement i så måte faktisk hatt sin betydning.

Når det gjelder menneskerettigheter for øvrig, vil jeg ta dette opp både med Israel og med palestinske myndigheter. Det er også kritiske punkter å anføre i forhold til palestinerne når det gjelder menneskerettighetsspørsmål – ikke minst forholdene i palestinske fengsler.

S p ø r s m å l 2

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg ønsker å stille kulturministeren følgende spørsmål:

«OL-arenaen Vikingskipet på Hamar var en suksess som innendørs skøytearena under OL i 1994, og senest under verdensmesterskapet for vel en uke siden viste hallen sine utmerkede egenskaper. Usikkerheten omkring Vikingskipet som aktiv skøytearena og framtidig riksanlegg «– ikke riksanlegg, men nasjonalanlegg –» bør det nå ryddes opp i snarest mulig.

Hvordan vil statsråden bidra til at så skjer?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Vikingskipet på Hamar eies og drives av Hamar Olympiske Anlegg AS, HOA. Det er et ordinært aksjeselskap med formål å drive og utvikle OL-anleggene i Hamar. Selskapet eies 100 pst. av Hamar kommune.

Representanten Gløtvold retter i sitt spørsmål søkelyset mot den uenighet som eksisterer mellom Hamar kommune og Hamar Olympiske Anlegg AS på den ene siden og Norges Skøyteforbund på den andre. Uenigheten dreier seg om hvor lenge og i hvilke perioder Vikingskipet skal være tilrettelagt for skøyteaktivitet, og hvordan kostnadene for speriodene skal fordeles.

Saken har vært aktualisert ved flere anledninger helt siden sommeren 1995, og har sammenheng med de rammebetingelser som er etablert for drift og bruk av Vikingskipet.

Jeg er enig med representanten Gløtvold i at situasjonen omkring Vikingskipet bør komme til en avklaring. Kulturdepartementet har siden våren 1998, med bakgrunn i regelverket for etablering av nasjonalanlegg, arbeidet for å avklare Hamar kommunes og Norges Skøyteforbunds vilje og evne til å komme fram til en løsning for Vikingskipet som et framtidig nasjonalanlegg for skøyter. Tildeling av status som nasjonalanlegg betinger at det inngås et juridisk bindende avtaleverk mellom de impliserte parter, altså kommunen, særforbundet og staten. Et slikt avtaleverk vil bl.a. regulere økonomiske forhold knyttet til framtidig drift og investeringer samt bruk av anlegget.

Jeg vil imidlertid få påpeke at departementet verken kan eller vil tvinge fram en status som nasjonalanlegg for Vikingskipet dersom det aktuelle særforbund er imot.

Vikingskipet på Hamar er i en særstilling i forhold til andre aktuelle nasjonalanlegg. Anlegget er fullfinansiert ved hjelp av statlige midler, og driftsselskapet disponerer 60 mill. kr gjennom det lokale etterbruksfond til drift og vedlikehold. Hamar kommune har imidlertid pålagt HOA å drive selskapet i balanse, uten kommunale tilskudd og uten å bruke fondskapitalen. Sett i forhold til

statens tidligere finansielle medvirkning og signaleffekten overfor andre nasjonalanlegg er det min klare oppfatning at uenigheten mellom Hamar kommune og Norges Skøyteforbund verken bør eller kan løses gjennom at staten uten videre gir driftstilskudd til anlegg.

Departementet er innstilt på å fortsette dialogen med Hamar kommune og Norges Skøyteforbund med sikte på å etablere Vikingskipet som nasjonalanlegg for skøyter. Statens forpliktelser vil da være knyttet til framtidige investeringer, på samme måte som for andre nasjonalanlegg.

Parallelt med dette vil Kulturdepartementet samtidig søke dialog med Kommunal- og regionaldepartementet for en nærmere vurdering av driftsregimet i Vikingskipet, i forhold til de forutsetninger som er lagt til grunn for fordelingen av det lokale etterbruksfondet.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg takker statsråden for svaret, og er glad for den redegjørelse som ble gitt, og de konstruktive signal som her kom fram. Blant annet er jeg glad for det initiativ som Kulturdepartementet tok våren 1998 når det gjelder å gå gjennom og avklare dette forholdet.

Jeg håper at departementet fortsatt er innstilt på en dialog med Hamar kommune og Norges Skøyteforbund med sikte på å få etablert Vikingskipet som nasjonalanlegg, og at staten fortsatt forplikter seg til å knytte framtidige investeringer til dette, som for andre nasjonalanlegg. Jeg tror at dette unike anlegget på Hamar – unikt både som idrettsarena og rent arkitektonisk – bør utnyttes slik som tanken opprinnelig var, at idretts- og arrangementsbyen Hamar nå kjenner sin besøkestid, og at også Skøyteforbundet ser de store fordeler og egenskaper som ligger i dette anlegget – som er etablert og slik sett er gjeldfritt, og som har vist sine gode egenskaper. Jeg synes også at Idrettsforbundet gjerne må inn på arenaen i forbindelse med prioritering av nasjonale anlegg, slik at vi kan få en rask avklaring av dette forholdet.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det er også mitt håp at vi kan komme fram til en ordning som gjør at denne konflikten, som nå har vart i flere år, kan bringes til opphør. Som jeg sa i mitt svar, er det avhengig av at man kommer fram til en juridisk bindende avtale mellom partene, som er kommunen, Skøyteforbundet og staten.

Jeg er enig i at dette er helt unike anlegg, og jeg minner også om at anlegget er fullfinansiert fra statens side, og at man etablerte et etterbruksfond i Hamar kommune på 60 mill. kr. Det er klart at det er forpliktelser også knyttet til dette. Jeg skal forsøke å bidra til en konstruktiv dialog. Jeg pekte på at Kommunal- og regionaldepartementet, som har ansvaret for etterbruken, også bør trekkes inn i prosessen, og det vil jeg selvfølgelig sørge for. For øvrig er det flere som har synspunkter og kanskje kan bidra. Det får vi se på. Men det viktigste er at man får til en bindende juridisk avtale mellom de tre partene jeg nevnte, Hamar kommune, Skøyteforbundet – i dette tilfellet – og staten.

S p ø r s m å l 3

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kultur- og idrettsministeren:

«Norges Idrettsforbund (NIF) har søkt Kulturdepartementet om 15 mill. kroner, hvorav 4 mill. kroner skal gå til administrasjon. For ikke lenge siden bevilget NIF og Kulturdepartementet sammen 1,5 mill. kroner til en sportsdirektørstilling i European Olympic Committee (EOC).

Hvordan ser statsråden på at NIF prioriterte dette, når de gjennom sin krisesøknad om mer midler viser at de ikke har råd til å opprettholde aktiviteten i breddeidretten?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Tildeling av spillemidler til Norges Idrettsforbund og Olympiske komite, NIF, for 1999 ble vedtatt i statsråd den 18. desember 1998. NIF ble da tildelt i alt 267,8 mill. kr av forventet overskudd i Norsk Tipping AS for spilleåret 1998. Dette tilsvarer en økning på ca. 13 mill. kr i forhold til tildelingen for 1998. I denne økningen ligger bl.a. en økning av rammetilskuddet med ca. 7,5 mill. kr. Rammetilskuddet for 1999 utgjør dermed 216,3 mill. kr.

Departementet har gitt overordnede føringer for bruken av rammetilskuddet til NIF. Det forutsettes at midlene benyttes til å realisere sentrale offentlige idrettspolitiske målsettinger. Det presiseres hvilke målgrupper som er særskilt viktige i den sammenheng, spesielt barn og unge, og at midlene i større grad bør komme det lokale forenings- og klubbnivå til gode. Dette innebærer at departementet på et visst nivå, utover de overordnede føringer og forutsetninger, i stor grad må forholde seg til de disponeringer og prioriteringer som NIF selv foretar.

Kulturdepartementet legger altså vekt på å balansere hensynet til statlige føringer og måloppfyllelse mot hensynet til idrettens autonomi. Dette er også i tråd med vurderingene i Riksrevisjonens rapport om forvaltning av rammetilskuddet til NIF, Dokument nr. 3:12 for 1997-98.

Departementet har for øvrig klart tilkjennegitt overfor NIF at det forventes en utvikling i retning av at en større andel av rammetilskuddsmidlene benyttes til aktivitet, og at en mindre andel benyttes til administrasjon i NIF-systemet. Dette er også helt på linje med de eksterne vurderinger som ble foretatt på oppdrag fra organisasjonen sjøl. Departementet arbeider i den forbindelse med å implementere et overføringssystem med ny budsjettstruktur, hvor rammetilskuddene splittes opp i flere mindre rammetilskudd som i større grad tydeliggjør sentrale offentlige idrettspolitiske målsettinger. Barn, unge og breddeidrett vil ha en sentral plass i dette systemet. Dette overføringssystemet er planlagt iverksatt fra og med tildelingen av midler til NIF for år 2000.

Den foreliggende søknaden fra NIF om tilleggsmidler for 1999 er til behandling i departementet. Jeg oppfatter ikke dette som en krisesøknad fra NIF, ettersom en stor del av midlene er tiltenkt leiekostnader i forbindelse med flytting til Ullevaal Stadion og administrasjonskostnader. Dette er utgiftsposter som det vil være naturlig at organi-

sjasjonen må prioritere innenfor det nevnte rammetilskudd på 216,3 mill. kr.

Bakgrunnen for departementets beslutning om tilsagn til eventuelle midler i tilknytning til utviklingsdirektørstillingen i European Olympic Committee er det tidligere redegjort for i spørretimen den 27. januar dette år. Det er dessuten gitt en skriftlig redegjørelse for dette på spørsmål fra representanten Fossum. Det skulle derfor ikke være grunn til å gjenta departementets vurdering, men jeg vil understreke at dette er en ekstraordinær sak som NIF fremmet etter at årlig tildeling var foretatt i statsråd den 18. desember.

Grethe G. Fossum (A): Jeg takker statsråden for svaret, som var en gjennomgang av hvordan tildelingen til NIF foretas.

Jeg sitter med et tildelingsbrev fra departementet til Norges Idrettsforbund og søknaden fra NIF om krisemidler. Disse to brevene viser at det fra departementets side foretas en ganske sterk detaljstyring av en stor frivillig organisasjon. NIF er ikke spesielt godt fornøyd med det, men det skal jeg la ligge nå og komme tilbake til ved en senere anledning.

Men jeg er noe forbauset over at idrettsministeren kanskje ikke var klar over de store utgiftene som flytting til Ullevaal Stadion ville gi i økte leieutgifter. Og når hun da faktisk gikk med på å bruke penger til et nytt administrativt prosjekt, som utviklingsdirektør i EOC er, er hun med på å styre idretten i mer administrativ retning. Da er mitt spørsmål til idrettsministeren: Visste idrettsministeren at det ville komme en ny søknad? Visste hun om at leieutgiftene på Ullevaal Stadion ville bli mye større?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: La meg først si at jeg i mitt svar nevnte at det var viktig å finne en balanse mellom statlige føringer for måloppnåelse og idrettens autonomi. Det mener jeg er ivaretatt ved det tildelingsbrevet som er gitt. Jeg går ut fra at representanten Fossum er klar over at vi fikk en påtegning fra Riksrevisjonen – som jeg også nevnte i mitt svar – som vi selvfølgelig må ta på alvor, og forsøke å følge bedre opp hvordan Idrettsforbundet forvalter de pengene man får fra statens side.

Jeg forstår at representanten Fossum er forbauset over at vi sa ja til en delfinansiering av en eventuell stilling i EOC, fordi det eventuelt skulle settes opp mot det som er kommet nå i en ekstraordinær søknad fra NIF. Jeg vil si at den første saken, som jeg svarte på spørsmål om i spørretimen 27. januar, oppfatter jeg som en helt spesiell, ekstraordinær sak som man ikke kunne ha oversikt over i forbindelse med søknad og tildeling av midler for 1999. Det som nå foreligger, er jo mer en søknad som i veldig stor grad går på penger til administrasjon og leieutgifter. Det forundrer meg hvis representanten Fossum med det som ble sagt her på talerstolen, formidler at hun ønsker at vi skal imøtekomme en slik søknad. Jeg har ikke tatt stilling til det. Jeg vil selvfølgelig vurdere det, men jeg har nok det inntrykk at når det gjelder både administrasjon og leiekostnader, er det saker som det ikke er riktig å gi

ekstraordinære tilskudd til etter at søknad er behandlet og tilsagn er gitt for 1999.

S p ø r s m å l 4

Olaf Gjødrem (KrF): «Vil statsråden endra regelverket slik at fosterforeldre som ynskjer å adoptera egne fosterbarn, med ein enkel prosedyre kan få dette til?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Adopsjon inneber at alle rettslege band mellom barnet og dei biologiske foreldra blir brotne. Ved adopsjon går såleis alle dei plikter og rettar som biologiske foreldre har, over på adoptivforeldra. Ein adopsjon er endeleg og kan ikkje gjerast om. Nettopp fordi ein adopsjon har slike konsekvensar, skal regelverket sikra at det ikkje blir gjennomført adopsjonar som ikkje er til barnet sitt beste.

Hovudvilkåret for adopsjon etter adopsjonslova er at adopsjon må reknast å vera til gagn for barnet. Adopsjonsbevilling kan i hovudsak berre gjevast til personar som har fylt 25 år, og til adopsjonssøklarar som er gifte med kvarandre. Dersom dei biologiske foreldra har foreldreansvaret for barnet, er det eit vilkår for adopsjon at foreldra samtykker i adopsjonen. Foreldre som ikkje har foreldreansvar, har rett til å uttala seg. Det kan ikkje gjevast gyldig samtykke til adopsjon før to månader etter at barnet er født. Barn som har fylt 12 år, kan ikkje adopterast utan eige samtykke.

Dersom dei biologiske foreldra sjølve har foreldreansvaret for barnet og sjølve samtykker i adopsjon, og dei som ynskjer å adoptera barnet, fyller vilkåra i lova, kan fylkesmannen gi bevilling dersom han finn at adopsjon vil vera til gagn for barnet. Fylkesmannen si avgjerd kan påklagast til Statens Ungdoms- og Adopsjonskontor. Dersom dei biologiske foreldra *ikkje* ynskjer å adoptera bort barnet sitt, er det ikkje så enkelt, og det skal det etter mi meining heller ikkje vera.

Men adopsjon *kan* òg skje utan at dei biologiske foreldra samtykker. Etter barnevernslova kan fylkesnemnda gi samtykke til adopsjon i foreldra sin stad når foreldra er fråtekne omsorg og foreldreansvar for barnet etter reglane i barnevernslova. Adopsjon mot dei biologiske foreldra sin vilje er eit svært alvorleg inngrep og kan derfor ikkje skje ved ein enkel prosedyre. Hovudregelen etter barnevernslova er at born og foreldre har rett til samvær og kontakt med kvarandre også når barnevernstenesta har omsorg for barnet og barnet bur i fosterheim eller institusjon. Som nemnt er det fylkesnemnda som kan gi samtykke til adopsjon i foreldra sin stad. Sakshandsaminga i fylkesnemnda er grundig og skal sikra at alle sider ved saka blir opplyste før det blir tatt ei avgjerd. I ei slik sak er fylkesnemnda sett saman av ein jurist, som er leiar av nemnda, to sakkunnige og to alminnelege medlemmer. Det er to alternative hovudvilkår for adopsjon mot foreldra sin vilje. Det eine er at det må reknast som sannsynleg at dei biologiske foreldra varig ikkje vil kunne gi barnet forsvarleg omsorg. Det andre er at barnet har fått slik tilknytning til menneske og miljø der barnet er, at det etter ei samla vurdering kan føra til alvorlege problem

for barnet om det blir flytta. Det siste alternativet kan vera aktuelt der barnet i lengre tid har budd i fosterheim og knytt seg til fosterforeldra sine.

I tillegg er det eit vilkår for adopsjonssamtykke at adopsjon vil vera til barnet sitt beste, og at adopsjonssøklarane har vore fosterforeldre for barnet og vist seg skikka til å oppdra barnet som sitt eige.

Eg meiner at vilkåra for adopsjon mot biologiske foreldre sin vilje skal vera strenge, og at sakshandsaminga i slike høve skal vera grundig. Slik er lova i dag. Eg vil også minna om at Noreg i 1996 vart dømd i Den europeiske menneskerettsdomstolen for brot mot Menneskerettskonvensjonens artikkel 8 i ei sak som nettopp galdt nekting av samvær og fråtaking av foreldreansvar med sikte på adopsjon mot mora sin vilje.

Eg skal ikkje gå nærare inn på denne saka no, men eg vil understreka at å endra regelverket slik at adopsjon kan skje ved ein enkel prosedyre når dei biologiske foreldra er usamde, vil vera i strid med m.a. Menneskerettskonvensjonen. Eg ser derfor ikkje grunn til å endra regelverket på dette området.

Olaf Gjødrem (KrF): Eg føler at me lever i ei tid då barnet sitt behov må tilleggjast stor vekt – barnet sine forventningar og kravet om stabile og gode oppvekstvilkår. Derfor gjorde det eit visst inntrykk då departementet fekk overlevert ein rapport om kunnskapsstatus for fosterheimsarbeid no ved årsskiftet. Der er det eit par ting som blir slått fast som ein hovudkonklusjon. Det største problemet er at situasjonen er mellombels – det er eit problem for barn i fosterheim. Det andre som blir slått fast, er at adopsjon er det best dokumenterte barnevernstiltaket. Eg håpar at departementet kan arbeida vidare med det, sidan det også er samfunnsøkonomisk lønsamt. Hvis det er konstatert eit langvarig behov for fosterheimplassering, bør det nøye vurderast om foreldreretten må vika, for å gje barn ein betre sjanse til ein mest mogleg trygg barndom – for barndomen er så kort.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er samd i det representanten Gjødrem legg til grunn for sitt spørsmål. Eg veit òg om den rapporten som blir trekt fram her, og er klar over at det er eit problem at barnet ikkje veit at ein kanskje må venta på ei avgjerd. Samtidig har vi òg forpliktingar i forhold til Menneskerettskommissjonen her i Noreg. Vi har fått ein dom mot oss, som eg nemnde i mitt svar.

Det eg kan fylla ut svaret mitt med, er at vi no har sett ned eit utval som skal koma med ein NoU som skal ta for seg barnevernet og fosterheimsproblematikken, og det er opplagt at noko av den problemstillinga som representanten reiste i sitt spørsmål til meg, vil bli teke opp der. Men eg trur òg det er viktig at vi ikkje svekker foreldra si rolle i forhold til å gi borna ein god oppvekst. Eg veit at ein del av nabolanda våre, m.a. Danmark, ser til Noreg fordi vi grip inn med tvang fleire gonger enn dei gjer der. Vi har moglegheit, som eg sa i svaret mitt, til å gå imot foreldra sine ynskje – med to ulike grunngevingar – og den moglegheita blir brukt. Men eg trur at heller ikkje

borna er tente med at ein skal utvida lova på dette området.

Presidenten: Spørsmål 5 vil bli besvart senere, foran spørsmål 36.

S p ø r s m å l 6

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla følgjande spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Norsk Hydro ASA blir igjen kritisert for sitt prosjekt i delstaten Orissa i India. Nå vil Amnesty International etterforske selskapet og delstatsmyndighetenes behandling av kritikere av prosjektet, ifølge Dagens Næringsliv 9. februar 1999. Blant annet beskyldes politiet for å ha tvunget flere til å selge jorda si så prosjektet kunne komme i gang.

Hva vil statsråden som representant for Norsk Hydro ASAs majoritetsseier gjøre med disse alvorlige anklagene?»

Statsråd Lars Sponheim: Jeg har tidligere gitt uttrykk for Regjeringens syn på Hydros prosjekt i Orissa gjennom svar i spørretimen, i St.meld. nr. 18 – Bedrifter hvor staten v/ Nærings- og handelsdepartementet har eierinteresser- og gjennom skriftlig redegjørelse direkte til representanten Langeland.

Norsk Hydros prosjekt i Orissa er kontroversielt, og fra Regjeringens side har vi uttrykt uro over flere sider ved prosjektet. Disse bekymringene har representanter for Regjeringen gitt uttrykk for i møter med Hydros ledelse. Norsk Hydro mener på sin side at man har analysert miljøkonsekvensene og gjort mye for å komme lokalbefolkningen i møte. Prosjektet er også godkjent av sentrale og lokale politiske myndigheter i India.

Representanten Langeland hevder i sitt spørsmål at Amnesty International nå vil etterforske Norsk Hydros behandling av kritikere av prosjektet. Jeg vil i den sammenhengen tillate meg å påpeke at Amnesty i sin henvendelse til delstatsmyndighetene i Orissa understreker at de *ikke* ønsker å ta stilling til aktuelle industriprosjekter i området. Amnestys anliggende synes med andre ord ikke å være Hydros prosjekt, slik representanten antyder, men derimot indiske myndigheters tiltak mot frivillige organisasjoner i området. Amnesty oppfordrer i denne sammenheng delstatsmyndighetene til å vise respekt for organisasjons- og ytringsfriheten. Norsk Hydro har uttalt at de slutter seg til disse synspunktene, og at de har forfektet de samme synspunkter i kontakt med lokale myndigheter.

I forvaltningen av statens eierinteresser legger Regjeringen vekt på å følge aksjelovens krav om forholdet og kompetansedelingen mellom aksjonærene, dvs. generalforsamlingen, styret og bedriftsforsamlingen. Dette innebærer at beslutninger vedrørende Norsk Hydros engasjement i det prosjekt representanten refererer til i delstaten Orissa i India, ikke er en sak for generalforsamlingen, men for Hydros styre og eventuelt bedriftsforsamling.

Norsk Hydro har opplyst at en investeringsbeslutning i det aktuelle prosjektet fortsatt ligger noe fram i tid.

Regjeringen legger til grunn at Norsk Hydro veier alle de etiske aspektene rundt sitt bauxittprosjekt i India, og at selskapet legger de samme etiske standarder til grunn i India som hjemme. Regjeringen vil fortsatt følge utviklingen i Utkal-prosjektet, og vi vil som før holde kontakt med Norsk Hydro om prosjektet.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret. Som han heilt riktig peikar på, er dette ei sak som eg har tatt opp før.

Det er urovekkande når halvstatlege selskap opererer i utlandet på ein måte som eg synest er lite tilfredsstillande, og som ein kan stilla spørsmål ved. Eg hadde forventta at den norske regjeringa ville ha ei meir aktiv haldning enn berre å høyra på korleis styret i Hydro vurderer situasjonen, og at den faktisk sjølv ville gjera vurderingar, eventuelt ha ei gransking i forhold til den aktuelle situasjonen.

Eg vil rett og slett spørja statsråden: Er det aktuelt for Regjeringa sjølv å gå inn i materien i form av å senda representantar ned eller gjera ei vurdering, utan at Hydro er engasjert i saka?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg vil understreke det som jeg sa i mitt svar, at innenfor de styringssystemer vi har for et børsnotert aksjeselskap, har Regjeringen en aktiv holdning. Vi er opptatt av dette. Vi ser alle de problemstillinger som reises, og vi utøver en aktiv holdning overfor Hydro på den måten det er naturlig å gjøre det, ikke gjennom å bruke eiermakt i en generalforsamling – dette er ikke en sak hvor det er mulig å gjøre det – men gjennom de møter og den løpende dialog som en så stor eier som staten er, har med Hydros ledelse.

Jeg vil understreke at Regjeringen har sitt apparat som følger med på hva som foregår, gjennom vår ordinære utenrikstjeneste. Den sørger selvsagt for at Regjeringen hele tiden er oppdatert om forhold rundt dette prosjektet som rundt all annen aktivitet, ikke minst kontroversiell aktivitet, som norske personer eller selskaper er involvert i i utlandet.

Jeg vil få understreke, som jeg også sa i mitt svar, at Norsk Hydro ennå ikke har tatt en beslutning om de faktiske skal gjennomføre dette prosjektet.

S p ø r s m å l 7

Gunn Karin Gjøl (A): Jeg vil stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Norge går inn for en utfasing av atomkraft generelt på lang sikt. Som medlem av Den europeiske utviklingsbank, EBRD, vil Norge være med på å behandle en søknad om lån til å ferdigstille to sovjetisk konstruerte atomkraftverk i Ukraina, K2/R4.

Vil statsråden be Norges representanter i EBRD om å handle i samsvar med sin offisielle politikk og stemme mot et slikt lån?»

Statsråd Lars Sponheim: Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling, EBRD, har ennå ikke fremmet forslag om eventuell deltakelse i finansiering av ferdigstillelse av K2/R4-kraftverkene i Ukraina. Saken kan komme opp til formell behandling i EBRDs styre i løpet av våren.

K2/R4-prosjektet er et initiativ fra G-7, EU-kommisjonen og Ukraina for å erstatte kraftbortfallet ved eventuell stengning av kjernekraftverket i Tsjernobyl.

Dersom EBRD deltar i K2/R4-prosjektet, vil banken utgjøre én av mange finansieringskilder. EBRD har brukt lang tid på å foreta en særdeles grundig utredning av prosjektet, og har fulgt en åpenhetslinje i saken. En rekke rapporter skrevet av uavhengige konsulentselskaper og ekspertgrupper på oppdrag fra EBRD er offentlig tilgjengelig. I rapportene analyseres bl.a. K2/R4-prosjektets sikkerhetsaspekter, miljøkonsekvenser og kostnadene sammenlignet med alternative løsninger.

Jeg ønsker å avvente framleggelse av et formelt prosjektforslag fra EBRD før saken behandles på norsk side. Vår representant i styret i EBRD vil deretter bli instruert i tråd med Norges offisielle holdning i denne saken.

Gunn Karin Gjøl (A): Det var et forholdsvis oppsiktsvekkende svar statsråden nå gav. Vi hadde en tilsvarende situasjon i 1995, da det også var aktuelt for EBRD å støtte et kjernekraftprosjekt i Øst-Europa. Da uttalte Lars Sponheim følgende til avisen Bergens Tidende, den 18. februar 1995:

«Hvis det er noe man bør bruke penger til, er det å avvikle atomkraftverk, og å erstatte atomkraft med andre energikilder. Det er forkastelig å bruke penger på dette. Finansierer EBRD atomkraftverket, må Norge vurdere hele EBRD-samarbeidet»

Vil ikke statsråd Sponheim bidra til at Norge går sammen med Nederland og Østerrike og allerede på dette tidspunktet erklærer at vi går imot dette prosjektet?

Statsråd Lars Sponheim: Svaret mitt var definitivt ikke oppsiktsvekkende. Det er åpenbart at sånn må det være, fordi det ennå ikke er fremmet noe forslag om finansiering fra EBRDs side for ferdigstillelse av disse kraftverkene. Jeg står fullt og fast på de synspunktene jeg har gitt uttrykk for. Jeg mener fortsatt det samme. Men en får ta faktorene i den rekkefølge som de skal tas. Det må framlegges en innstilling fra EBRD om eventuell deltakelse i finansieringen. Så vil den norske regjering få dette på sitt bord. Da vil vi ta stilling til dette, og på det grunnlaget instruere vårt styremedlem i EBRD.

S p ø r s m å l 8

Fra representanten Erik Solheim til utenriksministeren:

«Utenriksministeren sa i den ordinære spørretimen 10. februar 1999 at Norge ikke lager noen særordning for Israel når en israelsk ubåt som kan ta atomvåpen, får øve i norsk farvann.

Hvilke andre land utenfor NATO er i dag gitt tillatelse til slik øvingsvirksomhet, og mener utenriksministeren det er sikkerhetspolitisk gunstig å gjøre norskekysten til et mulig øvelsesområde for ubåter fra land i hele verden?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt.

S p ø r s m å l 9

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Departementet har endret aktivitetskravet i fartøykvoteordningen i torskefisket for gruppe I med tilbakevirkende kraft. Dette medfører at en rekke båter mister sine fartøykvoter, da de ikke var klar over de nye kriteriene og må over i gruppe II-ordningen der kvotene er sterkt begrenset. Fiskerne som er blitt rammet, finner dette særdeles urettferdig.

Vil statsråden revurdere beslutningen om at det endrede aktivitetskravet skal ha tilbakevirkende kraft?»

Statsråd Peter Angelsen: Jeg vil først vise til at aktivitetskravet i torskefisket ble innført på bakgrunn av forslag fra næringen. Et viktig element i reguleringen av kystflåten i torskefisket er inndelingene i gruppe I og II. Fartøy i gruppe I er de som har hatt torskefisket som et viktig grunnlag, ved dokumentert fangst. De fartøyene som har mindre fangstaktivitet å vise til, har adgang til deltakelse i gruppe II. Formålet med ordningen med et aktivitetskrav var at fartøy som har liten utnyttelse av kvoten i gruppe I, bør miste adgangen til å delta i gruppen. Fartøy som mister adgangen til å delta i gruppe I på bakgrunn av manglende aktivitet, vil således fremdeles kunne fiske i gruppe II.

Videre vil jeg vise til at vilkårene for deltakelse i fisket etter torsk med konvensjonelle redskap fastsettes for ett år av gangen.

Forskrift om deltakelse i torskefisket fastsettes med hjemmel i deltakerloven § 6. Juridiske utredninger av denne bestemmelsen har konkludert med at en ikke kan basere seg på å videreføre de samme vilkårene år etter år. Det er derfor en forutsetning at en ikke skal kunne spekulere i å beholde deltakeradgangen i gruppe I ved å fiske marginalt over den 10 pst.-regelen som var gjeldende for deltakelse i fisket i 1998.

På bakgrunn av nedgangen i bestanden av norsk arktisk torsk ble det ved kgl. resolusjon av 4. desember 1998 bestemt å innskjerpe aktivitetskravet for inneværende år. Det ble satt krav om at eier må ha levert minst 15 pst. av sin torsk kvote i 1997 eller 1998 for å kunne delta i gruppe I. Bestemmelsen ble gitt virkning for 1999, og vil ikke ha tilbakevirkende kraft.

Næringen har imidlertid anført at kravet om 15 pst. aktivitet kun burde gjelde for fisket i 1998, og ikke i 1997 – dette begrunnet ut fra at fiskerne har innrettet seg etter at regelen om 10 pst. aktivitet for så vidt gjelder 1997, ville bli videreført i 1999.

I tillegg har det blitt vist til at maksimalkvotene i 1997 var på et rekordhøyt nivå.

Etter en vurdering av det som har kommet fram, har jeg besluttet å endre kravet til aktivitet for deltakelse i gruppe I i 1999, ved at eier må ha levert minst 10 pst. av torskekvoten i 1997 eller 15 pst. av torskekvoten i 1998.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret. Det var jo en positiv nyhet han kunne fortelle Stortinget i dag.

Det er klart at sånn som det lå an, ville gruppe II-deltakelsen øke dramatisk, og det ville forverret muligheten for dem som har basert seg på å fiske i gruppe II, ved at det ville bli atskillig større deltakelse i denne gruppen. Det blir det uten at det blir økte kvoter for gruppe II-båter, så det er klart at det måtte overføres kvoter, samtidig som det måtte overføres en rekke båter fra gruppe I til gruppe II. Her måtte altså statsråden gjøre noe, og det forstår jeg at han har gjort, i og med at aktivitetskravet er senket til 10 pst. for 1997 og 15 pst. for 1998. Jeg går ut fra at det vil gi et utslag, og jeg vil be om at dette blir fulgt opp, slik at overgangen til gruppe II ikke blir så stor at ingen i denne gruppen får noe.

Statsråd Peter Angelsen: Maksimalkvotene for fartøy i gruppe II vil normalt ligge over den minimumsregelen man har for gruppe I, slik at overgangen fra gruppe I til gruppe II for de fartøyene som har liten aktivitet i torskefisket, betyr i realiteten ingen nedgang i de fiskemulighetene som de historisk har hatt.

Når det så gjelder om det er nok kvoter for gruppe II, vil det bli løpende vurdert. Selv om det er avsatt en såkalt basiskvote for gruppe II-båter, vil dette bli sett i sammenheng etter som fisket utvikler seg utover året for de fartøyene som har sin basiskvote i gruppe I.

S p ø r s m å l 1 0

Petter Løvik (H): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til fiskeriministeren:

«Ved kongeleg resolusjon av 5. februar 1954 er det i medhald i lov av 8. juli 1949 om produksjon, transport og omsetning av agn gitt monopol for all omsetning av forskjellige typar agn i dei tre nordlegaste fylka til S/L Fiskernes Agnforsyning.

Er statsråden samd i at det no bør vurderast om dette monoopolet er eit nødvendig verkemiddel for å oppfylle intensjonane i lova, «å sikre en rasjonell og forsvarlig agnforsyning»?»

Statsråd Peter Angelsen: Regelverket om produksjon, transport og omsetning av agn, som representanten Løvik refererer til, regulerer omsetningen av agn i Nordland, Troms og Finnmark. Bakgrunnen for lovreguleringen var de langvarige problemene på 1930- og 1940-tallet med å sikre jevn tilførsel av agn til stabile priser til Nord-Norge. Siden 1949 har loven stått uforandret, og det har kun blitt gjort mindre endringer i forskriften. Når ordningen i det vesentlige har fått stå uforandret i så

mange år, er det mitt inntrykk at dette skyldes at det har vært oppslutning om ordningen i fiskerinæringen.

I den siste tiden har det imidlertid vært et økende press mot regelverket. S/L Fiskernes Agnforsyning som administrerer det regionale monoopolet, har i en henvendelse sist høst bedt departementet om å bruke mer ressurser i arbeidet for å sikre at regelverket om agnforsyningen overholdes. De to hovedalternativene som regelverket i dag gir rom for, er enten å pålegge Fiskeridirektoratet å gjennomføre kontroller på dette området eller å gå til politianmeldelse av påståtte brudd på regelverket. Bruk av Fiskeridirektoratets ressurser til slike oppgaver vil i så fall måtte føre til en omprioritering i forhold til dagens ressursbruk, en omprioritering jeg på dette tidspunktet finner det vanskelig å gjennomføre, gitt de mange presserende oppgaver som Fiskeridirektoratet allerede har. Om man velger det andre alternativet, å politianmelde lovbrudd, vil det bli opp til politiet og påtalemyndigheten å prioritere mellom slike og andre oppgaver.

Før jeg tar standpunkt til de ulike spørsmålene som denne saken reiser, har jeg funnet det nødvendig å foreta en grundig gjennomgang av det eksisterende regelverket, bl.a. for å avklare grensene mellom omsetningen av agn som er omfattet av monoopolet, og den omsetningen av agn som faller utenfor. Grunnen til dette er de betydelige strukturendringene som har skjedd i fiskerinæringen siden loven ble vedtatt, og som også har betydning for omsetningen av agn. Dette arbeidet pågår nå i departementet. Avhengig av konklusjonene her er det aktuelt å vurdere nærmere om dagens regelverk er egnet til å ivareta formålet med loven, eller om det nå er behov for endringer på dette feltet.

En rasjonell og forsvarlig agnforsyning er like viktig i dag som det var den gangen da reguleringen ble etablert, men på grunn av det arbeidet som allerede pågår i departementet, vil jeg på det nåværende tidspunkt ikke ta stilling til om den eksisterende reguleringsordningen bør revideres, eller om dagens reguleringsordning vil bli videreført i fremtiden.

A s m u n d K r i s t o f f e r s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Petter Løvik (H): Eg takkar statsråden for svaret, og eg er glad for at departementet no vil ta ein grundig gjennomgang av regelverket her.

Vi snakkar om ein marknad på fleire tusen tonn i året. Som statsråden også var inne på, har det skjedd store strukturendringar i dei 50 åra som har gått sidan lova kom. Det eg fryktar, er at det monoopolet vi har i dag, vil kunne vere med og hemme ein effektiv transport og ei effektiv omsetning og føre til høgare prisar.

Det første spørsmålet eg vil stille som oppfølging, er: Når reknar statsråden med at arbeidet med gjennomgangen er ferdig?

Det andre går på forholdet til utanlandske fiskarar, for etter Fiskeridepartementet skal dette monoopolet også omfatta leveransar til utanlandske fiskarar, noko eg sy-

nest er spesielt tvilsamt. Eg er ikkje sikker på om dette blir ramma av EØS-reglane, men både når det gjeld intensjonane med lova og når det gjeld den internasjonale avtala, så er eg i tvil om det gjeld på dette området. Eg vil gjerne vite korleis noverande statsråd ser på dette, og om leveransar til utanlandske fiskarar også er omfatta av dette monopolet?

Statsråd Peter Angelsen: Når det gjelder det første spørsmålet, om når arbeidet med gjennomgangen av monopolet vil være ferdig i departementet, er det vanskelig å svare eksakt på det. Vi har faktisk prioritert dette arbeidet, men før man slutfører det, kreves det en viss kommunikasjon med fiskerinæringen og deres organisasjoner for å få kartlagt de problemstillinger som reiser seg i forbindelse med endringer i regelverket.

Det som det er viktig å ha med i dette bildet, er at spesielt Nord-Norge har veldig mange mindre fiskevær, som er litt utenfor allfarvei, og det er viktig at den lineflåten som drifter ved de værene, er sikret agn på en forsvarlig måte, både når det gjelder pris og kvalitet. Så det må være en viktig del av vurderingene.

Når det gjelder avgrensningen med hensyn til hva som faller innenfor og hva som faller utenfor monopolet, er ikke det helt avklart heller, i og med at EØS-regelverket er kommet inn i bildet. Men i utgangspunktet var monopolet ment å være altomfattende, men det er mulig at internasjonale regler gjør at man her må se på avgrensningene.

S p ø r s m å l 11

Laila Kaland (A): Eg vil stille følgjande spørsmål til fiskeriministeren:

«Kontraheringstilskot til fiskebåtar er eit viktig statleg tiltak for å få til ei fornying i fiskeflåten. Kyst-/havfiskeflåten treng bygging av nye båtar, og det er naudsynt at fordelinga av midlar blir likt fordelt mellom ulike båttypar og mellom sør og nord i landet. Ved siste tildeling var det 11 søkjarar frå Møre og Romsdal og sørover, og eit fartøy fekk tildelt tilskot. Tilskota ser ut til å gå til dei nordlegaste fylka.

Meiner statsråden at han fordeler midlane til fornying av fiskeflåten på ein rettviss måte?»

Statsråd Peter Angelsen: Statlig medvirkning til investeringer med fornying av fiskeflåten har vært en nødvendighet for å ha en tilfredsstillende fornyingstakt. Dette er ikke noen spesiell situasjon for norsk fiskerinæring. EU gir betydelig støtte gjennom sine regionale ordninger. Det skal også innrømmes at de norske ordningene kanskje burde vært bedre og hatt større fleksibilitet fra år til år.

Etter at kontraheringsstøtten ble tatt ut av regjeringen Jagland, fikk den regjeringen som jeg er med i, Stortingets tilslutning til 75 mill. kr for ordningen for 1998. For inneværende år er det ikke en ordning med kontraheringstilskudd.

Ordnningen administreres for 1998 av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond. I de siste årene har det vært en stor økning i etterspørselen etter kontraheringstilskudd. I 1998 mottok SND en søknadsmasse tilsvarende utbetaling av kontraheringstilskudd på over 200 mill. kr. I en situasjon med begrensede midler er det derfor behov for stramme politiske prioriteringer i forhold til bruken av midlene.

Ved tildeling av tilskudd skal SND legge til grunn Fiskeridepartementets overordnede fiskeripolitiske retningslinjer for virkemiddelbruken overfor fiskeri- og havbruksnæringen. I retningslinjene for 1998 framgår det at SND skal legge til grunn følgende prioriteringer ved tildeling av kontraheringstilskudd:

- kyst- og banklinefartøy mellom 15 og 34 m
- reketrålere og kombinerte reke- og torsketrålere som kan fiske i isfylte farvann
- prosjekt som sikrer råstoff til industrien i prioriterte områder
- utskifting av eldre fartøy
- 50 pst. av tilskuddsrammen skal gå til prosjekter i de tre nordligste fylkene

I 1998 ble det utbetalt kontraheringstilskudd til fartøy under 34 m i nord for til sammen 14,5 mill. kr og i sør for 6,5 mill. kr. For fartøy over 34 m i nord ble det utbetalt kontraheringstilskudd for til sammen 25,4 mill. kr og i sør for 28,7 mill. kr. Dette gav en prosentvis fordeling på 53 pst. i nord og 47 pst. i sør.

Det er lagt opp til varsomhet i bruken av statlige midler til fornying innenfor flåtegrupper der økonomien ligger til rette for fornying uten statlig stimulering. Jeg viser i denne sammenheng til enhetskvoteordningen innenfor ringnotflåten, som gir insentiver til å fornye denne flåtegruppen. Ringnotflåten er imidlertid ikke utelukket fra ordningen.

På denne bakgrunn mener jeg at prioriteringene som har vært lagt til grunn ved tildelingen av kontraheringstilskudd for 1998, er rettferdige ut fra de rammer som er satt til disposisjon, og de politiske føringer som er gitt.

Laila Kaland (A): Eg vil takke statsråden for svaret.

For ei konkurranseutsett næring som fiskeria er, er det klart at dersom vi skal klare utfordringane internasjonalt med god, solid økonomi, god konkurranseevne og marknadstilpassing, treng vi i Noreg ein moderne hav- og kystflåte. Når no dei statlege løyvingane til kontraheringsstøtte er reduserte til 50 mill. kr for 1999 gjennom SND, er det viktig at ikkje den eine båttypen blir prioritert framfor andre, at t.d. vestlandsflåten blir nedbygd medan kystflåten held fram med å vekse. Når dei nye forskriftene for tildeling av midlar for i år ligg føre, bed eg fiskeriministeren ta omsyn til ei rettviss fordeling mellom landsdelane.

Eg er også glad for det som fiskeriministeren sa i svaret sitt, at ringnotflåten ikkje skal utelukkast i tildelinga frå SND. Eg har eit døme frå Sunnmøre, der ein fiskar faktisk sidan 1996 fekk avslag fem gonger frå SND før han fekk tillating til utskifting av ein gammal ringnottrålar. Denne står no og ventar på fornying, og det hastar.

Statsråd Peter Angelsen: Som det gikk fram av mitt første svar, gikk søknadsmassen langt utover de midlene som var stilt til rådighet. Søknadsmassen innebar et behov for midler på 200 mill. kr, mens bevilgningen var på 75 mill. kr for 1998.

Fiskeridepartementet går ikke inn i enkeltsaker. Det er lagt til SND å foreta de forretningsmessige vurderingene i de prosjektene som blir innvilget støtte og lån fra dem. Det er i tråd med Stortingets pålegg.

Når det gjelder inneværende år, er det bevilget i alt 50 mill. kr direkte over statsbudsjettet og 18 mill. kr over fiskerivtalen til tiltak for fornying av fiskeflåten. På grunn av de små midlene det her dreier seg om, vil de bli avsatt som tilskudd til kondemnering av fartøy, både som en ren kondemneringsordning og som en tilskuddsordning for fartøy som tas ut av fisket i forbindelse med skifte til et annet fartøy.

S p ø r s m å l 1 2

Laila Kaland (A): Eit nytt spørsmål til fiskeriministeren:

«Løyvingane til kvinneretta og kompetanseretta tiltak for 1999 er på 12 mill. kroner. Målet med denne ordninga er å styrkje kvinna sin situasjon i fiskerinæringa og i fiskerivhengige kystsamfunn. Eit riktig mål er også å få fleire jenter til å velje fiskerifagleg utdanning, også å leggje grunnlag for auka deltaking og medverknad i fiskerinæringa.

På kva måte vil statsråden medverke til at dette målet kan realiserast?»

Statsråd Peter Angelsen: For å fremja måla for dei kvinneretta tiltaka har Fiskeridepartementet sett ned Fiskerinæringas Kvinneutval, som forvaltar løyvingane og skal følgja opp handlingsplan for likestilling i fiskerinæringa. Kvinneutvalet samarbeider med fiskerinæringas felles kompetansestyre for å sikra at kvinneperspektivet blir tatt vare på i det generelle kompetansehevingsarbeidet.

Hovudsatsingsområda for dei kvinneretta tiltaka er kompetansebygging, etablering, informasjon og mobilitet i fiskerivhengige kystdistrikt.

For å få fleire til å velje fiskerifagleg utdanning, arbeider utvalet med rekruttering til næringa på alle nivå. Det er starta eit rekrutteringsprogram med tiltak frå barnehage og opp til vidaregåande skule. Det blir satsa bevisst for å nå jentene i dette arbeidet.

Lokalsamfunn, skule, forvaltning og næringsliv må jobba saman i rekrutteringsarbeidet. Fiskeridepartementet samarbeider også med andre departement for å fremja entreprenørskap.

For å auka deltakinga og medverknaden i fiskerinæringa må ein arbeida både for å auka jentene sin kompetanse og få næringa til å nytta seg av den kompetansen jentene har. For mange jenter er det viktig å kunna ta utdanning og kurs utan at dei må flytta vekk for å gå på skule. Det må lagast tilbod som er lagde spesielt til rette for jenter.

Fleirtalet av dei som tek høgere utdanning i dag, er jenter. Det er derfor viktig at verksemdene knytter til seg nyutdanna jenter eller jenter under utdanning. Jentene treng å sjå at det er mange interessante yrkesmoglegheter i næringa. Kvinnene må synleggjerast, t.d. ved markeringa av Distriktskvinnearret 1999. Det må leggjast til rette for kvinner som vil inn i fiskeriretta verksemdar, og for kvinner som alt er i næringa. Her vil eg visa til Etablererprosjektet for kvinner i fiskerinæringa, som har som mål å gi fleire kvinner mogleghet til å etablere nye prosjekt innafør fiskerinæringa og medverka til ein meir variert arbeidsmarknad i fiskerikommunane innan skjeldyrking, når det gjeld eksisterande bedrifter som driv foredling av sjømat, og bedrifter som ønskjer å satsa på produktutvikling. Eg er svært oppteken av at vi styrkjer samarbeidet med SND i slike prosjekt, for å sikra best mogleg samordning og utnytting av dei samla verkemidla.

Fiskerinæringa er mannsdominert og prega av tradisjonell arbeidsdeling. Det er ei stor utfordring å få næringa til å tilsetja jenter og gjera seg nytte av den kompetansen dei har. Organisasjonane i næringa tek del i kvinneutvalet og kompetansestyret og er på denne måten med og avgjer kva tiltak som skal prioriterast. Eg trur nettopp deltaking frå næringa er avgjerande for å få effekt av tiltaka og nå dei måla vi har sett oss.

Laila Kaland (A): Eg synest at fiskeriministeren var inne på svært mange positive tiltak for å rette opp den situasjonen vi har i dag når det gjeld kvinner i fiskerinæringa.

Det som er litt urovekkjande, er at det generelt er liten søknad frå den vidaregåande skulen til fiskeriutdanninga, og kvinnene er totalt fråverande. Det er riktig, som fiskeriministeren seier, at det er betre på det høgre skulenivået. På organisasjonssida er svært få kvinner med. I Nordland har vi no fått ei kvinne som regionsjef i fiskerinæringa. Det synest eg er gledeleg, men det er likevel altfor få kvinner med.

Løna er også for låg for arbeidstakarane i næringa, arbeidstida er ofte vanskeleg, og miljøet er også vanskeleg ved ein del bedrifter.

Eg er einig i det statsråden sa til slutt, at fiskerinæringa er svært mannsdominert, men den er også veldig konservativ. Når fiskeriministeren held sine foredrag, både i organisasjonane og på fiskerinæringa sine årsmøte, håpar eg at han tek opp denne problemstillinga. Det trur eg han vil skåre stort på.

Statsråd Peter Angelsen: Å rekruttere bedre fra kvinnesiden i fiskerinæringa har vært et prioritert område gjennom flere år. Men man kan vel si at man ikke har lyktes så godt som man hadde ønsket.

Det som ser ut til å være situasjonen for fiskerinæringen generelt, og som representanten Kaland påpekte, er at søknaden til vidaregåande utdanning også kan være en fare for den generelle rekrutteringen til næringen. Jeg kan si det slik: Vi har allerede tatt opp det spørsmålet med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, og vi samarbeider for å se på hvorledes vi kan tilpasse den

videregående utdannelsen bedre til den handlefrihet som ungdom må ha i forhold til fiskerinæringen, for å få prøvd seg der og innrette sin utdanning mot det.

I den stortingsmeldingen som nå ligger til sluttbehandling i Stortinget, har vi spesielt tatt opp forskning og utdanning på høyere nivå, rettet mot fiskerinæringen, og jeg tror derfor vi vil få veldig mange interessante prosjekt i framtida som kan markedsføres mot ungdom og rekruttering til næringen. Vi vil selvfølgelig prioritere det arbeidet når Stortinget har sluttbehandlet meldingen. Jeg tror derfor både Stortinget, Regjeringen og næringen kan bidra til at man får en bedre søkning til fiskerirettet utdanning på alle plan.

Presidenten: Vi vil så ta opp spørsmål 26.

S p ø r s m å l 26

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Grete Knudsen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren som rette vedkommende.

Grete Knudsen (A): Jeg vil stille forskningsministeren ved fiskeriministeren følgende spørsmål:

«Havforskningsinstituttet i Bergen er fratatt forskningsansvar for kystressursene fra Stad og nordover, til tross for at det foreligger en samarbeidsavtale mellom Tromsø og Bergen.

Hvorfor skjer denne endringen nå, i forkant av den bebudede forskningsmeldingen som ville sikre en helhetlig vurdering?»

Statsråd Peter Angelsen: Saken omhandler arbeidsdeling og samarbeid i forhold til forvaltningsrettede oppgaver som Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning får direkte tilskudd til fra Fiskeridepartementet for å utføre. Spørsmålet har ikke noen direkte tilknytning til eller relevans for arbeidet som skjer i forbindelse med forskningsmeldingen, men er en sak for fiskeriministeren som ansvarlig for forvaltning av de marine ressursene.

Fiskeriforskning er et aksjeselskap som utfører konkrete forvaltningsoppgaver for Fiskeridepartementet, mens Havforskningsinstituttet, som også utfører forvaltningsoppgaver, er direkte underlagt departementet. Den gjeldende rammeavtalen for samarbeid mellom disse institusjonene er inngått i 1991, og det har lenge vært behov for klarere definering av forvaltningsoppgavene og avklaring av rådgivningsansvaret mellom institusjonene. Fiskeridepartementet har derfor i samråd med institusjonene vurdert arbeidsdeling og samarbeid mellom dem.

Konklusjonene bygger i hovedsak på tidligere arbeidsdeling og de innspillene institusjonene har kommet med. Delingen av rådgivningsansvaret for kystressursene ved Stad har sammenheng bl.a. med at delelinjen mellom forvaltningsområdene for Barentshavet og Nordsjøen går ved Stad, eller ved 62° nord. Det er ut fra dette logisk å gi én forskningsinstitusjon rådgivningsansvaret for hele for-

valtningsområdet nord for Stad når det gjelder lokale bestander innenfor torskeartene.

Et annet mål med ansvarsdelingen er å økonomisere med forskningsressursene og få en rasjonell og logisk arbeidsdeling mellom Bergen og Tromsø. Det må understrekes at det er en betydelig forskningsaktivitet og kompetanse i miljøene i Tromsø, både ved Fiskeriforskning, Universitetet med Norges fiskerihøgskole og Norsk Polarinstitutt. Det er også et mål å opprettholde nødvendig forskning i Tromsø av hensyn til den høgre fiskeriutdanningen der.

Jeg er svært opptatt av at de samlede forskningsressursene blir utnyttet på best mulig måte. Det er derfor en klar forutsetning fra min side at Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning utveksler data og resultater, og at de har et godt samarbeid seg imellom og med andre forskningsinstitusjoner. På denne bakgrunn har jeg bedt Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning om å opprette et felles forum for å videreutvikle samarbeidet innen ressursforskning og rådgiving.

Grete Knudsen (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Når det gjelder fiskeri og havforskning, og når det gjelder forvaltningen, har det i alle år vært et nært forhold mellom Bergen- og Tromsø-miljøet, noe som har hatt stor betydning for oppfatningen av vår felles og samlede fiskeripolitikk. Forholdet nord-sør ligger nemlig alltid latent, og det er nettopp det som har gjort at den omforente avtalen har vært så viktig.

Mener fiskeriministeren at de endringene han nå har foretatt, er i tråd med den omforente avtalen som er inngått mellom Bergen og Tromsø?

Statsråd Peter Angelsen: Det samlede ansvaret for fiskeriforvaltningen og forvaltningen innenfor den forskningsrettede delen tilligger Fiskeridepartementet. Vi må påse at de institusjonene som ligger innenfor våre budsjettområder, arbeider på en effektiv måte og samarbeider godt, og at man av ressursmessige hensyn får en riktig fordeling av arbeidsoppgavene. Hittil har det vært slik at Fiskeriforskning i Tromsø har hatt betydelige forskningsoppdrag med hensyn til nettopp de kystressursene som de nå har fått ansvar for i det nordlige forvaltningsområdet. De har også utført betydelige forskningsoppgaver når det gjelder sjøpattedyrene, noe vi også har trukket inn og skal trekke opp nye samarbeidsgrenser for. Ved at Fiskeriforskning i Tromsø har fått et forvaltningsansvar for kystressursene når det gjelder torskeartene, vil det fortsatt være nødvendig å ha et nært samarbeid med forskningsinstituttet i Bergen, man skal delta i arbeidet når det gjelder de bestandsmessige vurderingene, gjennom det modellarbeidet de har satt i gang.

Jeg er litt forundret over at denne saken har fått slike dimensjoner. Begge institusjonene har vært i møte i departementet, og det er enighet om denne fordelingen. I departementet har vi fått henvendelser fra grupper av ansatte og fra Bergen kommune. Vi har merket oss det, og vi skal ta et møte med Bergen kommune om det.

S p ø r s m å l 1 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Leif Lund til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av kommunal- og regionalministeren.

Leif Lund (A): «I den muntlige spørretimen i Stortinget 3. februar 1999 sa statsråd Queseth Haarstad at mye av årsaken til at kommunene sliter med kommuneøkonomien er den øremerking og detaljstyring som blir drevet overfor kommunesektoren.

Hvilke øremerkede tilbud og detaljstyring er det statsråden vil forandre på?»

Statsråd Peter Angelsen: Jeg skal på vegne av kommunal- og regionalministeren – i hennes fravær – gi følgende svar:

I min redegjørelse om lokaldemokratiet i 1998 tok jeg opp virkningen for kommunene av øremerkede ordninger og detaljerte bestemmelser i lover og regler.

Et forslag som ble lansert i redegjørelsen, og som departementet nå er i ferd med å følge opp, er at vi fra år 2000 setter i gang et fireårig forsøk, der 20 kommuner vil få en ordning der øremerkede tilskudd blir tildelt som rammetilskudd. Poenget med dette forsøket er å gi oss kunnskap om forsøkskommunenes prioriteringer i forhold til andre kommuner. Vi er også spent på om lokaldemokratiet vitaliseres som følge av forsøket. Det er nylig sendt ut invitasjon til kommunene om deltakelse i forsøket. Ytterligere informasjon om forsøksopplegget kommer jeg tilbake til i kommuneøkonomiproposisjonen i mai.

I tillegg vil departementet som vanlig gjennomgå de øremerkede tilskuddene, med sikte på at Regjeringen fremmer eventuelle forslag om innlemming i inntektsystemet. Dette er også en sak for kommuneøkonomiproposisjonen for år 2000. For øvrig skal det nå settes i gang et arbeid med å gjennomgå regelverket som gjelder for kommuneforvaltningen, med sikte på å redusere statlige krav som innebærer unødvendige bindinger. Dette arbeidet inngår i programmet for «Et enklere Norge».

Når det gjelder en helt aktuell problemstilling, som dreier seg om øremerking, detaljstyring og problemer i kommuneøkonomien, vil jeg minne representanten Lund om at Regjeringen i statsbudsjettforslaget ville gi kommuner mulighet til å bli tildelt statlige eldrebidler sjøl om de hadde problemer med kommuneøkonomien, og derfor ville få problemer med å tilfredsstille de forutsetningene som var stilt. Regjeringen foreslo at staten

«ut fra hver enkelt kommunes økonomiske situasjon, unntaksvis kunne vurdere nærmere de aktivitetskrav som kreves ved tildeling av øremerkede midler».

Denne muligheten til å lette på detaljerte statlige krav overfor kommunene fikk ikke tilslutning fra Stortinget ved behandlingen av budsjettet for 1999.

Leif Lund (A): Jeg takker statsråden for svaret. Det er klart det er vanskelig for fiskeriministeren å gå inn i en

dialog med en fra kommunefraksjonen i forhold til kommuneøkonomien. Det forstår jeg.

Grunnen til mitt spørsmål er at jeg føler at statsråd Queseth Haarstad forsøker å lage en partipolitisk diskusjon om kommuneøkonomien ved å fremstille den annerledes enn den er. Det regjeringspartiene gjorde i budsjettforliket med Høyre og Fremskrittspartiet, var at de også bevilget 50 mill. kr ekstra til grendeskoler, som et distriktstiltak, og det er positivt. Men det var også midler som liksom ble detaljstyrt inn mot kommuner som hadde dårlig økonomi – bare som et eksempel på detaljstyringen.

Jeg takker statsråden for svaret og vil komme tilbake til denne saken når kommunalministeren kommer tilbake.

S p ø r s m å l 1 4

Presidenten: Dette spørsmål, fra Torbjørn Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av sosialministeren som rette vedkommende.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg vil få stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Det svenske kommuneforbundet foretok i 1998 en undersøkelse som viste at de ansatte opplever det som mer positivt å jobbe i privat fremfor kommunal eldreomsorg. De som ble spurt, fremhevet at det var langt mer motiverende å jobbe i et privat firma enn for kommunen. Årsaken var blant annet at personalpolitikken var betydelig bedre i de private firmaene. De privat ansatte mente også at pasientene hadde det bedre i et privat omsorgstilbud.

Hva mener statsråden om denne undersøkelsen?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det svenske kommuneforbundet gjennomførte i 1998 ei undersøkelse blant medlemmene sine for å finne ut kva tilsette i privat eldreomsorg meinte om tilsetjingsvilkår, arbeidssituasjon, eiga utvikling og kvaliteten i omsorga. Undersøkinga vart finansiert av Svenska Kommunalarbetarförbundet og seks private firma som driv pleie – og omsorgstenester.

Studien er ei samanlikning av kommunal og privat verksemd og nyttar både kvalitative og kvantitative metodar. Det blir stilt spørsmål til tilsette i sju private føretak delt på 14 ulike tenestestader innanfor pleie- og omsorgstenestene. Det blir i rapporten peika på at resultatet frå undersøkinga bør handterast med varsemd.

Det svenske kommuneforbundet har gjort ei oppsummering av dei resultatata som er komne fram. Det viste seg m.a. at dei tilsette ikkje meinte det var nokon forskjell i kvaliteten på tilbodet i privat og offentleg verksemd.

I forhold til eigne tilsetjingsvilkår og eigen arbeidssituasjon kom det fram både positive og negative sider. Det blir peika på at offentleg regi gir ein sikker og trygg arbeidsplass, og at ein har klare arbeidsoppgåver. Av negative sider ved offentleg drift blir det nemnt at det er generelt vanskeleg å påverka systemet, og at det kan verka noko initiativlaust.

Med omsyn til tenester som blir drivne av private, kom følgjande positive sider fram: ein får meir ansvar, kan ta initiativ og ser heilskapen, og det er ikkje så mange organisatoriske ledd og sjefar. Av negative sider blir det peika på at det er auka stress, og at arbeidssituasjonen er usikker.

I ein kommentar til undersøkinga peikar det svenske kommuneforbundet på at dei lenge har hevda at den offentlege verksemda må bli betre, og at kvaliteten må aukast både for brukarane og dei tilsette. I samband med dette har dei tatt initiativ til å utvikla ein modell for ei annleis organisering av offentleg verksemd, som eit alternativ til konkurranseutsetjing. Modellen, som går under namnet «Kom an», tar opp i seg dei viktigaste elementa frå privat verksemd. Særleg held ein fram at dersom ein vil ha ein effektiv organisasjon, må ein skipa ei verksemd som menneska trivst i, der ein tar vare på og utnyttar medarbeidarane sin kompetanse.

Også i pleie- og omsorgssektoren i Noreg er det mange oppgåver som må løysast før vi kan seia at vi har ei teneste der både brukarar og tilsette er fullt ut nøgde. Gjennom m.a. «Handlingsplan for helse- og sosialpersonell 1998-2001. Rett person på rett plass» og «Handlingsplan for eldreomsorgen. Trygghet – respekt – kvalitet» blir ei rekkje verkemiddel sette inn for å styrkja tenestetilbodet.

Få sektorar i samfunnet er så avhengige av personellet som pleie- og omsorgstenesta. Det blir no gjort eit monaleg lyft for å auka dei tilsette sin kompetanse i denne sektoren. Det er ei stor utfordring for kommunane å leggja til rette eiga verksemd slik at dei tilsette får nytta kompetansen sin, og at dei tilsette blir tatt med i vidareutvikling av tenestetilbodet. Det ligg såleis nær å oppfordra kommunane til å nytta kreftene sine på desse tilhøva framfor å setja inn store ressursar på å førebu og gjennomføra konkurranseutsetjing av tenestene.

Undersøkinga frå Sverige kan vera direkte til nytte for dei kommunane som i desse dagar vurderer å betra eiga teneste.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker for svaret.

Det var kanskje litt vanskelig å få greie på hva statsråden mente om dette. Men jeg mener vi snart må få bukt med den misforståelsen at alt omsorgsarbeid som måtte bli utført i privat regi i den offentlige sektor, er noe styggedom, mens det nærmest er en velsignelse når de samme oppgavene utføres i regi av et offentlig monopol. Slik er det jo ikke, og stadig flere skjønner det. Stadig flere erfaringer viser at konkurranseutsettelse og privatisering og private innslag har en rekke fortrinn framfor de offentlige monopoler. Vi har jo i samfunnet en konkurranselov og lov om konkurransepolitikk. Og hvorfor i all verden skulle ikke konkurransepolitikken også komme til anvendelse i offentlig sektor på de fleste områder? Er det ikke på tide at offentlig sektor blir underlagt de samme konkurransebestemmelser som den private sektor, nettopp for å fremme effektivitets- og kvalitetskrav? Potensialet for det i dagens monopolsituasjon er veldig stort, og det vil komme bru-

kerne og skattebetalingene til gode. Og da spør jeg: Kan det bli bedre enn det?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: La meg ta opp att det som eg sa i mitt første svar: Mi meining om den undersøkinga er at den vil vera direkte til nytte for dei kommunane i Noreg som i dag ser på eiga verksemd, både med omsyn til korleis dei kan organisera den betre enn i dag, og korleis dei kan gje betre tenester.

Vi kan nok her ha ulik innfallsvinkel til kva som bør vera eit offentleg ansvar, og kva som kan overlatast til privat verksemd. Eg held meg til det lovverket som er i dag, der kommunane på den eine sida har ein stor grad av fridom, men der dei ikkje har høve til å konkurranseutsetja forvaltningsoppgåver og utøving av mynde. Frå Regjeringa si side vil vi koma nærare inn på spørsmålet om konkurranseutsetjing av pleie- og omsorgstenester i kommuneøkonomiproposisjonen for år 2000 og i ei eiga melding som vil koma hausten 1999, Omsorg 2000.

S p ø r s m å l 1 5

Fra representanten Ågot Valle til kommunal- og regionalministeren:

«Blant de 8 000 som sitter i asylmottak, er det mange krigsskadede barn og foreldre med store traumer. Flere av de enslige asylsøkerne har vært barnesoldater. Uten tidlig hjelp vil de ha vansker med å takle livet og fungere i samfunnet. Ifølge flere kilder får ikke barna og foreldrene deres den hjelpa som trengs. Blant annet er det viktig at barnevernet tar et koordineringsansvar.

Hva mener statsråden må til for at barn og foreldre skal få nødvendig hjelp slik at de lettere kan inkluderes i samfunnet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

S p ø r s m å l 1 6

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har følgende spørsmål til vår ærede landbruksminister:

«Landbruksdepartementet motsetter seg bruk av nesering på frittgående griser med hjemmel i dyreverneloven § 2. Griser uten ring graver inne i fødehyttene og ute i terrenget og dette medfører betydelig smågrisdødelighet. Dyrebeskyttelsen og distriktsveterinæren stiller seg positive til bruk av nesering fordi frilandsgris har et friere og bedre liv med mindre sykdom og minimal medisinerbruk.

Vil statsråden endre regelverket slik at driftsformen kan muliggjøres?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Det er ikke enkelt å være gris.

I henhold til dyreverneloven § 13 er det forbudt «å setja ring i trynet på gris eller å nytta andre pinefulle åtgjerder for å hindra at han roter i jorda». Vårt prinsipp er at en ikke skal gjøre inngrep på dyr for at de skal passe til et

bestemt miljø. Det er derfor også forbudt å kupere halen på gris for å hindre halebiting og å klippe nebbet på fjørfe for å hindre kannibalisme.

Departementet stiller seg positivt til utegående grisehold, men mener at det er riktig at en gris som går ute, får anledning til å rote i jorda i henhold til sine naturlige instinkter. Dette er også i samsvar med § 2 i dyrevernloven, som sier at en skal ta hensyn til instinkt og naturlig trang hos dyrene. Det kan også opplyses at Rådet for dyreetikk, Norsvin, Helsetjenesten for svin og Dyreombudet alle går imot å sette nesering på gris. I Sverige har man ved hjelp av underlag i hyttene løst problemet med at griser uten nesering graver groper inne i hyttene.

Av de nevnte grunner ønsker jeg ikke å gi forskrifter som dispenserer fra forbudet i dyrevernloven § 13.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Svaret innebærer at det er umulig å drive frilandsproduksjon hos Trond Refve, som har tatt opp denne saken. Underlaget i hyttene er ikke noen løsnings, det vil gi større luftfuktighet og feil klima, med derav stor smågrisdødelighet. Refve – som har undersøkt saken nøye, fordi han er seriøs – ønsker å stå på egne ben, med egen produksjon, og han vil selvfølgelig ikke be om ting fra myndighetenes side hvis det ikke er en realitet bak. I store deler av Europa er dette med bruk av lett nesering akseptert. Dyrevernemnder, distriktsveterinærer, Dyrebeskyttelsen osv. ikke bare i Norge, men i hele Europa stiller seg positivt til dette. Grisenes dyrevelferd ved å ha et fritt uteliv er større enn den ulempen det er å ha en lett ring i nesen sett i relasjon til vanlige oppstallingsformer i svinproduksjonen. Det dreier seg altså om sunn fornuft.

Så jeg vil spørre statsråden en gang til: Vil han ikke vurdere å gi dispensasjon fra dyrevernloven?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Når landbruksministeren har tatt det standpunktet han har gjort, har han gjort det ut fra den lovgivning som Stortinget har fastsatt, og som jeg også refererte til i mitt første innlegg.

Ellers vil jeg bare føye til at i forhold til dyrevern, etikk innenfor husdyrhold, er den generelle trenden at en har en mer restriktiv holdning når det gjelder å foreta inngrep som gjør at dyrene ikke kan oppføre seg på sin vanlige måte etter det som er deres natur. Det ligger da også bak det standpunktet som jeg har tatt, og som jeg har gitt uttrykk for.

S p ø r s m å l 17

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å rette følgende spørsmål til landbruksministeren:

«Det er fra både forskerhold, miljø- og landbruksmyndighetene stor enighet om at lakselus produsert i oppdrettsanleggene representerer en alvorlig trussel for de ville lakse- og sjøørretbestandene.

Vil statsråden gripe fatt i situasjonen og få på plass nasjonale forskrifter som sikrer at fylkesveterinærene kan pålegge oppdretterne samordnede, regionale felles-

avlusinger i alle anlegg uavhengig av grenseverdier for lus, og når kan dette eventuelt gjennomføres?»

Statsråd Kåre Gjønnnes: Som representanten Nymo helt riktig påpeker, er det bred enighet om alvoret rundt lakselus i oppdrettsnæringen. Det er også bred enighet mellom veterinær-, fiskeri- og miljømyndigheter og næringen om de tiltakene som er iverksatt for å bekjempe problemene.

Det regelverk representanten Nymo etterlyser, er i praksis på plass allerede i dag. Arbeidet med nasjonal handlingsplan mot lakselus startet høsten 1996, og den første planen ble vedtatt i februar 1997. Som et ledd i dette arbeidet endret Landbruksdepartementet 30. april 1998 forskriftene, slik at fylkesveterinæren kan gi regionale forskrifter om bekjempelse av lakselus. Utover sommeren 1998 kom disse regionale forskriftene på plass i alle oppdrettsfylkene.

Forskriftene pålegger oppdretteren regelmessig å undersøke og registrere forekomst av lus. I tillegg kan oppdretteren pålegges å avluse når de grenseverdier som ble anbefalt av fagmiljøene under høringsrunden, overskrides. Fylkesveterinæren kan med hjemmel i forskriftene pålegge synkroniserte regionale avlusinger av anleggene.

Jeg registrerer at representanten Nymo ønsker at oppdretteren skal kunne pålegges avlusing uavhengig av grenseverdier. Til dette vil jeg anføre at det er faglig enighet om at forsvarlig bruk av legemidler tilsier at pålegg om avlusing må relateres til en faktisk forekomst av lus i anleggene.

Ved overtredelse av forskriftene kan oppdretteren ilegges dagbøter av en slik størrelse at det blir dyrere for oppdretteren å unnlate å avluse enn å ta kostnadene med å gjennomføre en avlusing.

Krav om kontroll med forekomst av lus er også tatt inn i den nye drifts- og sykdomsforskriften som nylig er fastsatt av Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet i fellesskap.

Inneværende vinter og vår er første sesongen som forskriftene er virksomme. Myndighetene må først vinne erfaringer med det regelverket som er gitt, før endringer vurderes. En eventuell nasjonal forskrift må kunne gi rom for vurderinger ut fra regionale forhold, som mengden oppdrettsfisk og forekomsten av ville bestander. Hensynet til ville bestander av laksefisk tilsier at kravene bør være særlig strenge i områder med mye oppdrettslaks.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for svaret.

Problemet er at handlingsplanen er basert på frivillighet fra oppdretternes side. Dagens forskrifter om bekjempelse av lakselus gir dyrehelsemyndighetene hjemmel til å pålegge oppdretterne avlusing ved altfor høye verdier.

Erfaringer fra Trøndelag viser at man for å lykkes med en effektiv lusbekjempelse er helt avhengig av at samtlige oppdrettsanlegg i en region som har lakselus i sine anlegg, gjennomfører en samordnet avlusing i den kalde sjøvannsperioden. Dersom enkelte oppdrettsanlegg med lakselus ikke deltar i en samordnet avlusing, vil den totale effekten for hele regionen bli redusert.

Man vil ikke klare å nå det langsiktige målet i handlingsplanen innen år 2001 med de nåværende forskrifter for avlusing. Vi har nå den situasjonen at mens «gresset gror, dør kua».

Statsråd Kåre Gjønnes: Det siste ville jo være dramatisk.

Når det gjelder det Nymo anfører, vil jeg si at landbruksministeren tar meget alvorlig det problemet som her eksisterer. Dette viser at vi til stadighet får nye utfordringer ved at vi får nye næringer, som f.eks. innenfor havbruk i forhold til villfisk som er i havet fra før. Dette krever en tett oppfølging gjennom lov- og regelverket og gjennom det arbeidet som veterinærene utfører. Jeg vil naturligvis følge nøye med på om det vi nå har, er tilstrekkelig, og jeg vil eventuelt komme tilbake hvis det trengs lettere oppfølging.

S p ø r s m å l 1 8

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg skal få lov å stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«Landbruksdepartementet har i brev av 2. november 1998 meddelt Knut Gausi fra Åraksbø i Setesdalen at man ikke vil omgjøre departementets vedtak av 27. juni 1996, hvilket vil innebære at staten nytter sin forkjøpsrett og setter en frivillig avtale om kjøp av eiendom til side. Saken står nå for domstolene.

Hva er årsaken til at statsråden ikke vil imøtekomme ønsket fra Gausi om å gjøre et forsøk på å komme frem til et forlik for om mulig å unngå en ny runde i rettssalen?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Knut Gausi søkte våren 1995 om konsesjon på erverv av gnr. 26 bnr. 2 i Bygland kommune. Eiendommen skulle brukes som tilleggsjord.

Kommunen tilrådte bruk av statens forkjøpsrett, og fylkeslandbruksstyret vedtok å nytte forkjøpsretten. Vedtaket ble påklaget. Departementet vedtok den 27. juni 1996 ikke å ta klagen til følge.

Vedtaket ble begrunnet med avstanden mellom den dyrka jorda og konsesjonseiendommen. Drifts- og arronderingsmessig vil det kunne oppnås fordeler ved bruk av forkjøp. Det ble også vist til at Gausis driftsopplegg vil kreve betydelige investeringer, mens jordsøkerne vil kunne drive konsesjonseiendommen uten ekstra investeringer.

Gausi gikk deretter til sak for å få opphevet vedtaket. Gausi tapte saken i byretten. Dommen er av Gausis advokat anket til lagmannsretten, og hovedforhandling vil finne sted i begynnelsen av mars i år.

Knut Gausi rettet den 25. august 1998 en henvendelse til meg hvor han ber meg vurdere konsesjonssaken på nytt og komme ham i møte til et forlik, idet han hevder det er oppstått betydelige forandringer hva gjelder eiendoms- og driftsstrukturen til flere av jordsøkerne. Slik jeg forstår dette, ønsker Gausi at staten omgjør sitt vedtak om å nytte forkjøpsrett til eiendommen.

Departementet har vært i kontakt med jordsøkerne for å finne ut om de faktiske forhold har endret seg. En kan

ikke se at det er oppstått forandringer vedrørende jordsøkernes situasjon som tilsier at det er grunn til å omgjøre vedtaket. Saken bør nå få sin endelige avgjørelse i rettsapparatet. Knut Gausi ble orientert om dette ved departementets brev datert den 2. november 1998.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg takker for svaret fra statsråden.

Nå er det slik at nesten annenhver arbeidsdag tar staten i bruk tvangsparagrafen og tilsidesetter private avtaler om kjøp og salg av eiendommer. Jeg skal ikke her i nevneverdig grad komme inn på detaljene i denne saken som tross alt står for retten. Men prinsipielt og generelt kan man vel si at det enkelte ganger ikke er av veien å inngå et forlik for å få en sak ut av verden.

Når det gjelder den aktuelle saken og referansen til at ting ikke har endret seg, må jeg minne om at det er en særs gammel sak det er snakk om, og så vidt jeg kan se, er det en del jordsøkere i dette området som driver på en helt annen måte i dag.

Nå har jeg også registrert at denne regjeringen har en litt annen holdning til dette enn arbeiderpartiregjeringen har hatt, det kan man se på statistikken over antall forkjøps saker som staten har satt i gang.

Mitt tillegsspørsmål til statsråden er: Er han ikke villig til i et tilfelle som dette – for å bruke et ordtak – å la nåde gå for rett?

Statsråd Kåre Gjønnes: Det er riktig at dette er en gammel sak, slik det er påpekt, som går helt tilbake til 1996, og da under en annen statsråd og en annen regjering. Allikevel er det slik at i den saksgangen som senere har vært fulgt, har også min vurdering vært at det vedtaket som da ble gjort, også var riktig i forhold til denne saken.

Generelt må jeg si at det er opp til forvaltningen å følge opp det lovverket som Stortinget fastsetter. Det vil være ytterst vanskelig å praktisere dette lovverket hvis saksbehandlingen i enkeltsaker eventuelt i stor utstrekning havner i stortingssalen. Da vil det etter min mening nærmest måtte komme som en mistillit i forhold til departementets og statsrådets praktisering av det lovverket som ligger på plass. Jeg finner det derfor ikke riktig å gå inn i enkeltheter i saken.

Jeg forstår engasjementet fra representanten som stiller spørsmålet, og jeg har også tidligere i forbindelse med en annen sak sagt at jeg var villig til å se på den. Tolkningen av det i ettertid er jeg blitt litt forundret over.

Presidenten: Spørsmålene 19-21, fra representantene Inger Lise Husøy, Bjørn Hernæs og Jan Petter Rasmussen til justisministeren, vil bli besvart av fungerende justisminister, statsråd Jon Lilletun.

S p ø r s m å l 1 9

Inger Lise Husøy (A): Jeg vil stille følgende spørsmål:

«Mange restaurantarbeidere i Oslo arbeider på slavekontrakter. Særlig etniske restauranter har muligheter til

å skaffe seg billig arbeidskraft fra utlandet ved hjelp av smutthull i utlendingsloven. Ifølge Oslo Hotell- og Restaurantarbeider Forening brukes utlendingsloven til å skaffe billig arbeidskraft til oppvask, rengjøring og servering. Både grunnlaget for oppholdet og lønns- og arbeidsvilkår blir brutt.

Hva gjør statsråden for å hindre at dette skjer?»

Statsråd Jon Lilletun: Arbeid i tilknytning til oppvask, rengjøring og servering i restauranter er ikke innvandringsgrunnlag til Norge, dvs. man får ikke arbeidstillatelse i Norge for å utføre denne type arbeid. For at arbeid i restaurantbransjen skal kunne være innvandringsgrunnlag, må det dreie seg om en kvalifisert type arbeid. Nasjonalitetskokker kan f.eks. få arbeidstillatelse etter den såkalte spesialistbestemmelsen i utlendingsforskriften. Det stilles da bl.a. som krav at lønns- og arbeidsvilkårene skal følge gjeldende tariffavtaler, regulativ e.l. Dette innebærer at utlendinger må tilsettes på samme vilkår som innenlandske arbeidstakere. Jeg oppfatter det imidlertid ikke slik at representanten Husøys spørsmål dreier seg om denne type arbeidskraft.

Utlendingsloven krever ellers at utlendinger som skal ta arbeid i landet, som hovedregel må ha arbeidstillatelse. Dersom en utlending jobber i Norge uten å ha nødvendig arbeidstillatelse, er dette ulovlig etter utlendingsloven. Blir forholdet avdekket, risikerer utlendingen bortvisning eller utvisning, mens arbeidsgiver risikerer å få bot for forholdet.

Nordiske borgere er unntatt fra kravet til arbeidstillatelse, hvilket innebærer at utlendingsmyndighetene ikke kan kontrollere de lønns- og arbeidsvilkår disse får ved ansettelser i Norge. Utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen, gis tillatelse til et hvilket som helst arbeid i Norge. Etter EØS-avtalen er det et krav for tillatelsen at de ved arbeidet er i stand til å forsørge seg selv. Nordiske borgere og utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen, kan med andre ord komme hit til landet og ta f.eks. arbeid knyttet til oppvask, rengjøring og servering. Deres lønns- og arbeidsvilkår kan da ikke kontrolleres nærmere av utlendingsmyndighetene.

Det er også en rekke utlendinger som har såkalt generelle arbeidstillatelser i Norge. De utgjør, sammen med norske borgere, en del av det såkalt innenlandske arbeidskrafttilbudet, og kan ta et hvilket som helst arbeid i Norge uten at utlendingsmyndighetene kan kontrollere deres lønns- og arbeidsvilkår. I likhet med det som gjelder for «vanlig norsk» arbeidskraft, vil den enkelte arbeidstakers forhold til arbeidsgiveren bli regulert gjennom andre regler enn utlendingslovens regler.

På bakgrunn av det jeg har redegjort for her, kan jeg ikke se at de eventuelle misligheter som påpekes i spørsmålet, er en følge av smutthull i utlendingsloven.

Eventuelle brudd på vilkårene i arbeidskontrakten for utledninger som er ansatt i restaurantbransjen, vil derfor måtte håndteres på samme måte som for norske borgere.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg skal være enig i at dette ikke bare dreier seg om smutthull, men om direkte brudd på det regelverket vi har. Og spørsmålet er jo da hva Regjeringen gjør for å avdekke brudd. Etter min mening er det kun mer kontroll som er veien å gå for å avdekke brudd og forhindre slike tilstander i norsk arbeidsliv.

Den fagforeningen som organiserer folk i denne bransjen, har mellom 500 og 600 hemmelige medlemmer. Det sier litt om at folk, når de først har kommet til landet, ikke tør si fra om at lønns- og avtalevilkår blir brutt, fordi de er redd for å bli sendt hjem igjen.

Det er også en rekke eksempler på at det ikke er kvalifikasjoner, men lønns- og arbeidsvilkår som er poenget med å slippe dem inn i landet fra arbeidsgivers side. Dette legger også press på den seriøse delen av restaurantnæringen. Så spørsmålet mitt til statsråden er: Hva vil han gjøre for å avdekke problemet?

Statsråd Jon Lilletun: Eg er glad for at representanten Husøy og eg er einige om at truleg gjeld dette brot på og ikkje eit hol i lovverket, som ein då kunne endra. Så er det sjølv sagt eit ansvar myndigheitene har, å arbeide for å hindre at brot skjer, eller å finne brota. Eigentleg ligg vel dette under eit anna departement, det er Arbeids- og administrasjonsdepartementet sitt område, men det er jo ikkje svar på spørsmålet.

Det er, trur eg, slik at vi generelt har ein jobb å gjere i høve til lover og retningslinjer i arbeidsavtalar. Å ha ein sunn arbeidsmarknad er ein verdi for eit samfunn som vi saman må slåst for skal vare. Eg vil ta opp med Arbeids- og administrasjonsministeren om det er andre, effektive tiltak vi kan gjere som ikkje unødig byråkratiserer næringa, og i den samanhengen er det klart at det òg er nyttig å samarbeide med fagforeininga.

S p ø r s m å l 2 0

Bjørn Hernæs (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til fungerende justisminister:

«Synes statsråden at landets hovedlufthavn er et egnet sted for ekskursjoner for fanger med alvorlig kriminell bakgrunn, men som allikevel soner i åpen anstalt, og er statsråden enig med talsmannen i Justisdepartementet, som i Dagsrevyen 11. februar 1999 forteller oss at den rømningen vi nettopp har opplevd i forbindelse med en slik ekskursjon, er prisen vi må betale for en liberal kriminalpolitikk?»

Statsråd Jon Lilletun: Det er selvsagt beklagelig når noen rømmer, fordi det er kriminalomsorgens målsetting å gjennomføre straffen uten svikt. Etaten bruker mye ressurser og oppmerksomhet på det å unngå rømninger, og har generelt gode resultater å vise til.

Bruken av åpen soning som virkemiddel under straffegjennomføringen, ble drøftet i kriminalomsorgsmeldingen, St. meld. nr. 27 for 1997-98 kap. 4.4.4 fra side 36. Det ble redegjort for dagens ordning, og det ble drøftet behov for eventuelle endringer. Kjernen i departementets standpunkt kan oppsummeres i følgende sitat:

«Erfaringene viser at et stort antall straffedømte kan gjennomføre frihetsberøvelsen uten særskilte sikkerhetsforanstaltninger. Domfelte som løslates etter fullbyrding uten en målrettet og systematisk utslusing, må antas å ha dårligere forutsetninger for å klare en kriminalitetsfri tilværelse enn de som gjennom ulike fullbyrdingsalternativer og individuelt tilrettelagt opplegg har bedret sine sosiale ferdigheter. Åpen soning er derfor et hensiktsmessig virkemiddel for å forberede overgangen til frihet.»

Justiskomiteens respons på dette fremgår av Innst. S. nr. 6 for 1998-99 på side 12. Her uttaler flertallet, som inkluderer Høyre, at de:

«er enig i at man bør ha som utgangspunkt at alle som starter soningen i en lukket anstalt, skal kvalifisere seg for å sone i åpen anstalt. Flertallet vil understreke at det må foretas individuelle vurderinger i forhold til den enkelte straffedømtes motivasjon og egnethet samt hensynet til sikkerhet når åpen soning vurderes».

Og dette er sakens kjerne. Vi har erfart at åpen soning er et godt virkemiddel når vi er opptatt av at straffegjennomføringen også skal inneholde rehabiliterende elementer. Vi vet også at sviktnivået er svært lavt, dog uten absolutte garantier.

I rehabiliteringsarbeidet er det viktig å arbeide systematisk med de innsattes tilnærming til det normale samfunn. Da er bl.a. ekskursjoner og systematisk trening i allmennlig samfunnsopptreden viktig. Dette er systematiske opplegg hvor tjenestemenn er med, og oppleggene inngår i en helhet, der målet er en tilbakeføring til samfunnet.

Men hensyn til hvilke steder ekskursjoner legges til antar jeg at representanten Hernæs vil være enig i at dette ansvaret må tilligge den enkelte fengselsdirektør og ikke detaljstyres fra departementet.

Bjørn Hernæs (H): Takk for svaret.

Når det gjelder sted for ekskursjoner for forbrytere med alvorlig kriminell bakgrunn, kan jeg ikke tenke meg noe sted som er mindre egnet enn landets hovedflyplass. Det er midt i hjertet for å slippe unna til alle kanter av inn- og utland. Så uten å detaljstyre, måtte det kanskje være mulig å hviske noen i øret at stedsvalget i denne sammenheng synes usedvanlig lite velvalgt.

Ellers er jeg selvfølgelig klar over og helt enig i det vi sa i innstillingen til kriminalomsorgsmeldingen når det gjelder soning. Der sies det også at det må foretas individuelle vurderinger i forhold til den enkelte straffedømte. Og da stiller jeg fortsatt spørsmålet: Hva gjør vi med innsatte som åpenbart synes det er morsomt å trille ball i hatt med norske myndigheter og drive ap med norske myndigheter gjennom intervjuer mens de er på frifot? Og: Hvilke reaksjoner vil statsråden anbefale, uten å detaljstyre, at man skal foreta seg når man forhåpentligvis får tak i rømlingen? Hvis vi ikke tar vare på denne liberale fengselspolitikken, står vi i fare for å komme i utakt med opinionen, og da vil det presse seg frem en politikk som går motsatt av den retningen som jeg tror både statsråden og jeg ønsker.

Statsråd Jon Lilletun: Som eg trur representanten Hernæs forstår, vil eg ikkje diskutere enkeltsaker. Generelt vil eg sjølvsagt seie meg heilt einig med representanten Hernæs i at når det skjer at nokon rømmer, er klart det må setjast krefter inn på å få dei tilbake til soning, og det må sjølvsagt få konsekvensar. Det er vi heilt einige om.

Uttrykket «liberal kriminalpolitikk», som representanten Hernæs hadde i sitt spørsmål, vart ikkje brukt i dagsrevyinnslaget. Der var poenget at når open soning vart nytta som rehabiliteringsføremål, har ein ingen garantiar for at svikt ikkje skjer. Eg synest det er klokt sagt det Høyre i ein særmerknad i den nemnde innstillinga har sagt:

«... har merket seg at innsatte som gjennom utslusing er overført for å sone slutten av en lengre dom i åpen anstalt står bare for en liten andel rømminger. Dette tyder på at fengselsvesenet foretar gode sikkerhets- og egnethetsvurderinger.»

Det meiner eg er den totale attesten, som Høyre på ein god måte har formulert her. Men representanten Hernæs og eg er einige om at når det skjer glipp, er det viktig å få retta dei opp.

S p ø r s m å l 2 1

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til fungerende justisminister:

«Mener statsråden at det er forsvarlig at den høyst påkrevde renoveringen/ombyggingen av Stavanger kretsfengsel er planlagt uten at det er prosjektert med toaletter på cellene?»

Statsråd Jon Lilletun: Det medfører riktighet at man i prosjekteringen opprinnelig ikke tok med toaletter på de eksisterende cellene, fordi dette ville medføre høyere kostnad for prosjektet. Departementet valgte å prioritere helt nødvendig rehabilitering av de nedslitte tekniske anleggene, inklusiv en nødvendig heving av brannsikkerheten i Stavanger kretsfengsel.

Dernest var det viktig å utvide arealet i fengselet, som har vært tilnærmet uendret siden det ble tatt i bruk i 1963. Innholdet i soningen har endret seg, og økte krav i forhold til arbeidsmiljøloven gjør at det er helt nødvendig å prioritere denne type utvidelser. Til sist vil jeg også nevne hensynet til å heve den fengselsmessige sikkerheten, hvor det i denne typen anstalt stilles strengere krav i dag.

Det vil alltid være vanskelig å prioritere i byggeprosjekter, fordi det nødvendigvis vil være forbundet med hensynet til kostnadene. Jeg kan imidlertid opplyse at departementet har gjort en henvendelse til Statsbygg med forespørsel om det innenfor kostnadsrammen lar seg gjøre å foreta omprioriteringer til fordel for toaletter på en del av cellene. Departementet vil følge opp dette etter hvert som prosjektet går fremover.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker for svaret, selv om det var svært lite tilfredsstillende, for ikke å ta

for hardt i. Egentlig er jeg bort imot sjokkert over at det er nødvendig å stille et spørsmål som dette. Vi befinner oss i 1999, og da tok jeg det som en selvfølge at toaletter på cellene lå inne i selve prosjektet.

Det er ikke blitt bygd/ombygd fengsler i Norge på 1990-tallet uten at det har vært tilfelle, og vi bygger nå for det 21. århundret. Vi snakker ikke om luksus, vi snakker om det som går på hygieniske forhold, både i forhold til enkeltfanger på de cellene det dreier seg om, og til fanger i sin helhet i fengselet, og ikke minst om arbeidsforholdene til de ansatte i fengselet.

Jeg er helt enig i de nødvendige prioriteringene som statsråden nevnte, men når han nå sier at en vurderer toaletter i «en del av cellene», er det høyst utilfredsstillende. Jeg anmoder statsråden sterkt om å gå tilbake til departementet og sørge for at dette blir omgjort før skandalen er et faktum.

Hvis det ikke skjer noe med dette, vil jeg gjennom komiteen eller på annen måte ut fra de mulighetene vi har i Stortinget, vurdere å ta dette opp og følge det videre.

Statsråd Jon Lilletun: Det hadde sjølv sagt vore ynskjeleg at det frå starten hadde vore prosjektert ei fullgod løysing for alle delar av fengselet. Samstundes vil eg nok seie at eg meiner representanten her dramatiserer vel mykje.

Sjølv sagt vil fangane i framtida, som dei har fått hittil, få god assistanse i forhold til dei hygieniske behova som dei til kvar tid vil ha. I forhold til diskusjonen vi har hatt om tryggleik i fengsla, om tilstrekkeleg med plassar for eit godt ettervern, om det som vi var inne på i eit tidlegare spørsmål, open soning osv. og måten å rehabilitere på, vil eg nok seie at ting skal sjåast i ein samanheng.

Som eg sa, hadde det vore ynskjeleg at alt var med frå starten, men eg synest nok òg at det er teke vel hardt i her. Men eg skal ta med representanten si oppfordring tilbakke, så får vi sjå kva som kan gjerast.

S p ø r s m å l 2 2

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren.

«I Tysfjord i Nordland har det spredt seg frykt for at utbyggingen av Kjøpsvikveien, som stod ferdig i 1992, kan være årsaken til at grunnen beveger seg under sykehjemmet i kommunen. Det er ved flere jord- og leirrasulykker i tilknytning til veier blitt reist spørsmål om vegvesenets grunnundersøkelser før utbygging.

Synes statsråden at grunnundersøkelsene ved veiutbygging er tilfredsstillende?»

Statsråd Odd Einar Dørum: I forbindelse med utbyggingen av Rv 827 gjennom Kjøpsvik sentrum utførte Statens vegvesen grunnundersøkelser for alle områder hvor det kunne forventes å oppstå noen geotekniske problemer. Særlig gjelder dette områdene ved Kjøpsvikvågen, hvor det både er utført grunnundersøkelser for ombyggingen og utvidelsen av ferjekaiområdet og en fylling inn mot tunnelpåkugget på den andre siden av Kjøps-

vågen. Statens vegvesen har i alt utgitt tre geotekniske rapporter som omhandler disse områdene, og har gjennomført anleggsarbeidene etter de forholdsregler som disse beskriver. Tysfjord kommune har ikke tatt kontakt med Vegvesenet i Nordland angående skader på sykehjemmet i Kjøpsvik. Jeg er derfor ikke kjent med hva slags skader det eventuelt dreier seg om, eller omfanget av disse.

Avstanden mellom sykehjemmet og den nye veggen er ca. 80 meter på det minste. Mellom sykehjemmet og den mest omfattende fyllingen til ny rundkjøring vil man finne fjell i dagen. Ut fra dette og ut fra sin samlede geotekniske kunnskap om området antar Vegvesenet at det er svært lite sannsynlig at det skal være noen sammenheng mellom eventuelle skader på sykehjemmet og veganlegget fra 1992. Statens vegvesen Nordland vil for øvrig ta kontakt med Tysfjord kommune for at de i fellesskap kan se på forholdene i Kjøpsvik.

Vegdirektoratet er av den oppfatning at de grunnundersøkelser som utføres i regi av Statens vegvesen, er tilfredsstillende og dekker behovet for å kunne planlegge og bygge vegger med tilfredsstillende sikkerhet. Når det gjelder større løsmasseskred som er gått i de senere år, er det ikke påvist entydig sammenheng mellom eventuelle mangler ved utførte grunnundersøkelser og mulige årsaker til skredene. Jeg har for egen del ikke grunnlag til å trekke denne vurderingen i tvil.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret. Det er fordelaktig at han tar kontakt med Nordland vegkontor slik at de kan ta kontakt med Tysfjord kommune om spørsmålet. Det er åpenbart noe som er galt når huset beveger seg og man av og til har problemer med å få opp og igjen dører, så det er bekymringsfullt. Hvis problemet kan løses ved at Nordland vegkontor og kommunen i fellesskap finner ut av dette, er det bra.

Det har av og til gått veiras. I Finneidfjord har vi hatt et stort ras, som også har kostet menneskeliv. Det er derfor viktig at man før veiutbygging blir satt i verk, vet hva man gjør. Hvis f.eks. naturlige avløpstunneler under jorden blir tettet igjen, kan det forårsake slike ting. Jeg føler ikke at statsråden har gitt et fullgodt svar, men jeg håper at han følger opp det han har sagt.

Statsråd Odd Einar Dørum: Selv om Tysfjord kommune ikke har tatt kontakt med Nordland vegkontor, og selv om vegkontoret for sin del mener at de har gjort et godt arbeid og ikke kan se noen sammenheng, vil de likevel ta kontakt med kommunen for å se på forholdene i Kjøpsvik, så får man se hva de finner ut av.

Når det gjelder generelle utredninger, er det min oppfatning at Vegvesenet tar med seg erfaringer fortløpende for å se hva de har å lære, og at arbeidene er slik som jeg gav uttrykk for i mitt første svar, så jeg har ingen grunn til å trekke Vegvesenets vurdering i tvil.

S p ø r s m å l 2 3

Signe Øye (A): Jeg vil få lov til å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Togene på østre linje har i dag endestasjon på Oslo Sentralstasjon på grunn av arbeidet med Oslostunnelen.

Når vil østre linje begynne å gå gjennom tunnelen igjen?»

Statsråd Odd Einar Dørum: I forbindelse med de omfattende sporarbeidene på Skøyen stasjon i 1998 og innfasing av flytoget mellom Oslo S og Asker ble kjøringen av lokaltogene på Østfoldbanens østre linje og Gjøvikbanen gjennom Oslostunnelen innstilt fra og med 30. november 1997.

Forutsetningen var at de nevnte lokaltog skulle snu på Oslo S inntil de nye stasjonene på Nationaltheatret og Skøyen var ferdig utbygd med fire spor og kapasiteten i Oslostunnelen kunne økes med ca. 50 pst. I henhold til planene vil denne kapasitetsøkningen være tilgjengelig fra og med rutetermin R.00.1, som skal gjelde fra begynnelsen av år 2000. Jernbaneverket vil starte prosessen for fordeling av ruter til denne ruteterminen i mai 1999.

NSB BA opplyser at det foreløpig ikke er tatt endelig stilling til om og når gjennomkjøringen av Gjøvikbanens og østre linjes lokaltog skal gjenopptas. NSB vil imidlertid vurdere dette i forbindelse med sitt innspill til planleggingen av rutetermin R.00.1.

Signe Øye (A): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg synes det var veldig lite konkret. Vi vet at når togene tidligere gikk gjennom Oslostunnelen og videre vestover, betydde det veldig mye for alle som pendler på østre linje hver dag. Det som skjer nå, er at de får over en halv time lengre reisetid pr. dag. Mange har da måttet benytte bil for å komme til jobb i Oslo og videre vestover. Derfor er dette ganske presserende, og også samferdselsministeren bør være opptatt av at det med den veien vi har inn til Oslo på E18, er veldig viktig at østre linje begynner å gå gjennom tunnelen igjen, slik at flere kan kjøre kollektivt. Jeg vil oppfordre statsråden til å være litt mer presis med hensyn til når dette vil skje.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg verken kan eller vil være mer presis på det nåværende tidspunkt – av to grunner. For det første må vi fysisk sett vite at alle anleggsarbeidene kommer i gang, og at de blir ferdige. Nå ser det ut til at det vil bli oppfylt, men vi skal altså ha alt endelig på plass på Nationaltheatret stasjon. For det andre knytter ruteplanleggingen seg selvfølgelig til hvordan NSB tenker seg hele opplegget sitt, og jeg vil derfor ikke gå inn på enkeltheter nå. Men jeg er kjent med behovet for å se kollektivtransporten i Oslo-området i en større sammenheng, og at den sammenhengen bør ha med seg alle elementene som representanten tok opp. Så representanten kan regne med at jeg tar med meg de forhold som hun har fremmet i sitt spørsmål, i mitt videre arbeid med saken.

S p ø r s m å l 24

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla eit spørsmål til samferdselsministeren:

«Det er planer om bybane i flere byer. I Stavanger ble det 11. februar 1999 lagt fram en ny og konstruktiv rapport som virkelig illustrerer det potensialet som finnes for miljøvennlige banebaserte løsninger på Nord-Jæren.

Hva blir statsrådets bidrag til å sørge for at planene for bybaner blir realisert? Eventuelt: Vil det bli tatt kontakt med de byområdene som har slike planer, for å diskutere konkrete statlige bidrag til en realisering?»

Statsråd Odd Einar Dørum: I tråd med ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene har staten det overordnede ansvar for å utvikle og fastsette rammebetingelser for kollektivtransporten. Det er imidlertid fylkeskommunene som har ansvaret for prioritering av kollektivtransporten i fylkesplanleggingen.

Staten tar ansvar for den lokale kollektivtransporten på en rekke måter, bl.a. ved overføring av midler til fylkeskommunene gjennom det generelle rammetilskuddet, alternativ bruk av riksvegmidler og bompenger til investeringer i infrastruktur for kollektivtransporten, og tilskudd til slik infrastruktur i og rundt de større byene – de såkalte storbymidlene.

I St.meld. nr. 37 for 1996-97, Norsk veg- og vegtrafikkplan 1998-2007, foreslo Samferdselsdepartementet at Statens vegvesen skulle få et økt planansvar også for kollektivtransporten, særlig i tilknytning til de store byområdene. Det ble i stortingsmeldingen også understreket at Samferdselsdepartementet tar sikte på å videreføre og styrke innsatsen for kollektivtransporten innenfor investeringsrammen i vegbudsjettet.

Samferdselsdepartementet har i brev som gikk ut til alle fylkeskommunene og Oslo kommune våren 1998, oppfordret til at det settes i gang lokalt arbeid med kollektivplanlegging, og at myndighetene i dette arbeidet kan nyttiggjøre seg plan- og utredningskompetansen i Statens vegvesen.

For våre største byområder arbeides det med konkrete planer for helhetlig utbygging av kollektivtrafikken, der planer om bybaner inngår i ulik grad. Mest omfattende er planleggingen for forsert utbygging av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus, den såkalte Oslo-pakke II, som vil bli lagt fram for Stortinget. Et annet viktig eksempel gjelder forslaget om transportplan for Nord-Jæren. Som kjent er denne saken fremmet for Stortinget. I samsvar med fylkestingets vedtak inngår en såkalt realiseringsstudie for bybane i tiltakene som vurderes.

Jeg vil understreke betydningen av at det foreligger et godt helhetlig plangrunnlag for aktuelle kollektivtiltak, herunder bybaner. Staten har flere muligheter til å bidra til finansieringen. Det er viktig at kollektivtiltak blir prioritert lokalt i samband med de ordinære prosesser for fordeling av statlige midler, og ikke minst at det samtidig også vises lokal vilje til å prioritere og finansiere kollektivtiltak innenfor de lokale myndigheters ansvarsområde.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret. Eg synest det blei mange ord og lite konkrete forslag til handling. Det er mi hovudutfordring, for eg har forstått at statsråden er veldig engasjert når det gjeld

f.eks. støyproblem og støvproblem knytte til byane, og klart ser staten sitt ansvar for å medverka der. Ei løysing er f.eks. at ein satsar meir på kollektivtrafikken, ikkje minst på bane. Eg hadde forventa frå statsråden for samferdsel i sentrumsregjeringa, altså miljøregjeringa, at ein skulle vera litt meir offensiv i forhold til dette. Så eg vil utfordra statsråden igjen: Vil statsråden ta konkrete initiativ for å medverka til at dei lokale forvaltningsnivåa kan få realisert sine planar?

Statsråd Odd Einar Dørum: Når jeg var generell i det første svaret, var det fordi det var grunn til å minne om at for å få til løsninger må det faktisk samarbeides på tvers av forvaltningsnivå. Da kan ikke en statsråd oppføre seg på Stortingets talerstol som om det ikke eksisterer ulike forvaltningsnivå. Men når det først er slik, får jeg for det første nok en gang rose kommunene på Nord-Jæren og Rogaland fylkeskommune for Nord-Jærplanen, som ligger til behandling i Stortinget, fordi de viser en slik vilje til både helhetlig planlegging og finansiering. Dernest vil jeg vise til at jeg før jul tok initiativet til en utredning om styrking av samarbeidet på tvers av forvaltningsnivå når det gjaldt kollektivtrafikk. Den er sendt på høring med høringsfrist ved utgangen av januar måned. Jeg vil i tillegg gjennomføre nok en reiserunde til de fire største byområdene for å se på hvordan disse prosessene går, og forvisse meg om at de faktisk skjer i samsvar med det brevet som gikk ut fra departementet i fjor vår. Så jeg har en sterk interesse av dette, men for å få til spleis og dugnad på tvers av forvaltningsnivå må man være sikker på at det samarbeides. Derfor måtte jeg, når jeg representerer staten og departementet her, også understreke at det må være en slik vilje til stede lokalt. Er det en slik vilje, har man noe å snakke om.

S p ø r s m å l 25

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg vil få stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Dårlige samferdselsforhold er en stor hemsko for både næringsliv og private i Aust-Agder. Bare flyreisende fra Vardø har lengre reisetid til Oslo enn flyreisende fra Arendal, som må reise via Kristiansand. Som et minimum bør Gullknapp flyplass like ved Arendal oppgraderes. Denne flystripa er i dag ikke godkjent for allmenn bruk. Behovet for å oppgradere denne flyplassen er prekært.

Har statsråden forståelse for fylkets behov for en mindre flyplass for å sikre fylket en helt nødvendig infrastruktur?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Reisende fra Arendal har i dag et godt kollektivt reisetilbud bl.a. til Oslo med både ekspressbuss og tog, i tillegg til privatbil. Det er ikke en målsetting i seg selv at reisende må bruke fly, men at flytransport benyttes der dette representerer det mest effektive transportmidlet.

En samlet vurdering av transportstandarden i området tilsier etter min oppfatning derfor at statlige midler ikke bør brukes til oppgradering av Gullknapp flyplass.

Jeg vil også peke på at innenfor de relativt stramme økonomiske rammer som staten avsetter til flyplassinvesteringer av ulik karakter, anser jeg heller ikke statlige investeringer på Gullknapp flyplass som aktuelt, da det er langt mer presserende oppgaver å løse ved andre lufthavner.

Jeg vil til slutt henvise til prosesser i forbindelse med utarbeidelsen av Nasjonal Transportplan, der lokale vurderinger og prioriteringer for neste planperiode skal danne grunnlag for vurderinger av framtidig fordeling av samferdselsmidler. I den grad Gullknapp flyplass av lokale krefter i denne prosessen blir framholdt som et prioritert satsingsområde framfor andre samferdselsformål, vil jeg komme tilbake til problemstillingen ved framleggelsen av Nasjonal Transportplan.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg ble vel ikke noe overrasket over det svaret, men jeg ble skuffet, selvfølgelig.

Vi er realistiske på Sørlandet, og når det gjelder flyplassen Gullknapp, ser vi for oss en gradvis utbygging, men en gang i fremtiden bør det være mulig å komme inn på det norske kortbanenettet. Det finnes 60 000 mennesker 20-30 minutter fra den flyplassen, og den totale samferdselsituasjonen i fylket vil, dersom den ikke blir bedre, være en alvorlig hemsko for næringslivet i fylket i fremtiden. Det må vi unngå. Fremtidens krav til tilgjengelighet og effektivitet og raske transportmuligheter vil være avgjørende for viljen til å etablere bedrifter og arbeidsplasser i fylket. Dagens svært tidkrevende kommunikasjonssystemer i Aust-Agder innbyr ikke til bedriftsetableringer.

Luftfartsverket bevilget 55 mill. kr til opprusting av småflyplasser, som Kjeller, Notodden, Jarlsberg og Rakkestad. Det er slett ikke sikkert at disse små flyplassene engang vil få bruk for alle de pengene. Vil samferdselsministeren undersøke om Gullknapp eventuelt kan få anvende noen av disse midlene hvis det blir noe til overs av dem? Kan samferdselsministeren si noe om det er mulig en gang i fremtiden – om han ser for seg – at Gullknapp kan komme inn som en del av det norske kortbanenettet?

Statsråd Odd Einar Dørum: De 55 mill. kr som representanten snakket om, var det som var forutsatt avsatt for å dekke behovet for småfly som hadde tilhold på Fornebu, ved nedleggelsen av Fornebu. De er forutsatt disponert til det formålet. I den sammenheng var Gullknapp flyplass ikke vurdert av helt saklige og åpenbare grunner, for den var ikke vurdert til å tilfredsstille de krav som forelå i den sammenheng.

Når det gjelder de generelle spørsmålene som representanten tar opp, vil fylkeskommunen og senere også Stortinget få en enestående sjans til å se samferdselsinvesteringer i sammenheng når Nasjonal Transportplan behandles. Her er det lagt opp til at man skal se sammenhenger mellom transport på vei, på bane, på sjøen og i lufta. Aust-Agder fylkeskommune har selvfølgelig den muligheten, har hatt den nå og vil få den på nytt igjen til høsten, og representanten vil få den når saken kommer til Stortinget neste vår.

Jeg ser ikke for meg at Gullknapp flyplass blir en del av det norske kortbanenettet i den nærmere del av framtiden som jeg med rimelighet kan ha noen som helst oversikt over.

Presidenten: Spørsmål 26 er besvart.

S p ø r s m å l 27

Marit Tingelstad (Sp): Jeg skal få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Det er i dag stor mangel på faglært arbeidskraft i grunnskolen. Samtidig vet vi at det er mange av våre nye landsmenn som har gode lærer kvalifikasjoner hjemme fra, men som ikke får godkjent sine utdannelse.

Hva vil departementet gjøre for at denne verdifulle kompetansen skal kunne nyttes i skolen?»

Statsråd Jon Lilletun: Spørsmålet som representanten Tingelstad tek opp, rører ved to sentrale problemstillinger: behovet for arbeidskraft i grunnskolen og bruk av innvandrars kompetanse.

Forhold som gjeld behov for arbeidskraft i opplærings systemet, vil som kjent bli lagde fram for Stortinget i samband med ein handlingsplan for rekruttering til læreryrket. Når det gjeld godkjenning av utanlandsk lærarutdanning, er det ulike ordningar og avtalar som gjeld.

Dei nordiske landa og EU/EØS-landa har inngått avtalar, slik at desse områda fungerer som ein felles arbeidsmarknad. For å få godkjenning som lærar i Noreg er det for statsborgarar av EØS-land som hovudregel tilstrekkeleg å leggje fram dokumentasjon som viser at ein er kvalifisert for yrket i heimlandet eller i eit anna EØS-land. Dersom det er vesentlege skilnader i utdanningas lengd eller innhald, kan det krevjast at søkjaren kompensere for dette i form av yrkeserfaring eller praksisperiode.

For godkjenning av lærarutdanning frå land utafor EØS-området gjeld eigne reglar, med bl.a. krav om tilleggsprøve.

Utanlandsk lærarutdanning kan godkjennast av Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet ved dei statlege utdanningskontora etter råd frå Informasjonssenter for internasjonal utdanning – NAIC – og i ein skilde høve av dei høgare lærestadene. I samsvar med Stortingets ynske er NAIC styrkt med to stillingar, og organet er frå 1. januar 1999 lagt under Noregsnettrådet. Eg trur dette vil gjere søknadsprosedyren til NAIC enklare og saks handlingsstida kortare enn tidlegare, slik at ein sikrar meir effektiv og heilskapleg vurdering av utanlandsk utdanning.

Framandspråklege som ikkje har lærarutdanning frå heimlandet, men som har høgare utdanning i heimlandets språk og kultur, kan òg kvalifisere seg til læreryrket i Noreg ved å ta eittårig, tilrettelagd pedagogisk utdanning.

Eg meiner at vi såleis har lagt til rette for ordningar som langt på veg er føremålstenlege for godkjenning av utanlandsk lærarutdanning, og som sikrar dei kvalitets-

krava som er ynskjelege for arbeid i den norske einskaps skulen.

Eg ser likevel, slik representanten Tingelstad peikar på, at det er fleire utfordringar å gripe tak i for betre å kunne utnytte den kompetansen som mange av våre nye landsmenn har med seg. Mellom anna må vi verte flinkare til å gje informasjon om og leggje til rette for ein utdanningsveg for dei personane som har behov for å komplettere si utdanning for å få godkjenning som lærar. For betre å kunne ta omsyn til slike individuelle behov har Skolenes Landsforbund og Norsk Lærarlag sett i verk eit prosjekt for å kartleggje behov og vurdere modellar for kompetansegejevande utdanning for utanlandsk lærarutdanning. Prosjektet er støtta av Arbeids- og administrasjonsdepartementet og har m.a. lagt vekt på samarbeid med høgskulane i Oslo, Agder og Sør-Trøndelag. I 1998 vart ca. 60 studentar tekne opp til kompetansegejevande kompletteringsutdanning ved desse høgskulane. I tillegg er det andre høgskular som vurderer å etablere eit slikt tilbod.

Dette er eit prosjekt som eg ser har fleire verdfulle sider med tanke på å leggje til rette for individuelt tilpassa utdanningsopplegg, og eg vil med interesse fylgje det vidare.

I tillegg til dei ordningar og tiltak som er skisserte ovanfor, har departementet i noverande lærarutdanningslov ein heimel til å dispensere frå dei utdanningskrava som er nedfelte i forskrift, når særlege omsyn gjer dette ynskjeleg. Eg vil leggje vekt på at departementet skal nytte eit slikt høve når det er fagleg og pedagogisk grunnlag for det.

Marit Tingelstad (Sp): Jeg takker statsråden for det fyldige og positive svaret. Det beviser jo at vi har systemer i dag slik at det kan skje godkjenninger, men praksis viser at det ikke er så enkelt likevel. Og da tillater jeg meg å referere fra Aftenposten den 8. februar, der rektor ved Gran skole, Signe Marie Natvig Andreassen sier:

«Jeg er oppgitt og opprørt over at det er så vanskelig å få utenlandsk utdanning godkjent.»

Så sier hun videre:

«Vi har lærere med masse kvalifikasjoner fra sine hjemland, men vårt skolesystem er ikke villig til å anerkjenne dem som bra nok. Vi risikerer at godt kvalifiserte utenlandske lærere som ikke får godkjent utdannelsen, forlater skolen.»

Hun sier videre i artikkelen at hun synes det er veldig uheldig, da de har så god innvirkning på læringsmiljøet.

Og da spør jeg statsråden – når vi nå nettopp har vedtatt kompetansereformen: Vil statsråden gripe denne sjansen og gå inn og se på dette i forhold til den realkompetanse som den enkelte besitter?

Statsråd Jon Lilletun: Eg er heilt samd med representanten Tingelstad i at vi får ein del døme, slik som det som det vart referert til i Aftenposten, og det frå ein skule, nemleg Gran, som har gjort sær mykje for å få dette til. Det viser seg derfor at det er nødvendig heile tida å arbeide for å gjere det betre. Då trur eg at noko av nøkke-

len er, som representanten Tingelstad seier, kompetansereforma.

Eg har sjølv for ikkje så lenge sidan hatt eit møte med Skolenes Landsforbund, som er oppteke av det spørsmålet, og Høgskolen i Oslo, som er ein av dei store på dette området, kor eg sa at så langt vi innafor lovverket kan gje dispensasjonar i forhold til både studiekompetansedelen og anna, er vi innstilte på å prøve å få det til. Det vil heilt opplagt, etter innstillinga som Stortinget har i høve til kompetansereforma, verte endå betre. Når vi får laga lovverk i tilknytning til reforma, vil vi ha endå betre moglegheiter. Det er heilt rett at vi har altfor mange slike eksempel som det representanten Tingelstad viste til. Målet må vere å få dei eksempla vekk.

S p ø r s m å l 28

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg tillèt meg å stille kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren følgjande spørsmål:

«Regjeringa Jagland foreslo i St.prp. nr. 1 (1997-98) for Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet å opprette ei arbeidsgruppe for IT og andre sektorovergripande spørsmål på mellom anna bibliotekområdet (jf. kap. 0280). Regjeringa Bondevik eller Stortinget gjorde ingen endringar på regjeringa Jagland sitt framlegg.

Når vil statsråden sørge for at arbeidsgruppa blir oppnemnd?»

Statsråd Jon Lilletun: Dette er ei viktig sak. Dei endringane som IT-utviklinga fører med seg, har følgjer ikkje berre for det indre liv i bibliotekinstusjonane, men også for funksjonsmåte og samspel i utdannings-, forskings- og kulturinstitusjonane.

Dessverre har denne saka teke noko meir tid enn venta.

Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet er saman med Kulturdepartementet no godt i gang med oppnemningsprosessen. Arbeidsgruppa vil bli oppnemnd i næraste framtid.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg takkar statsråden for svaret, og eg er glad for statsråden si utsegn om at dette er ei viktig sak. Nå er det berre det at denne saka faktisk har tatt over eit år. Statsråden seier nå at arbeidsgruppa vil bli oppnemnd i næraste framtid, og sidan alt er relativt – sjølv sagt – blir spørsmålet mitt kva som ligg i omgrepet «næraste framtid». Vil det seie neste månad, i løpet av våren eller i løpet av året?

Statsråd Jon Lilletun: Fyrst vil eg gje representanten Oppebøen Hansen heilt rett i at det har teke over eit år – og det er bortimot eit år for lenge. Det er spesielle årsaker som ligg til grunn for det, men det endrar ikkje den realiteten at det burde ha vore gjort noko før. Dermed vil eg då berre seie, som sant er, at ved ein inkurie har ikkje det vorte gjort som burde ha vorte gjort. Men det vil no verte gjort, og eg kan då stadfeste det meir presist for representanten Oppebøen Hansen: Det vil verte gjort før påske.

S p ø r s m å l n r . 29

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren:

«Departementet har i rundskriv F-06-99 lagt opp til at prøveavgifta for § 20-kandidatar skal endrast i tråd med budsjettvedtak i Stortinget. Etter dette har Stortinget handsama St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen. Der meiner eit stort fleirtal at prøveavgifta for § 20-kandidatar skal fjernast.

Vil statsråden ta omsyn til dette i samband med revidert nasjonalbudsjett til våren?»

Statsråd Jon Lilletun: § 20-kandidatar går opp til fag-/sveineprøve etter lov om fagopplæring i arbeidslivet. Dette er ei dokumentasjonsordning.

Fag/sveineprøvene inneheld ein teoretisk og ein praktisk del. I ein del tilhøve vert den teoretiske delen rekna avlagd gjennom tidlegare avlagd eksamen i skule, i andre tilhøve må teorikunnskapen visast ved prøve. Både den teoretiske og den praktiske delen av fag-/sveineprøvene inneber kostnader for fylkeskommunane.

Prøveavgift for kandidatar som melder seg til fag-/sveineprøver etter lov om fagopplæring i arbeidslivet § 20, vart innført i 1997. Motivasjonen for dette var omsynet til prinsippet om lik handsaming av § 20-kandidatar og privatistar etter lov om vidaregåande opplæring. Avgifta skal dekkje noko av fylkeskommunane sine utgifter i samband med prøvene.

Slik avgiftene er no, etter siste budsjettvedtak, kostar det den einskilde § 20-kandidat 500 kr å gå opp til praktisk fag-/sveineprøve fyrste gong. Dette gjev kandidaten fag-/sveinebrev og dokumentert fagkompetanse. Ein privatist må etter lov om vidaregåande opplæring betale 250 kr pr. eksamen fyrste gong. Om privatisten skal ta alle fag som må til for å nå studiekompetanse, må han/ho ut med monaleg større summar enn § 20-kandidaten.

Eg har notert meg merknadene frå Arbeidarpartiet, Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti i kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen i samband med handsaminga av stortingsmeldinga om kompetansereforma. Eg vil framheve at prøveavgifta for § 20-kandidatane må sjåast i samband med prøveavgifta for privatistar ut frå eit likehandsamingperspektiv. Å fjerne prøveavgifta for § 20-kandidatane vil føre til at avgifta for privatistar etter lov om vidaregåande opplæring også må vurderast. Prøveavgifta for § 20-kandidatane må òg sjåast i samband med fylkeskommunane sine utgifter til vidaregåande opplæring. Ei fjerning av denne avgifta vil påverke fylkeskommunane sin økonomi. Det vil innebære ei omfordeling av utgifter frå brukarane av ordninga til fylkeskommunane sine budsjett. Fylkeskommunane ville måtte kompensere for utgiftsauken.

Som nemnt har eg merka meg synspunkta og tek dei med i utarbeidinga av statsbudsjettet for år 2000.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg takkar statsråden for svaret.

Det er rett at Stortinget i samband med behandlinga av budsjettet for 1999 slutta seg til prinsippet om lik behandling av § 20-kandidatar og privatistar, at ein skulle sjå det i samanheng. Da komiteen og Stortinget behandla kompetansereforma, blei dette vurdert også i den samanhengen. Det blei da ikkje noko fleirtal for å fjerne avgifta for privatistar, men derimot ligg det føre ein ganske solid fleirtalsmerknad om å fjerne avgifta for § 20-kandidatar.

Når det gjeld kostnadene og mangel på inntekt for fylkeskommunane, er det klart at det er ei sak som må vurderast, og også ei sak som ein måtte vurdere før 1997. Mitt spørsmål til statsråden blir : Ville det likevel ikkje vere fornuftig å vurdere desse spørsmåla i samband med revidert budsjett nå til våren?

Statsråd Jon Lilletun: Sjølv sagt skal det som Stortingets fleirtal seier, vurderast, og det på ein skikkeleg måte. Men no er det slik at det her ligg føre to typar saker som er behandla i Stortinget. Den eine er eit budsjett som er vedteke, med økonomiske føresetnader, og då snakkar vi om *vedtak*. Etter det har Stortinget behandla kompetansemeldinga, kor ein har ytra seg i merknads form, som sjølv sagt òg skal takast omsyn til, men som likevel i vekt vil telje på ein annan måte enn eit vedtak. Derfor er det mi klare oppfatning at det i inneverande år er rett å styre ut frå det som er Stortingets vedtak, men når ein førebur neste år, bør ein grundig vurdere både det Stortinget har sagt om § 20-ordningane og prinsippet om likebehandling og kome med framlegg til konklusjonar i budsjettproposisjonen for neste år.

S p ø r s m å l 3 0

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«NRK Radio kan melde at mange foreldre nå tar barn ut av skolefritidsordninger etter kraftige prishopp i mange kommuner. Økte priser skyldes delvis redusert statstilskudd og delvis en anstrengt kommuneøkonomi.

Var dette en forventet utvikling som følge av redusert statstilskudd, eller vil statsråden ta initiativ til tiltak for å sikre at flere barn kan nyttiggjøre seg tilbudet om skolefritidsordning?»

Statsråd Jon Lilletun: Eg vil fyrst gjere merksam på at det berre er stikkprøver NRK Radio har teke. Skulesjefens kontor i Oslo har dessutan opplyst til departementet at reduksjonen i skolefritidsordninga i Oslo er på 605 plassar, og ikkje 1 300 plassar, som NRK kunne melde – altså langt under halvparten. Rapportar frå kommunane med tal på barn i skolefritidsordninga pr. 1. mars 1999 vert sende utdanningskontora innan 31. mars i år. Desse rapportane vil gje informasjon om talet på plassar i skolefritidsordninga våren 1999, og om reduksjonen er større enn vanleg.

Kvart år sidan hausten 1995 har det vore nedgang i barnetalet i skolefritidsordninga frå haust til vår. På landsbasis har denne årlege nedgangen vore om lag

4 pst., men dette talet varierer frå år til år og mellom fylka. Det er med andre ord vanleg at det er ein viss reduksjon i talet på plassar i skolefritidsordninga frå haust-rapporteringa til vårrapporteringa.

Under føresetnad av at kommunane sitt totale kostnadsnivå, og deira del av kostnadene, ikkje vert endra, vil reduksjonen i dei statlege satsane medføre ein auke i foreldrebetalinga på om lag 92 kr pr. måned for opphaldstid på 6 – 14 timar pr. veke, og om lag 131 kr pr. måned for opphaldstid på 15 timar eller meir pr. veke. Kommunane står elles fritt til å finansiere skolefritidsordninga utover det dei er pålagde gjennom forskrifta.

Ny § 42 i grunnskulelova om skolefritidsordninga med forskrifter vart sett i kraft 1. januar 1999. Denne er meint å medverke til å gje skolefritidstilbodet trygg forankring i kommunane og sikre kvaliteten på tilbodet. Eg understrekar òg at departementet vil fylgje situasjonen i skolefritidsordninga nøye i tida som kjem, men gjer merksam på at alle budsjett er handsama og gjeld eitt år om gongen.

Rolf Reikvam (SV): En oppsummering av dette svaret er at statsråden vil følge utviklingen nøye – det var på mange måter konklusjonen.

Jeg syns nok at situasjonen er mer dramatisk enn som så. Det faktiske forhold er jo at regjeringspartiene sammen med Høyre og Fremskrittspartiet kuttet ca. 130 mill. kr på skolefritidsordningen fra 1998 til 1999. Vi antydde allerede den gangen at dette ville føre til en dramatisk prisøkning. Det prøvde Regjeringen, iallfall en del av Regjeringen, å bagatellisere, og jeg føler at statsråden gjør noe av det samme nå, ved å si at prisøkningen vil være på 92 kr/131 kr, avhengig av at det bare er statstilskuddet som blir borte.

Situasjonen er – helt åpenbart, selv om vi mangler en fullstendig statistikk – at det har vært en dramatisk prisøkning. Flertallet i Stortinget gav i det øyeblikket de kuttet 30 pst. på de øremerkede tilskudd et signal til kommunene om at de også måtte kutte – det er ikke så rart om de tok signalet på den måten. Så mitt tillegsspørsmål er: Vil statsråden i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vurdere den situasjonen som er oppstått og eventuelt komme tilbake med forslag til tilleggsbevilgninger?

Statsråd Jon Lilletun: Eg trur eg vil prøve å supplere den forståinga representanten Reikvam hadde av mitt svar: Det er heilt rett at eg vil fylgje situasjonen. Det andre eg vil seie, er at tala, som er stikkprøver, viser seg å vere ganske dårleg kvalitetssikra – eg nemnde Oslo som det eine eksemplet.

Reikvam prøvde å seie at statsråden ikkje har teke med heile biletet når det gjeld prisauken. Til det vil eg svare: Det som kjem av 130 mill. kr, er dei tala eg nemnde. Men eg erkjenner, som representanten Reikvam, at fylka og kommunane har ein tøff økonomi, og det kan òg gje ein del andre utslag.

Som eg sa: Budsjettet er vedteke for det året vi er inne i. Samstundes har vi spesielt bede om å få tal som viser utviklinga, tal som vi vil ha på vårt bord 31. mars. Det er

klart at alle rapportar vil måtte vurderast ut frå om det er behov i forhold til revidert nasjonalbudsjett, men i utgangspunktet er det ikkje grunnlag for tilleggslyvingar.

S p ø r s m å l 3 1

Tomas Norvoll (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Etter at departementet har godkjent Guds Menighets søknad om støtte til privatskole på Ørsnes i Vågan, har Barneombudet uttalt seg skeptisk til skolen. FNs barnekonvensjon slår fast at barn har rett til å søke, motta og utbre informasjon og ideer av ethvert slag. Dette vil bli hindret når barna ikke får kontakt med det øvrige miljøet.

Hvordan vil statsråden sikre barnas rettigheter og sørge for at det blir ført kontroll med virksomheten til menigheten?»

Statsråd Jon Lilletun: Eg registrerer at representanten Norvoll har vist stor kreativitet i å finne nye innfallsvinklar til måtar å stille spørsmål om denne saka på, og sjølv sagt skal han få svar:

Det er rett at FNs barnekonvensjon sikrar barn rett til å motta idear og informasjon. Det er derfor også rett at det er viktig for barna å ha kontakt med sitt eige lokalmiljø.

Desse rettane tek eg på alvor, og det er derfor vi i godkjenninga av Guds Menighets Grunnskole har stilt ein del krav. Mellom anna er det understreka at skulen skal hente impulsar og stimulans frå lokalsamfunnet, medverke til at elevane kan delta i eige lokalmiljø og stimulere til samarbeid og dialog med eit mangfald at lokale instansar og organisasjonar som arbeider med tiltak for barn og unge i kommunen.

For å sikre at desse krava vert oppfylte, skal Statens Utdanningskontor i Nordland føre tilsyn med skulen. Det står klart i privatskulelova, og vi har gjenteke det i godkjenningsbrevet: Dersom krava ikkje vert oppfylte, kan godkjenninga trekkjast tilbake.

Som representanten Norvoll veit, er klagen frå Vågan kommune no til behandling i departementet, og eg kan love grundig vurdering.

Tomas Norvoll (A): Det er mulig at jeg er kreativ når det gjelder å finne nye måter å stille spørsmål på. Men poenget er at det skjer veldig mye i denne saken, det har vært et veldig stort lokalt engasjement, og det nye er altså at Barneombudet har uttalt seg skeptisk til dette.

Det er for så vidt greit at man skriver at skolen skal hente impulser og stimulans fra det øvrige miljøet og fra samarbeidet med organisasjoner og institusjoner. Problemet er at det ikke skjer, fordi de barna vi snakker om her, ikke får lov til å være med i organisasjoner og institusjoner utenfor menigheten. Jeg er glad for at statsråden vil trekke godkjenningen tilbake hvis det viser seg at dette ikke skjer.

Jeg vil få lov til å understreke at selv om man er veldig for foreldreretten og synes at den er hellig, som statssekretæren sa i en avis i Nordland tidligere, så er det lov

til å ta andre hensyn. Privatskoleloven åpner for at man kan ta andre overordnede hensyn. Hvis statsråden mener at totaltilbudet blir utilfredsstillende, så har han myndighet og makt til å si nei. Jeg vil oppfordre ham til å se på denne saken en gang til.

Statsråd Jon Lilletun: Ettersom saka er til klagebehandling, vil eg ikkje gå detaljert inn i den, men berre replisere at i samband med det tilsynsbesøket vi har hatt i den skulen som dette trussamfunnet driv, har det ikkje vore noko å utsetje på måten skulen har vorte driven på.

Når det gjeld anken frå Vågan kommune, kan eg opplyse at eg har ein avtale om eit møte med ordføraren i Vågan kommune. Eg kan derfor stadfeste det som representanten no ber om, at saka skal vurderast grundig ein gang til.

Kirsti Kolle Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

S p ø r s m å l 3 2

Karin Andersen (SV): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Det er stor mangel på sjukepleiere. Bare i Oslo var 1 019 stillinger ubesatt sist uke. Sykehus tilbyr 40 000 kr i «kontantstøtte» for å rekruttere og beholde sjukepleiere. Høgskolen i Oslo sier de kan utdanne 40 – 80 flere pr. år. De store reformene for eldre og sjuke krever flere tusen nye fagfolk.

Hva vil statsråden gjøre for å sørge for at all kapasitet i utdanningssystemet blir utnyttet?»

Statsråd Jon Lilletun: Opptakskapasiteten til grunnutdanning i sjukepleie har auka med heile 59 pst. sidan 1990, frå ca. 2 500 til no godt og vel 4 000 studentar årleg. Berre det siste året var det ein auke i opptaket på om lag 400 ved at høgskulane fekk tildelt nye studieplassar. Av dei nye plassane gjekk 80 til sjukepleiarutdanning i Oslo.

Departementet legg til grunn at veksten i etterspurnaden etter sjukepleiarar som følgje av dei mange reformene i helsetenesta langt på veg kan dekkjast ved betre tilgang på sjukepleiarar etter kvart som dei store studentkulla vert uteksaminerte. Likevel les vi at det no er mange ledige stillingar for sjukepleiarar i Oslo. Det er derfor nødvendig å følgje utviklinga nøye, og departementet må leggje til rette for å kunne auke opptaket ytterlegare.

Lærer- og helsefagutdanningane er prioriterte grunnutdanningar. Sjølv om søkningen til sjukepleiarutdanninga gjekk ned i 1998, er det framleis nok søkjarar til å fylle studieplassane. Departementet legg til grunn at høgskular med for dårleg søkning til visse utdanningar omdisponerer til utdanningar det er stort behov for. For sjukepleiarutdanninga hadde vi i 1998 eit eksempel på dette ved at Høgskulen i Akershus omdisponerte til saman 80 nye studieplassar i sjukepleiar- og vernepleiarutdanninga.

Departementet er vidare orientert om at Høgskulen i Oslo har planar om å ta opp ein klasse med sjukepleiarstudentar organisert som oppdragsundervisning med finansiering frå m.a. Oslo kommune. Grunnutdanning i sjukepleie organisert som oppdrag reiser fleire prinsipielle spørsmål. Det må t.d. vere ein føresetnad at praksistilbodet til dei ordinære studentane ikkje vert skadelidande. Eg vil likevel signalisere at eg i utgangspunktet er positiv til i avgrensa omfang å prøve ut ei ordning med oppdragsbasert sjukepleiarutdanning. Denne vil i stor grad vere målretta ved at innsatsen vert retta mot institusjonar/kommunar med stor mangel på sjukepleiarar.

Departementet har også gode røynsler med desentralisert sjukepleiarutdanning. Flesteparten av dei 400 nye studieplassane som vart oppretta i 1998, var desentraliserte. Desse studieplassane er dyrare enn ordinær grunnutdanning. For å dekkje meirutgiftene har både helse- og utdanningsstyresmaktene gått inn med særskilde tilskot. Også kommunar med stor mangel på sjukepleiarar har medverka med finansiering.

Desentraliserte opplegg går i regelen på deltid, idet ein legg til grunn at studentane kan arbeide ved sida av. Opplegga vert på den måten eit tilbod for mange som elles ikkje kunne ta høgere utdanning, og vil slik vere ein fornuftig bruk av kapasiteten i utdanningssystemet.

Eg nemner òg at spørsmålet om kapasitet i sjukepleiarutdanninga vil verte teke opp og vurdert i den dimensjoneringsmeldinga som Regjeringa vil leggje fram seinare i vår.

Gode praksisplassar er ein flaskehals i sjukepleiarutdanninga. Det er også fokusert på kvaliteten på utdanninga. Det er stilt spørsmål ved funksjonsdugleiken til dei nyutdanna. Møtet med kvardagen kan vere frustrerande for mange av dei nyutdanna, og konsekvensen kan vere at dei flyktar frå yrket. Det er nærliggjande å spørje om vi kan gjere noko for at nyutdanna kan kjenne seg trygge og betre i stand til å takle dei stadig meir komplekse situasjonane sjukepleiarane står overfor. Det er sett ned eit utval som har sett på ulike tiltak for å styrkje praksisundervisninga i sjukepleiarutdanninga. Rapporten vil ligge føre om kort tid. På grunnlag av rapporten vil vi vurdere kva vi kan gjere for at utdanninga skal bli betre.

Karin Andersen (SV): Jeg takker statsråden for et grundig svar.

Når det er rom for oppdragsbasert utdanning, må det vel også være rom for å øke den offentlige utdanningskapasiteten, som etter SVs syn ville være en bedre løsning. Men kommunene trenger sjukepleiere, og derfor vil de sikkert ønske seg en mulighet til en slik løsning. En annen mulighet ville være om man gjennom budsjettene var i stand til å gi kommunene slike rammer at de kunne drive en skikkelig lønns- og arbeidsgiverpolitikk og på den måten rekruttere sjukepleiere og beholde de utdannede sjukepleierne som de nå har fått.

Jeg er glad for at statsråden er positiv til å finne mulige måter å øke utdanninga på, men jeg kunne tenke meg å følge opp og stille statsråden et tilleggsspørsmål. I og med at dette med å rekruttere og beholde fagfolk er et

sammensatt tema som har mange sider, er det også nærliggende å tenke på etterutdanningsreformen. Kunne statsråden tenke seg å se på etterutdanningsreformen og bruke den aktivt i arbeidet for å rekruttere og beholde sjukepleiere og lærere?

Statsråd Jon Lilletun: Eg trur ikkje representanten Andersen og eg er ueinige om at kommunane har ganske tøff økonomi, og at det ville ha vore enklare om dei hadde betre økonomi, men dei må prioritere ut frå den økonomien dei har. Når dei likevel finn å kunne setje i gang ein del tiltak, som eg har nemnt, seier det noko om at dei satsar på å dekkje det behovet som er der.

Eg sa at Regjeringa hadde auka talet på studentar ganske dramatisk i fjor. Vi skal leggje fram ei ny melding i vår. Kva vi klarer da, må vi sjå på, og vi må sjå det i forhold til den kapasiteten som finst. Det er eg innstilt på.

Til slutt vil eg stadfeste at det sjølvsagt er vesentleg at folk vert verande i yrket, og det er heilt naturleg å sjå på om det å stimulere til ei spennande utfordring og til fornying, kan få fleire til å verte verande i yrket. Derfor vil kompetansereforma verte viktig. (Presidenten klubber.) Men vi treng ei stund før vi har funne måtane og metodane (presidenten klubber) til å få det til å verke.

Orsak, president!

S p ø r s m å l 3 3

Karin Andersen (SV): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Norge trenger flere lærere med utenlandsk bakgrunn. Lærerhøgskolene fikk fra i fjor mulighet til å frita studenter med norsk som andrespråk fra sidemål. Studenter som startet sin utdanning før dette tidspunkt, er ikke fritatt. Eksempler viser at dette fører til at studenter ikke får godkjent sin utdanning.

Vil statsråden endre reglene slik at også studenter som begynte tidligere, får godkjenning etter samme prinsipp?»

Statsråd Jon Lilletun: Eg er einig med representanten Karin Andersen i at vi treng fleire lærarar med framandspråkleg bakgrunn. Dette er òg ei medverkande årsak til at det er innført ei ordning med fritak for norsk sidemål i allmennlærarutdanninga for framandspråklege studenter som har vitnemål frå vidaregåande opplæring utan sidemål. Desse studentane må sjølvsagt følgje all undervisning i norsk, men dei kan velje å svare på ei målform ved begge dei skriftlege prøvene i faget. Denne ordninga er gjord gjeldande med den nye rammeplanen som er sett i verk frå hausten 1998.

Eg vil leggje til rette for at tilsvarande prinsipp skal gjelde for dei studentane som er inne i eit utdanningsløp, og som dermed fylgjer den gamle rammeplanen. Dei som tidlegare har avslutta allmennlærarutdanning utan å ha bestått eksamen i norsk på begge målformer, må vende seg til departementet for å få vurdert ein eventuell dispensasjon frå kravet etter gammal ordning. Eg er innstilt på at departementet kan vurdere å lempe på eksamenskravet i norsk for denne gruppa.

Karin Andersen (SV): Jeg takker for et svar som jeg oppfatter som svært positivt, og som en bekreftelse på at statsråden ønsker å gjøre det han kan for at de personene det gjelder, skal få godkjent sin utdanning.

Hvis vi skal lykkes med det flerkulturelle prosjektet som framtida vår vil være, er skolen den viktigste arenaen. Da trengs all mulig flerkulturell kompetanse, og da må vi rydde bort alle stopperne i systemet som hindrer oss i å få rekruttert den nødvendige kompetansen. Og regelverket, som i utgangspunktet skulle sikre kvalitet i lærerutdanninga, kan jo bidra til at vi ikke klarer å rekruttere dem vi trenger. Så mitt spørsmål er: Er det slik å forstå at også de som startet før lærerutdanninga ble forlenget til fire år, gjennom en opptaksprøve e.l. nå skal kunne få fullført en utdanning uten at kravet til nynorsk blir satt fram?

Statsråd Jon Lilletun: Med atterhald om at minnet strekk til her, gjeld det nok ikkje automatisk for dei som begynte før lærerutdanninga vart fire år, for det har den vore nokre år. Det kom ny rammeplan frå 1998, men det var fire år òg i den gamle rammeplanen då vi endra den med ny reform.

Derimot er eg innstilt på at dei som har teke treårig lærerutdanning, og som kjem i den situasjonen, skal kunne søkje departementet, og vi skal finne løysingar. Det som her er problemet og utfordringa heile tida, er at det av og til vil vere vanskeleg å få ut informasjon. Vi må klare å gjere kjent at vi er innstilte på å finne løysingar. På sikt må vi òg passe på at vi ikkje svekkjer kvalitetskravet generelt. Men det er heilt klart at for desse gruppene vil det å skulle lære to norske språk vere eit hinder.

S p ø r s m å l 3 4

Fra representanten Marit Tingelstad til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Høgskolen i Oslo og kommunen har gått sammen om å ansette egne praksislektorer for sykepleierutdannelsen. Dette skyldes at det fra flere hold har vært reist kritikk mot for lite og dårlig praksisundervisning ved sykepleierutdannelsen her i landet.

Har statsråden gjort seg noen tanker om hvordan praksisdelen i sykepleierutdannelsen kan styrkes?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 3 5

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Forsvaret ønsker å disponere Nils Stenbro, Årnes, sin private Chevrolet Suburban ved beredskap eller når mobilisering er iverksatt. Dette er selvfølgelig greit fra eiers side, men Forsvaret krever også at bilen skal leveres med piggdekk, noe Stenbro verken har eller ønsker å kjøpe, da han ikke har dette behovet selv.

Synes statsråden det er riktig av Forsvaret å kreve denne investeringen av privatpersoner som må låne ut sin bil gratis?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: I medhold av lov om militære rekvisisjoner av 29. juni 1951 § 5 varsles eiere av kjøretøyer som er forberedt rekvirert av Forsvaret ved beredskap eller mobilisering. På rekvisisjonsblanketten Forsvaret sender ut, står det at kjøretøyet skal leveres med piggdekk/kjettinger. Blanketten som i dag benyttes, ble utarbeidet i 1986, da det var vanlig med vinterdekk med pigger. Forsvaret har nå gått ut med melding om at denne teksten endres til at kjøretøyene skal leveres med vinterdekk med kjettinger. Forsvaret har ikke krevd at privatpersoner må gå til investering av nye piggdekk dersom eieren ikke har hatt dette fra før. Derimot krever Forsvaret at rekvisisjonsblankettens vedlagte svarslipp returneres til Forsvaret innen svarfristen. På svarslippen er det en rubrikk som gjør det mulig for eieren av kjøretøyet å påføre merknader, f.eks. at det ikke er piggdekk til kjøretøyet. Rekvisisjonsblanketten er nå under revisjon, og omtalen av dette punktet i blanketten vil bli formulert noe annerledes.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker forsvarsministeren for svaret.

Jeg er glad for at Forsvaret nå vil jobbe med å fornye rekvisisjonsblanketten, slik at den blir mer tidsmessig. Når det gjelder meldingen som forsvarsministeren viser til, sier han at teksten endres til at kjøretøy skal leveres med vinterdekk med kjettinger. Men dette gjør ikke situasjonen noe særlig bedre for en del av dem som har denne typen kjøretøy. De fleste kjører på helårsdekk, eventuelt bare med gode sommerdekk, da de har firehjulstrekk. Hvem skal da betale for fire felger med vinterdekk samt kjettinger? Bare originale felger til omtalte biltype koster nye 7 000 kr pr. stk., pluss vinterdekk, pluss kjettinger. Vi sitter da fortsatt igjen med et økonomisk spørsmål, som også er et prinsippsspørsmål.

Hva vil statsråden gjøre med dette?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Det som er hovedsaken i dette spørsmålet, er at rekvisisjonsblanketten som er mottatt, returneres, og at svarslippen fylles ut. Skulle det derfor være slik at det ikke er rimelig og heller ikke nødvendig å utstyre bilen med kjettinger eller piggdekk, er det anledning til å markere dette i svarrubrikken, og på den måten gjøre Forsvaret oppmerksom på at rekvisisjonen ikke fullt ut er oppfylt, eller oppfylt på en annen måte. Men retur av svarslippen er det vesentlige.

Når det gjelder den navngitte person som spøreren har med i spørsmålet, har jeg fått opplyst at svaret for 1999 er sendt inn, men problemene knytter seg til tidligere år, hvor svarslippen ikke er sendt inn.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 5.

S p ø r s m å l 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ågot Valle til barne- og familieministerens, blir besvart av helseministeren som rette vedkommende.

Ågot Valle (SV): Dette spørsmålet er da til helseministeren:

«I Aftenposten 11. februar 1999 beskrives situasjonen for barn med atferdsproblemer. Det er lange køer både i PP-tjenesten og innen barne- og ungdomspsykiatrien for barn og unge som trenger hjelp. Situasjonen er slik mange steder i landet, og det er behov for raske og gode tiltak som kan bedre situasjonen for alle disse barna og ungdommene det her gjelder.

Hva vil statsråden gjøre for å bidra til at disse får den hjelpen de har krav på?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Atferdsforstyrrelser representerer den vanligste psykiske forstyrrelse hos barn og unge i Norge i dag. Anslagsvis har 5 pst. av barne- og ungdomsbefolkningen denne forstyrrelsen, og atferdsforstyrrelser forekommer hyppigere i byene enn på landsbygda.

I Sosial- og helsedepartementets «Opptappingsplan for psykisk helse 1999-2006» er det lagt opp til en kraftig styrking av tiltak for barn og unge med psykiske lidelser, både i form av kommunale tiltak og ved utbygging av de barne- og ungdomspsykiatriske tjenestene i fylkeskommunene. Alle kommunene skal i sine psykiatriplaner inkludere en styrking av psykososiale tjenester, støttekontakter og kultur- og fritidstiltak og utbygging av helsestasjoner og skolehelsetjeneste. Det generelle tilbudet til barn og ungdom når det gjelder rådgivende og forebyggende arbeid, skal styrkes ved å opprette stillinger for psykologer og andre relevante faggrupper ved kommunale helse- og sosialsentre, helsestasjoner, barnevernet og oppsøkende virksomhet. Den fylkeskommunale barne- og ungdomspsykiatrien skal bygge ut sitt tilbud fra å gi et tilbud til 2 pst. av barne- og ungdomsbefolkningen, til 5 pst. Opptappingsplanen ble som kjent vedtatt av Stortinget i juni 1998, og blir fulgt opp i budsjettssammenheng.

Det er nå gjort registreringer om ventetid i PP-tjenesten i enkelte kommuner, bl.a. i Oslo. Fra Oslo er det gitt tilbakemelding om til dels lang ventetid, inntil halvannet år for enkelte grupper. Men ventetiden er vesentlig lavere de fleste andre steder i landet. For å få en oversikt over faktisk ventetid i PP-tjenesten har Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet nylig gitt Faglig enhet for PP-tjenesten i oppdrag å gjøre en tilsvarende undersøkelse ved samtlige PP-kontor. Denne undersøkelsen pågår nå, og resultatet vil foreligge om relativt kort tid. Ellers kan jeg informere om at PP-tjenesten i kommuner og fylkeskommuner – som følge av Stortingets behandling av St.meld. nr. 23 for 1997-98 om opplæring for barn, unge og voksne med spesielle behov – skal styrkes med midler tilsvarende anslagsvis 250 årsverk. Selv om denne økningen er finansiert ved en nedbygging av statlige, spesialpedagogiske kompetansesentra, forventes det at omleggingen vil føre til en bedre utnyttelse av det spesialpedagogiske hjelpeapparatet totalt sett, til beste for brukerne.

På en ekspertkonferanse om barn og unge med alvorlige atferdsvansker høsten 1997 ble det bekreftet at all erfaring tilsier at for å lykkes med de tiltakene som settes

inn, er det nødvendig å nå ut til barna så tidlig som mulig. Barne- og familiedepartementet vil på bakgrunn av dette fremdeles støtte utvikling av tiltak som kan hjelpe foreldre i utvikling av foreldrerollen. Herunder kan jeg nevne foreldreveiledningsprogrammet som pågår i kommunene, og ulike samlivsopplegg for par i etableringsfasen eller for par som ønsker å få nye perspektiv på familie og samliv.

Jeg håper med dette å ha vist at det er igangsatt en rekke ulike tiltak for å bedre tilbudet til barn og unge med atferdsvansker, både på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå, og jeg for min del vil gjøre mitt for at tiltakene blir fulgt opp.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret.

Jeg er glad for at det foreligger en mengde planer for å gi disse ungene, disse ungdommene og familiene deres hjelp, men jeg er ganske sikker på at også helseministeren er klar over at den dårlige kommuneøkonomien vil gjøre dette i hvert fall tyngre å få til.

Det er et samfunnsproblem, og det er et individuelt problem når unger står i kø for å få hjelp. Det er et kjempeproblem når unger med lærevansker eller konsentrasjonsvansker, eller unger som er hyperaktive, ikke får hjelp i tide. Hver dag som går uten at de får hjelp og de blir nødt til å stå i kø, er en dag for mye, fordi tapsopplevelsene nesten daglig for disse ungene fører til dårlig sjøltillit, utrygghet og psykiske påleiringer. Derfor er jeg enig i at disse må få hjelp tidligst mulig.

Men da kommer jeg inn på barne- og ungdomspsykiatrien, for det er slik – det har jeg faktisk opplevd – at barne- og ungdomspsykiatrien blir veldig eksklusiv i forhold til hvem vi vil gi hjelp. (Presidenten klubber.) Og da blir det altså 1.-linjen som må ta seg av det.

Presidenten: Tiden er omme.

Ågot Valle (SV): Ja, har helseministeren noen kommentarer til det?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg er enig med representanten Ågot Valle i at det er både et samfunnsproblem og et individuelt problem vi står overfor, og at for dem det gjelder, er hver dag man ikke får hjelp, en dag for mye.

Når det gjelder barne- og ungdomspsykiatrien og psykiatrien generelt, står vi overfor opprettelse av mange års forsømmelser. Jeg vil ikke og har heller ikke prøvd å gi inntrykk av at de planer vi har vedtatt, og den forpliktende opptapping som skal komme, vil endre dette over natten. Ting vil ta tid. Men vi setter inn tiltak for å øke kapasiteten både i 2.-linjetjenesten og i 1.-linjetjenesten, slik at vi får en bedre balanse mellom både det primærforebyggende og 1.-linjetjenesten og det spesialiserte tilbud i barne- og ungdomspsykiatrien i fylkeskommunene. Jeg tror at denne bedre balanse vil endre bildet av at barne- og ungdomspsykiatri av kapasitetsgrunner fremstår mer eksklusivt enn det den bør.

S p ø r s m å l 36

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg vil stille helseministeren følgende spørsmål:

«Legemangelen i Norge skaper store problemer ikke minst for primærhelsetjenesten i Distrikts-Norge. Blant annet er det nå kommet forslag om å sette stopp for opprettelse av nye legestillinger inntil dekningen av ubesatte stillinger er bedret.

Vil statsråden bidra til en slik løsning?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er en meget viktig problemstilling representanten Gløtvold tar opp i sitt spørsmål. Problemet innen primærlegetjenesten er sammensatt og krever derfor bruk av ulike virkemidler. Jeg vil forsikre om at helsemyndighetene prioriterer dette feltet høyt. I tillegg til iverksettelse av ulike stimulerings tiltak legges det opp til en økning i utdanningskapasiteten i medisin, rekruttering av leger fra EØS-området og forenkling av godkjenningsordninger for utenlandske leger utenfor EØS-området.

Et annet sentralt virkemiddel er lovregulering av ny nasjonal legefördeling som trådte i kraft 1. januar i år. Lovreguleringen erstatter den tidligere avtalebaserte ordningen mellom partene – de såkalte ULS-avtalene. Den nye ordningen innebærer at departementet skal fastsette årlige rammer for hvor mange nye legestillinger som kan opprettes i kommunehelsetjenesten og innen spesialisthelsetjenesten, inklusive statens egne sykehus. Det nyopprettede Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger og legefördeling skal gi departementet råd om denne fordelingsrammen. Det er lagt opp til at fordelingen vil skje i april/mai.

Før denne fordelingsrammen er fastsatt, er det ikke adgang til å opprette nye stillinger. For primærlegetjenesten har jeg imidlertid sett det som helt nødvendig å etablere en overgangsordning fram til 1. mai 1999. Ordningen innebærer at sekretariatet for Nasjonalt råd har fått delegert myndighet fra departementet til fortløpende å behandle kurante søknader og fordele inntil 24 stillinger og avtalehjemler til primærlegetjenesten. Jeg håper med dette at igangsatte rekrutteringstiltak, bl.a. fra kommunene, derfor kan fortsette.

I den mangelsituasjon vi nå opplever på legemarkedet, er det klart at markedskreftene ikke kan få fritt spillerom. For å belyse konsekvensene av dette kan jeg opplyse at det i 1998 ble fordelt 33 hjemler til kommunehelsetjenesten og 310 hjemler til spesialisthelsetjenesten. I tillegg har det innen spesialisthelsetjenesten og uten godkjenning fra det tidligere ULS-sekretariatet blitt opprettet til sammen 1 030 legeårsværk i løpet av de siste 2 – 4 årene. Jeg vil legge vekt på dette når departementet skal fastsette rammen for fordeling til primærlegetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Dette viser at det er behov for at staten går inn og styrer legefördelingen strammere i tiden fremover. Prioriterte satsingsområder skal være kreft, psykiatri og primærlegetjenesten. Prioritering av primærlegetjenesten er spesielt viktig av hensyn til innføringen av fastlegeordningen fra 1. januar 2001.

Sykehusene vil derfor måtte vise moderasjon i sine krav.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg synes var konstruktivt og bar bud om at det blir en bedre styring på dette.

Jeg er glad for at statsråden sier at staten må klarere inn og styre dette, bl.a. i forhold til de markedskrefter som også rår her. Det er ganske forskrekkelig å høre at 1 030 legeårsværk er fordelt uten noen som helst slags styring i løpet av de siste 2 – 4 årene. Når det er snakk om 1 030 legeårsværk, dreier det seg om et atskillig større antall leger, vil jeg tro.

Jeg er glad for at vi har fått en ny ordning ved den lovregulering av ny nasjonal legefördeling som har skjedd, og at det nyopprettede nasjonale rådet for spesialistutdanning i samspill med departementet kan få til noe her. Jeg er litt bekymret for spesielt de små kommunene. Det viser seg at 5 pst. av legestillingene i kommunehelsetjenesten stod ubesatt i 1996. Nesten 20 pst. var ubesatt i små kommuner. Dette gjør at jeg er redd for rekrutteringstiltakene, som betyr at de fattige kommunene må betale enda mer.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er grunn til bekymring for utviklingen når det gjelder legedekning i de mindre kommunene i distriktene. Derfor har Regjeringen, med støtte fra flertallet her i denne sal, forsterket de nasjonale stimulerings tiltakene i forhold til legedekning i distriktene.

20 mill. kr er bevilget for 1999, og pengene vil bl.a. gå til tiltak som har med veiledning av turnuskandidater å gjøre, slik at disse ikke må veilede seg selv i sin turnustjeneste, tilskudd til videre- og etterutdanning av leger som er i tjeneste i distriktene, forsøk med nye modeller for legevaktsamarbeid og vikarordninger, støtte til kurs i nasjonale fag for leger som er rekruttert i EØS-området, i og for seg også utenfor EØS-området, for å nevne noen av de tiltak som skal møte nettopp det problemet representanten Ola D. Gløtvold nå påpekte.

S p ø r s m å l 37

Børge Brende (H): «Det statlige pålegget om bygging av et kjemisk renseanlegg på Høyvingen i Trondheim fremstår mer og mer som unødvendig. OCEANOR – Oceanographic Company of Norway ASA – dokumenterer i en rapport at en kjemisk rensing til 400 mill. kroner «ikke løser eller påvirker de miljøforholdene som en i dag er enige om bør ha fokus. Disse pengene ville vært langt bedre anvendt i arbeidet med å «sanere utslipp i nærområdene» og «til rensekrav knyttet til de kilder som forurenser kloakken»».

Vil statsråden igjen se på saken?»

Statsråd Guro Fjellanger: Trondheim kommune fikk allerede i 1989 pålegg fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag om å redusere partikulært materiale med 85 pst. ved Ladehammeren og Høyvingen renseanlegg. Dette kravet

var begrunnet ut fra forholdene i vannmassene. Høvringen renseanlegg har i dag kun mekanisk rensing i form av et silanlegg. Dette innebærer at kloakken går tilnærmet urensset ut i Trondheimsfjorden, da det kun er de største partiklene som blir fjernet.

Pålegget fra fylkesmannen er basert på en undersøkelse utført av OCEANOR i 1987-1988. Denne slo fast at det i lange perioder var dårlig hygienisk vannkvalitet på strekningen fra Høvringen til grensen mot Malvik kommune, at utslippene av kloakk førte til lokale overgjødningseffekter på flere strekninger langs strandsonen, og at det var en viss påvirkning av bløtbunnsfaunaen. Sterkest påvirkning var det like utenfor utslippet ved Høvringen.

Rensekravet fra fylkesmannen går i første rekke ut på å redusere utslippet av partikler, da det viktigste hensynet er å begrense nedslamming av bunnområdene. Ved innføring av bredspektret rensing vil også utslippene av bakterier, virus, miljøgifter og tungmetaller bli vesentlig redusert, noe som bl.a. vil føre til redusert smitterisiko ved nærliggende badestrender. Tiltaket vil dermed føre til lokale vannforbedringer, noe som vil kunne komme innbyggerne i kommunen til gode.

Kravet er også i tråd med EUs avløpsdirektiv, som Norge er forpliktet til å følge gjennom EØS-avtalen.

Det er gjort mye på avløpssektoren de siste årene, noe som har ført til at vi nå nærmer oss det nasjonale målet om at det skal være ryddet opp på avløpssektoren innen 2000. Høvringen renseanlegg er dermed ett av få anlegg som gjenstår å bygge for å nå dette målet.

Jeg er enig med stortingsrepresentant Brende i at det er viktig å ta forurensningen ved kilden, og det er derfor viktig at Trondheim kommune fortsetter dette arbeidet som kommunen allerede har kommet langt med. Det samme gjelder arbeidet som pågår vedrørende sanering av utslipp i nærområdet. Jeg mener likevel ikke at disse pågående arbeidene er noe argument for å utsette oppgraderingen av Høvringen renseanlegg. Både sanering av utslipp i nærområdet og bygging av renseanlegg er viktig for å få best mulig effekt ved rensingen. Jeg anbefaler derfor Trondheim kommune å starte arbeidet med å oppgradere Høvringen renseanlegg, slik at det blir ferdigstilt innen tidsfristen, som nylig er utsatt av fylkesmannen til utgangen av 2002.

Børge Brende (H): Svaret fra miljøvernministeren overrasker meg, fordi hun ikke endrer på noe av det hun har sagt tidligere, selv om den rapporten som hun sier hun baserer sine standpunkter på, er tatt til inntekt for et syn som den ikke står bak.

OCEANOR fastslår nå – også i Adresseavisen og i samtaler med Trondheim kommune – at investeringen på Høvringen ikke påvirker de miljøforholdene som man i dag er enige om bør være i fokus, og at disse pengene kunne ha vært brukt på en langt bedre måte.

Det er også fastslått at Trondheimsfjorden er i en annen situasjon enn hva Oslofjorden er. Den tømmes bl.a. tolv ganger i løpet av et år. Til tider kan det faktisk være mangel på næringssalter. Det er også slik at hvis man tømmer dette ut på dypt vann, vil det ikke ha noen som

helst miljøgevinst. Mitt spørsmål til miljøvernministeren blir derfor: Kan man ikke nå legge politisk og faglig prestisje til side og iallfall være villig til å gå igjennom rapporten fra OCEANOR én gang til?

Statsråd Guro Fjellanger: I den grad det skulle finnes politisk prestisje på den ene eller andre siden i denne diskusjonen, tror jeg det ville være lurt at man la den til side. Hvis det gjelder faglig prestisje, synes jeg nok det er viktig å holde fast på den, så lenge den faglige prestisjen er basert på kunnskap – noe den er i denne saken.

Det er dessverre slik at ingen kan dokumentere at vannkvaliteten i Trondheimsfjorden er blitt noe bedre siden pålegget kom i 1989. Det er også grunnen til at vi står fast ved vårt vedtak. Det som skjer i dag, er at dette blir samlet opp. At man ikke skal rense det, når det å rense det utgjør en mindre del av kostnadene enn det å samle det, tror jeg ikke er noen god løsning. Vi snakker altså her i tillegg til slam- og bunnforholdene også om en kjemisk rensing der man får gjort noe både med bakterier, virus og tungmetaller.

S p ø r s m å l 3 8

Jan Tore Sanner (H): «Ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (1998-99) fra Miljøverndepartementet gikk stortingsflertallet imot en videre oppbygging av regionale Lokal Agenda 21 (LA21) knutepunkter, finansiert med statlige midler, dette for å sikre at de økte bevilgningene til LA21 gikk til lokalt arbeid i frivillige organisasjoner. Departementet har siden nyttår likevel opprettet seks nye knutepunktstillinger.

Kan statsråden forklare hvorfor dette har skjedd?»

Statsråd Guro Fjellanger: Satsingen på regionale knutepunkter er basert på en samarbeidsavtale mellom Miljøverndepartementet og Kommunenes Sentralforbund. Denne avtalen er forankret i St.meld. nr. 58 for 1996-97, Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Som kjent uttalte komiteflertallet ved behandlingen av denne i Innst. S. nr. 150 for 1997-98 at

«... Kommunenes Sentralforbund vil være sentral i Lokal Agenda-21 arbeidet, og kunne bidra til at det blir stor aktivitet i kommunene.»

La meg understreke at det er KS som står for ansettelse og har arbeidsgiveransvaret for knutepunktpersonene.

Jeg har redegjort for samarbeidet med KS og kommunesektoren for Stortinget i brev av 30. november 1998, i mitt innlegg i budsjettdebatten den 7. desember 1998 og i brev til representanten Gunn Karin Gjøl den 15. februar 1999.

Pr. 7. desember 1998 var det knutepunktprosesser i gang i alle landets fylker og i Oslo. I sju fylker var LA 21-medarbeidere i funksjon, og i ytterligere fem var det inngått skriftlig avtale om tilsetting. I et sjettede fylke, Troms, var det på dette tidspunkt inngått muntlig avtale. Denne avtalen ble formalisert skriftlig den 22. desember 1998. I de siste fem fylkene og i Oslo var det også langtkommede ansettelsesprosesser i gang. KS stoppet disse proses-

sene umiddelbart etter at Stortingets vedtak var kjent. Etter oppslaget i Aftenposten den 10. februar 1999 har KS i brev av 12. februar 1999 til Miljøverndepartementet på ny bekreftet disse opplysningene.

I mitt videre arbeid i 1999 legger jeg til grunn at det er inngått bindende avtaler om knutepunkt i 13 fylker, og 7,6 mill. kr er avsatt til dette. 8,4 mill. kr vil gå til organisasjonenes arbeid. Dette utgjør i tråd med Stortingets vedtak hele økningen på kap. 1463 post 74 i 1999. Midlene blir kanalisert på ulike måter i tråd med intensjonene i Lokal Agenda 21. Jeg har også funnet rom for å opprettholde støtten til Stiftelsen Idébanken, som komiteens medlemmer fra Høyre uttalte seg anerkjennende om, jf. Innst. S. nr. 150 for 1997-98.

Jeg vil avslutningsvis minne representanten Sanner om at Lokal Agenda 21 er et krevende og langsiktig endringsarbeid som organisasjonene alene ikke kan ta ansvar for. Essensen og selve drivkraften i utfordringen fra Rio er nettopp partnerskap mellom likeverdige parter, der både lokale myndigheter, organisasjoner og næringsliv deltar. Strategien med de regionale knutepunktene må ses i et slikt lys. Bred evaluering av LA 21-arbeidet i flere europeiske land viser også at varige resultater lokalt er helt avhengig av et forpliktende samspill mellom næringslivet, frivillige organisasjoner og den ordinære kommunale forvaltningen.

Jan Tore Sanner (H): Stortingsflertallet har tidligere gjort det klart at man ikke ville akseptere at det ble opprettet flere stillinger i KS' regi for å organisere LA 21-arbeidet. Man ønsket som kjent at pengene skulle gå til arbeidet i de frivillige organisasjonene.

Statsråden viser til en samarbeidsavtale mellom KS og departementet. Jeg forutsetter at det i den samarbeidsavtalen er lagt til grunn at det ikke kan ansettes mennesker før pengene er bevilget. Jeg forstår statsråden dit hen at hun bekrefter at det er foretatt formelle ansettelser etter at Stortinget gjorde det klart at man ikke ville akseptere at det ble opprettet flere stillinger. Det fremkommer også i oppslag i Aftenposten onsdag 10. februar at det ble foretatt formelle ansettelser etter Stortingets vedtak. Dette har også stortingsrepresentant fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, reagert meget kraftig på.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor har statsråden handlet i strid med Stortingets vedtak?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få lov å si at journalisten i Aftenposten den 10. februar 1999 overfor KS har gjort det klart at oppslaget berodde på en feil når det gjaldt ansettelsen i Hordaland, og at avtalen altså var inngått før Stortingets vedtak fant sted.

La meg også få lov å si at jeg ikke kan se at det som er skjedd, er i strid med Stortingets vedtak. Jeg klargjorde i debatten om budsjettet den 7. desember i fjor hvordan jeg ville følge opp dette, uten at det ble protestert på det. Der sa jeg følgende:

«For å følge opp flertallet vil jeg beholde de knutepunktene der det foreligger avtale, men ikke bygge dette videre ut. Jeg gjør oppmerksom på at avtalen

med knutepunktene er tidsbegrenset og selvsagt vil bli evaluert og at Stortinget vil få kunnskap om denne evalueringen.»

I debatten gjorde jeg det altså helt klart at jeg anså at Stortingets vedtak omfattet de stedene hvor det ikke var ansatt folk, og det har jeg også fulgt opp.

S p ø r s m å l 39

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernerministeren:

«Det er ca. fem uker siden arealplanen for Stavanger var oppe som interpellasjon i Stortinget.

På hvilket tidspunkt kan Stortinget forvente en avgjørelse i saken?»

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg har med bakgrunn i Stortingets vedtak tatt initiativ til en vurdering av hvilken virkning Stavanger kommunes arealplan, med utgangspunkt i en helhetlig vurdering av konsekvensene som er gjort av Miljøverndepartementet, vil få for Stavanger-regionen.

For å belyse dette spørsmålet vil det bli utarbeidet en oversikt over Stavanger kommunes behov for utbyggingsarealer basert på realistiske vurderinger av boligeterspørsel, boligsammensetning, utnyttingsgrad og framtidig næringsutvikling. Tilsvarende er det behov for en oversikt over tilgangen på arealer til utbyggingsformål i Stavanger og Stavanger-regionen. En sammenstilling av dette materialet vil vise hvordan utviklingsbehovet kan og bør dekkes.

Utarbeidelsen av materialet vil foregå i et nært samarbeid med Stavanger kommune, Rogaland fylkeskommune og fylkesmannen i Rogaland. For å avklare nærmere opplegg og framdrift for arbeidet har jeg avtalt et møte med ordføreren, fylkesordføreren og fylkesmannen den 4. mars i år. Først etter at dette møtet er avholdt, vil det være mulig å si noe mer konkret om når den avsluttende vurderingen kan gjøres.

Jan Johnsen (H): Stortinget har behandlet denne saken, og ved avslutningen av den behandlingen sa ministeren at hun ville følge og rette seg etter stortingsflertallets ønske. Det jeg nå fikk greie på, var at ministeren legger opp til at det skal utarbeides en ny plan. Det stortingsflertallet gikk inn for, var at den planen som allerede er laget for dette området, altså arealplanen for Stavanger, skulle gjennomføres. Det var Stortingets intensjon da denne saken var oppe. Jeg synes det er greit at det avholdes et møte med fylkesmannen, fylkesordføreren og ordføreren i Stavanger, men forutsetningen må være at vi holder oss til det vedtaket som Stortinget har gjort. Jeg forventer derfor at ministeren så snart som mulig kommer tilbake til Stortinget med et svar i saken. Mitt spørsmål blir til slutt: Kan vi i denne saken forvente et svar veldig raskt, eller skal det ta både vinter og vår?

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg har gjort mitt ytterste for å følge opp intensjonene i Stortingets vedtak, et ved-

tak som altså gikk ut på at jeg skulle ta initiativ til en vurdering av hvilken virkning Stavanger kommunes arealplan, med utgangspunkt i en helhetlig vurdering av konsekvensene som er gjort av Miljøverndepartementet, vil få for Stavanger-regionen. Det er på bakgrunn av det vedtaket og oppfølgingen av det vi nå har tatt initiativ til et møte med Stavanger kommune, Rogaland fylkeskommune og fylkesmannen i Rogaland.

Som jeg sa i mitt første svar, er det ikke mulig for meg i dag å si når denne vurderingen vil være avsluttet, men min intensjon er at det skal skje så raskt som mulig.

Presidenten: Dermed er sak nr. 1 ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.50.
